ROK XXXVI. NUMER 6.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO LWOWSKIEGO

Lwów, dnia 25 czerwca 1932 r.

TREŚĆ:

I. Część.

II. Część.

Część pierwsza.

1.

Ustawa z dnia 18-go marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 239, o zmianie niektórych przepisów, dotyczących zaopatrzenia emerytalnego funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

Art. 1. Ustawa z dnia 11-go grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6, poz. 46) w brzmieniu, ustalonem ustawą z dnia 13-go lutego 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 178), ustawą z dnia 12-go czerwca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 52, poz. 526), ustawą z dnia 22 lipca 1925 r. Dz. U. R. P. Nr. 83, poz. 566), rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13-go grudnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 122, poz. 705), ustawą z dnia 23 marca 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 234), rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29-go listopada 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 82, poz. 647), oraz ustawą z dnia 18-go marca 1931 r. Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 170), ulega następującym zmianom:

1) W art 2 dodaje się następujący przepis jako ustęp końcowy:

„Funkcjonarjuszowi państwowemu lub zawodowemu wojskowemu, mianowanemu ministrem w czasie piastowania mandatu poselskiego lub senatorskiego, albo wybranemu na posła lub senatora w czasie zajmowania stanowiska ministra, zalicza się do wysługi emerytalnej w razie zwolnienia ze stanowiska ministra przed wygaśnięciem mandatu poselskiego lub senatorskiego pozostały czas piastowania tego mandatu w przypadku, jeżeli w chwili zwolnienia ze stanowiska ministra funkcjonarjusz państwowy lub zawodowy wojskowy nie nabył zgodnie z ust. 3 prawa do uposażenia emerytalnego.

Uposażenie emerytalne zostanie w takim przypadku wymierzone dopiero po wygaśnięciu mandatu poselskiego lub senatorskiego i z zastrzeżeniem postanowień art. 9 ustawy".

Art. 2 w brzmieniu art. 1, p. 1, ustawy z dnia 18-go marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 239.

Funkcjonarjuszami państwowymi w rozumieniu niniejszej ustawy są urzędnicy i niżsi funkcjonarjusze państwowi, funkcjonarjusze poczt, telegrafów i telefonów, oficerowie i szeregowi Straży Granicznej, oficerowie i szeregowi Policji Państwowej, nauczyciele wszystkich szkół państwowych i publicznych, pozostający

na etacie Państwa, tudzież sędziowie z wyjątkiem handlowych, prokuratorzy i asesorzy sądowi.

Emerytem w rozumieniu niniejszej ustawy odnośnie do zawodowych wojskowych jest zawodowy wojskowy, przeniesiony w stan spoczynku.

Uposażenie emerytalne ministrów reguluje osobna ustawa. Do czasu wejścia w życie tej ustawy ministrowie, którzy przed objęciem tego stanowiska pełnili służbę, jako stali funkcjonarjusze państwowi, względnie zawodowi wojskowi, lub pozostawali w stanie spoczynku, otrzymują w razie ustąpienia z zajmowanego co najmniej przez rok stanowiska ministra i niepowolania zpowrotem do czynnej służby państwowej lub wojskowej, o ile odpowiadają postanowieniom art. 9 ustawy, uposażenie emerytalne na podstawie niniejszej ustawy według ostatnio pobieranego uposażenia ministra (art. 6 i 17 ustawy), z obowiązkiem uiszczania przez czas zajmowania stanowiska ministra opłat emerytalnych. przewidzianych w art. 7 ust. 1 ustawy.

Funkcjonarjusze państwowi i zawodowi, którzy zajmowali stanowisko ministra przez okres krótszy niż rok, a poza tem odpowiadają warunkom, wyszczególnionym w ustępie poprzednim, otrzymują uposażenie emerytalne na podstawie niniejszej ustawy według uposażenia w służbie czynnej, ostatnio pobieranego przed objęciem stanowiska ministra.

Czas spędzony na stanowisku ministra liczy się do wysługi emerytalnej narówni ze służbą państwową.

Funkcjonarjuszowi państwowemu lub zawodowemu wojskowemu, mianowanemu ministrem w czasie piastowania mandatu poselskiego lub senatorskiego, albo wybranemu na posła lub senatora w czasie zajmowania stanowiska ministra, zalicza się do wysługi emerytalnej w razie zwolnienia ze stanowiska ministra przed wygaśnięciem mandatu poselskiego lub senatorskiego pozostały czas piastowania tego mandatu w przypadku, jeżeli w chwili zwolnienia ze stanowiska ministra funkcjonarjusz państwowy lub zawodowy wojskowy nie nabył zgodnie z ust. 3 prawa do uposażenia emerytalnego.

Uposażenie emerytalne zostanie w takim przypadku wymierzone dopiero po wygaśnięciu mandatu poselskiego lub senatorskiego i z zastrzeżeniem postanowień art. 9 ustawy.

2) W art. 7 ust. 1 zamiast słów: „w wysokości 5% (pięć uposażenia“ wstawia się słowa: „w wysokości ośmiu procent (8%) uposażenia“.

3) W art. 7 dodaje się jako ustępy końcowe postanowienia następujące:

„Za czas służby państwowej, za który funkcjonarjusz państwowy lub zawodowy wojskowy uiścił ośmioprocentową opłatę emerytalną, począwszy od 1-go kwietnia 1932 r. Skarb Państwa na mocy niniejszego postanowienia przekazywać będzie ośmioprocentową składkę, określoną w art. 120 ust. 2 (przy analogicznem zastosowaniu postanowień ust. 4) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 911) właściwym zakładom ubezpieczeń pracowników umysłowych oraz właściwym instytucjom, przedsiębiorstwom i zakładom, których pracownicy zgodnie z art. 5 pkt. 4, 5 i 6 powołanego rozporządzenia nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia.

Przekazywanie składek, o których mowa w ustępie poprzednim, będzie uskutecznione za wszystkich funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych, którzy przejdą ze służby państwowej do zatrudnienia.

uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia w zakładzie ubezpieczeń pracowników umysłowych na zasadzie powołanego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24-go listopada 1927 r. lub do służby w instytucjach, przedsiębiorstwach czy też zakładach, uzasadniających w myśl art. 5 pkt. 4, 5 i 6 tegoż rozporządzenia zwolnienie z obowiązku ubezpieczenia, o ile ci funkcjonarjusze państwowi i zawodowi wojskowi ani nie nabyli w służbie państwowej prawa do emerytury, ani prawa tego przy rozwiązaniu stosunku służbowego nie utracili.

Zakłady ubezpieczeń pracowników umysłowych oraz instytucje, przedsiębiorstwa i zakłady zaliczą funkcjonarjuszom państwowym i zawodowym wojskowym, za których Skarb Państwa winien przekazać składki ubezpieczeniowe, do miesięcy składkowych, względnie do wysługi emerytalnej w całości okres czasu, za który Skarb Państwa ma przekazać składki, niezależnie od obowiązujących w tej mierze odmiennych przepisów.

Art. 7 w brzmieniu art. 1, p. 2 i 3, ustawy z dnia 18-go marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 26 poz. 239.

Za świadczenia, obciążające w myśl niniejszej ustawy Skarb Państwa, ustanawia się opłatę w wysokości ośmiu procent (8%) uposażenia, pobieranego przez funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych w czynnej służbie. Opłatę tę pobiera się każdego miesiąca przez potrącenie z uposażenia. Obowiązek uiszczania opłaty emerytalnej ustaje, jeżeli funkcjonarjusz państwowy lub zawodowy wojskowy uiścił do Skarbu Państwa Polskiego opłaty emerytalne lub składki ubezpieczeniowe co najmniej za 35 lat, policzalnych do wysługi emerytalnej.

Funkcjonarjusze państwowi i zawodowi wojskowi przy każdorazowem osiągnięciu z jakiegokolwiek bądź tytułu uposażenia wyższej grupy lub szczebla oraz przy uzyskaniu lub podwyższeniu dodatku, zaliczalnego do podstawy wymiaru emerytury, opłacają przez jeden rok połowę różnicy w wysokości uposażenia.

Funkcjonarjusze państwowi i zawodowi wojskowi, wybrani do ciał ustawodawczych, uiszczają przez czas trwania mandatu poselskiego lub senatorskiego opłaty, wymienione w ust. 1. i 2 niniejszego artykułu od uposażenia, jakie pobierają lub pobieraliby w służbie czynnej, przyczem w tym ostatnim przypadku potrącenia opłaty emerytalnej winny być dokonywane z diet poselskich lub senatorskich.

Funkcjonarjusze państwowi i zawodowi wojskowi, pełniący służbę poza granicami Państwa Polskiego i w. m. Gdańska, uiszczają przez cały czas pobytu zagranicą opłaty od uposażenia, jakieby pobierali, pełniąc służbę w kraju.

Opłaty, pobrane na podstawie niniejszego artykułu, nie podlegają zwrotowi.

Upoważnia się Radę Ministrów do wydawania rozporządzeń normujących:

a) I. przekazywanie przez Skarb Państwa ośmioprocentowej składki, (określonej w art. 120 w ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 911) przy analogicznem zastosowaniu postanowień ust. 4, art. 120 powołanego rozporządzenia) właściwym zakładom ubezpieczeń pracowników umysłowych oraz właściwym instytucjom, przedsiębiorstwom lub zakładom, których pracownicy zgodnie z art. 5 p. 4, 5 i 6 powołanego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na mocy tego rozporządzenia.

II. zaliczanie lat służby państwowej, pełnionej od dnia 1 stycznia 1928 roku do ubezpieczenia, unormowanego temże rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospo-

litej, względnie do lat wysługi emerytalnej w wyżej wymienionych instytucjach, przedsiębiorstwach i zakładach tym funkcjonarjuszom państwowym i zawodowym wojskowym, których stosunek służbowy został rozwiązany z przyczyn, uznanych w rozporządzeniu Rady Ministrów za powodujące zachowanie prawa do przekazania, wymienionej w p. I., ośmioprocentowej składki i pod warunkiem, że funkcjonarjusz państwowy względnie zawodowy wojskowy nie nabył w służbie państwowej prawa do emerytury;

b) przekazywanie Skarbowi Państwa składek ubezpieczeniowych przez właściwe zakłady ubezpieczeń pracowników umysłowych, lub właściwe instytucje, przedsiębiorstwa i zakłady, których pracownicy zgodnie z art. 5 p. 4, 5 i 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 911) nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na mocy tego rozporządzenia, za lata pracy umysłowej, podlegające zaliczeniu do wysługi emerytalnej tych pracowników, którzy przeszli lub przejdą do stałej służby państwowej.

Za czas służby państwowej, za który funkcjonarjusz państwowy lub zawodowy wojskowy uiści ośmioprocentową opłatę emerytalną, począwszy od dnia 1 kwietnia 1932 r. Skarb Państwa na mocy niniejszego postanowienia przekazywać będzie ośmioprocentową składkę, określoną w art. 120 ust. 2 (przy analogicznem zastosowaniu postanowień ust. 4) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 911) właściwym zakładom ubezpieczeń pracowników umysłowych oraz właściwym instytucjom, przedsiębiorstwom i zakładom, których pracownicy zgodnie z art. 5 pkt. 4. 5 i 6 powołanego rozporządzenia nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia.

Przekazywanie składek, o których mowa w ustępie poprzednim, będzie uskutecznione za wszystkich funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych, którzy przejdą ze służby państwowej do zatrudnienia, uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia w zakładzie ubezpieczeń pracowników umysłowych na zasadzie powołanego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r. lub do służby w instytucjach, przedsiębiorstwach czy też zakładach, uzasadniających w myśl art. 5 pkt 4, 5 i 6 tegoż rozporządzenia zwolnienie z obowiązku ubezpiecznia, o ile ci funkcjonarjusze państwowi i zawodowi ani nie nabyli w służbie państwowej prawa do emerytury, ani prawa tego przy rozwiązaniu stosunku służbowego nie utracili.

Zakłady ubezpieczeń pracowników umysłowych oraz instytucje, przedsiębiorstwa i zakłady zaliczą funkcjonarjuszom państwowym i zawodowym wojskowym, za których Skarb Państwa winien przekazać składki ubezpieczeniowe, do miesięcy składkowych, względnie do wysługi emerytalnej w całości okres czasu, za który Skarb Państwa ma przekazać składki, niezależnie od obowiązujących w tej mierze odmiennych przepisów.

4) W art. 9 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„Prawo do uposażenia emerytalnego nabywa funkcjonarjusz państwowy lub zawodowy wojskowy, który po nieprzerwanej co najmniej 15 letniej państwowej służbie cywilnej lub wojskowej, względnie po łącznym nieprzerwanym, co najmniej 15 lat trwającym okresie państwowej służby cywilnej i wojskowej, przechodzi w stan spoczynku z powodów, przewidzianych w ustawie niniejszej lub we właściwych przepisach o stosunkach służbowych, albo też zostaje zwolniony bez utraty praw nabytych".

5) W art. 9 ust. 2 przy końcu pkt. 1 zamiast słów: „nabytą w związku ze służbą, bez własnej winy" wstawia sie słowa: „nabytą bez własnej winy po wstąpieniu do służby".

6) W art. 9 ustęp ostatni skreśla się wyrazy: „10 letniej“, natomiast wstawia się słowo: „15 letniej“.

Art. 9 w brzmieniu art. 1, p. 4, 5 i 6 ustawy z dnia 18-go marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 26. poz. 239.

Prawo do uposażenia emerytalnego nabywa funkcjonarjusz państwowy lub zawodowy wojskowy, który po nieprzerwanej co najmniej 15-letniej państwowej służbie cywilnej lub wojskowej, względnie po łącznym, nieprzerwanym, co najmniej 15 lat trwającym okresie państwowej służby cywilnej i wojskowej, przechodzi w stan spoczynku z powodów, przewidzianych w ustawie niniejszej lub we właściwych przepisach o stosunkach służbowych, albo też zostaje zwolniony bez utraty praw nabytych.

Wyjątkowo nabywa funkcjonarjusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy, prawo do uposażenia emerytalnego:

1) po nieprzerwanej, co najmniej 5-letniej państwowej służbie cywilnej, względnie wojskowej, lub po łącznym, nieprzerwanym, co najmniej 5 lat trwającym okresie państwowej służby cywilnej i wojskowej, z powodu trwałej niezdolności do służby, spowodowanej kalectwem lub chorobą, nabytą bez własnej winy po wstąpieniu do służby.

2) bez względu na czas służby — wskutek trwałej niezdolności do służby z powodu:

a) nieszczęśliwego wypadku, wynikłego z powodu lub w czasie pełnienia obowiązków służbowych;

b) działań wojennych w miejscu służbowego pobytu;

c) chorób zakaźnych, panujących epidemicznie w miejscu służbowego pobytu, względnie w danej formacji wojskowej.

Przy obliczaniu 15-letniej, względnie 5 letniej służby państwowej postanowienia art. 16 nie mają zastosowania.

7) Art. 19 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„Uposażenie emerytalne wynosi po 15 latach służby 40% (czterdzieści procent) i wzrasta za każdy następny rok do 25 roku służby włacznie o 2,4% (dwa całe cztery dziesiąte procent), poczem wzrasta za każdy rok o 2,8% (dwa całe osiem dziesiątych procent), aż do 92% (dziewięćdziesięciu dwóch procent) podstawy wymiaru (art. 17), co stanowi pełny wymiar uposażenia emerytalnego. W przypadkach, w których możliwe jest nabycie prawa do emerytury po krótszym okresie służby, niż lat 15 (art. 9 ust. 2), uposażenie emerytalne wynosi do 10 lat służby włącznie 30% (trzydzieści procent) i wzrasta za każdy następny rok służby do 15 lat służby włącznie o 2% (dwa procent) podstawy wymiaru (art. 17)“.

Art. 19 w brzmieniu art. 1, p. 7, ustawy z dnia 18-go marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 26. poz. 239.

Uposażenie emerytalne wynosi po 15 latach służby 40% (czterdzieści procent) i wzrasta za każdy następny rok do 25 roku służby włącznie o 2,4% (dwa całe cztery dziesiąte procent), poczem wzrasta za każdy dalszy rok o 2,8% (dwa całe osiem dziesiątych procent), aż do 92% (dziewięćdziesięciu dwóch procent) podstawy wymiaru (art. 17), co stanowi pełny wymiar uposażenia emerytalnego. W przypadkach, w których możliwe jest nabycie prawa do emerytury po krótszym okresie służby, niż lat 15 (art. 9 ust. 2), uposażenie emerytalne wynosi do 10 lat służby

włącznie 30% (trzydzieści procent) i wzrasta za każdy następny rok służby do 15 lat służby włącznie o 2% (dwa procent) podstawy wymiaru (art. 17).

W tym samym stosunku oblicza się także wszystkie dodatki, do których emeryt ma prawo w myśl przepisów niniejszej ustawy.

8) Art. 25 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„Za uposażenie, ostatnio pobierane w służbie czynnej, w rozumieniu poprzedniego ustępu, należy uważać uposażenie, któreby emeryt otrzymał w danym miesiacu, gdyby pełnił obowiązki służbowe w miejscu swego stałego zamieszkania, jako samotny funkcjonarjusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy, zaliczony do tego stopnia i grupy, do których był zaliczony ostatnio przed przeniesieniem w stan spoczynku, z uwzględnieniem tylko tych dodatków do uposażenia, do których mają prawo wszyscy funkcjonarjusze państwowi i zawodowi wojskowi".

9) W art. 25 ust. 3 zamiast słów: „rocznie 3.600 złotych" wstawia się słowa: „miesięcznie 300 złotych".

Art. 25 w brzmieniu art. 1, p. 8 i 9 ustawy z dnia 18-go marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 26. poz. 239.

Emeryci, którzy zajmują jakiekolwiek płatne stanowisko w urzędzie, instytucji, przedsiębiorstwie lub zakładzie państwowym, czy też samorządu terytorjalnego lub gospodarczego, tudzież w instytucjach ubezpieczeń społecznych. oraz emeryci, którzy pobierają emeryturę z funduszów takiej instytucji, przedsiębiorstwa lub zakładu, otrzymują tylko taką część, przyznanego na mocy niniejszej ustawy, uposażenia emerytalnego, która wraz z wynagrodzeniem, względnie zaopatrzeniem, pobieranem z danej instytucji, przedsiębiorstwa lub zakładu nie przewyższa 150% uposażenia, ostatnio pobieranego w służbie czynnej.

Za uposażenie, ostatnio pobierane w służbie czynnej, w rozumieniu poprzedniego ustępu, należy uważać uposażenie, któreby emeryt otrzymał w danym miesiącu, gdyby pełnił obowiązki służbowe w miejscu swego stałego zamieszkania, jako samotny funkcjonarjusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy, zaliczony do tego stopnia i grupy, do których był zaliczony ostatnio przed przeniesieniem w stan spoczynku, z uwzględnieniem tylko tych dodatków do uposażenia, do których mają prawo wszyscy funkcjonarjusze państwowi i zawodowi wojskowi.

Postanowienie ust. 1 nie dotyczy tych emerytów, których wysokość uposażenia emerytalnego nie przekracza miesięcznie 300 złotych.

Czasowe powierzenie emerytowi ściśle określonych, specjalnych czynności, nie uważa się za objęcie stanowiska w rozumieniu ust. 1.

10) W art. 27 ust. 3 po słowach: „właściwa władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu", dodaje się słowa: „lub upoważniona przez władzę naczelną właściwa władza II. instancji w porozumieniu z odnośną izbą skarbową".

Art. 27 w brzmieniu art. 1, p. 10, ustawy z dnia 23 marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 26. poz. 239.

Zaopatrzenie emerytalne (uposażenie emeryta, pensję wdowią i sierocą) przyznaje i wymierza właściwa władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu lub upoważniona przez władzę naczelną właściwa władza II. instancji w porozumieniu z odnośną izbą skarbową.

Zaopatrzenie emerytalne (uposażenie emeryta, pensja wdowia i sieroca) winno być przyznane i wymierzone w ciągu 30 dni od daty przeniesienia w stan spoczynku, względnie śmierci funkcjonarjusza państwowego.

W razie niemożności wymierzenia zaopatrzenia emerytalnego w przewidzianym terminie właściwa władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu, lub upoważniona przez władzę naczelną właściwa władza II. instancji w porozumieniu z odnośną izbą skarbową winna przyznać danemu emerytowi (wdowie, sierocie) zaliczkę do czasu wymierzenia zaopatrzenia emerytalnego. Zaliczka ta podlega potrąceniu w całości z pierwszych przyznanych rat zaopatrzenia emerytalnego (uposażenia emeryta, pensji wdowiej i sierocej).

11) W art. 33 ust. 1 po wyrazach: „wydanemu na zasadzie art. 26 ust. 4“ wstawia się wyrazy: „lub art. 27“.

Art. 33 w brzmieniu art. 1, p. 11, ustawy z dnia 18-go marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 26. poz. 239.

Przeciw orzeczeniu władzy bezpośrednio podległej władzy naczelnej, wydanemu na zasadzie art. 26 ustęp 4, lub art. 27 ustawy, funkcjonarjuszowi państwowemu służy w ciągu 30-tu dni prawo wniesienia zażalenia do właściwej władzy naczelnej.

Przeciw orzeczeniu opartemu na powtórnem, na własną prośbę funkcjonarjusza państwowego, zarządzonem badaniu komisji lekarskiej, nie przysługuje żaden środek prawny.

12) Ust. 1 i 2 punkt 6 art. 37 przenosi się jako ustępy 3 i 4 art. 52, natomiast wprowadza się do art. 37 pkt. 6 o następującem brzmieniu:

„Rada Ministrów określa warunki i tryb zaliczania do wysługi emerytalnej funkcjonarjuszów państwowych okresu czynnej działalności, zmierzającej do odzyskania niepodległości Państwa Polskiego, oraz okresu odbywania kar, orzeczonych przez władze byłych państw zaborczych za taką działalność“.

Art. 37 w brzmieniu art. 1, p. 12, ustawy z dnia 18-go marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 26. poz. 239.

1) Czas służby liczy się do wysługi emerytalnej od dnia rzeczywistego objęcia służby.

Do wysługi emerytalnej dolicza się również państwową służbę prowizoryczną i przygotowawczą, w myśl zasad obowiązujących przepisów o państwowej służbie cywilnej, o ile nominacja na służbę stałą nastąpiła w czasie służby prowizorycznej lub bezpośrednio po odbyciu służby przygotowawczej.

2) Ponadto właściwa władza naczelna za zgodą Ministra Skarbu może danemu funkcjonarjuszowi zaliczyć do wysługi emerytalnej czas służby, pełnionej w charakterze funkcjonarjusza prowizorycznego lub praktykanta, a niepoliczalnej do wysługi emerytalnej na zasadzie punktu 1 niniejszego artykułu, oraz czas pracy kontraktowej w służbie państwowej, przyczem jeżeli funkcjonarjusz za okres podlegający zaliczeniu nie opłacał żadnych składek ubezpieczeniowych, podlegających przekazaniu na rzecz Skarbu Państwa, doliczenie może nastąpić jedynie po uprzedniem uiszczeniu opłaty emerytalnej, przewidzianej w art. 7 niniejszej ustawy od uposażenia tego stopnia służbowego, który funkcjonarjusz uzyskał przy pierwszem mianowaniu na stałe.

Jeżeli nominacja na służbę stałą lub prowizoryczną, podlegająca zaliczeniu do wysługi emerytalnej w myśl pkt. 1 niniejszego artykułu, nastąpiła w czasie trwania pracy kontraktowej w służbie państwowej, lub bezpośrednio po ukończeniu tej pracy, praca kontraktowa podlega zaliczeniu w całości do wysługi emerytalnej pod warunkiem uiszczenia opłaty emerytalnej zgodnie z ustępem poprzednim.

3) Do czasu służby, podlegającej normalnemu liczeniu do wysługi emerytalnej, dolicza się:

a) czas, przebyty w stanie nieczynnym, określony w obowiązujących przepisach o państwowej służbie cywilnej;

b) czas czynnej, również obowiązkowej, służby w wojsku polskiem, gdy funkcjonarjusz nie pełnił jej równolegle z państwową służbą cywilną, zaliczalną do wysługi emerytalnej;

c) czas przebyty w niewoli, jeżeli dostanie się do niej nastąpiło bez winy funkcjonarjusza.

Nadto przy wymiarze uposażenia emerytalnego dolicza się minimalny, odnośnemi ustawami przepisany, nie przekraczający jednak 4 lat, czas rzeczywistych studjów w wyższych zakładach naukowych państwowych i uznanych za równorzędne z państwowemi, jeżeli czas tych studjów nie biegnie równolegle z czasem służby, zaliczalnej do emerytury i tylko w przypadku całkowitego zakończenia studjów przepisanemi egzaminami.

Czas obowiązkowej służby wojskowej oraz studjów wyższych ma wpływ tylko na wysokość uposażenia emerytalnego, a nie na uzasadnienie roszczenia o to uposażenie.

W razie reaktywowania emeryta, który przeszedł w stan spoczynku przed dniem 1-go października 1923 r., czas studjów wyższych może być zaliczony do wysługi emeryalnej dopiero po przesłużeniu co najmniej 5 lat w państwowej służbie polskiej.

Do zaliczenia czasu czynnej służby w wojsku polskiem i czasu, przebytego w niewoli, nie ma zastosowania warunek ciągłości służby (art. 10, ust. 1, ustawy).

4) Funkcjonarjuszom, którzy wstąpili ponownie do służby państwowej, zalicza się do wysługi emerytalnej za każdy pełny kalendarzowy rok służby państwowej, pełnionej po przerwie (art. 10, ust. 1) jeden rok pełnionej przed przerwą służby państwowej, określonej w pkt. 1 oraz w ustępie ostatnim pkt. 2 niniejszego artykułu.

W wyjątkowych przypadkach może właściwa władza naczelna za zgodą Ministra Skarbu zaliczyć do wysługi emerytalnej czas służby, pełnionej przed przerwą (art, 10, ust. 1, ustawy) w większym wymiarze, aniżeli ustalono w ustępie poprzednim.

Przy przechodzeniu funkcjonarjuszów państwowych z jednego działu służby do drugiego za przerwy w rozumieniu ustępów poprzednich i art. 10, ust. 1, ustawy uważa się jedynie przerwy, przekraczające dni 30.

5) Funkcjonarjuszom poczt ruchomych (urzędnikom ambulansowym i niższym funkcjonarjuszom pocztowym jeżdżącym w ambulansach) po upływie 10 lat służby w tym charakterze zalicza się do wysługi emerytalnej każdy dalszy rok takiej służby za 14 miesięcy.

6) Rada Ministrów określa warunki i tryb zaliczania do wysługi emerytalnej funkcjonarjuszów państwowych okresu czynnej działalności, zmierzającej do odzyskania niepodległości Państwa Polskiego, oraz okresu odbywania kar, orzeczonych przez władze byłych państw zaborczych za taką działalność.

13) W art. 38 lit. b) między wyrazami „dla pracy w szkolnictwie“ a wyrazami „prywatnem lub w instytucji społecznej“, wstawia się wyrazy: „państwowem innych działów administracji, w szkolnictwie“.

Art. 38 w brzmieniu art. 1, p. 13, ustawy z dnia 18-go marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 26. poz. 239.

Do wysługi emerytalnej nie wlicza się:

a) czasu służby, spędzonego przed ukończeniem 18 lat życia, wyjątek stanowi służba wojskowa na obszarze operacyjnym;

b) czasu urlopu bez uposażenia, z wyjątkiem urlopu, otrzymanego na czas piastowania mandatu poselskiego lub senatorskiego, oraz czasu urlopu bez uposażenia, udzielonego nauczycielowi dla pracy w szkolnictwie państwowem innych działów administracji, w szkolnictwie prywatnem lub w instytucji społecznej, zajmującej się szerzeniem oświaty pozaszkolnej, nauczyciel ten winien za czas tego urlopu opłacić wkładki emerytalne, przewidziane w art. 7 niniejszej ustawy;

c) czasu zawieszenia w służbie, niepoliczalnego do czasu służby czynnej, w myśl odnośnych przepisów;

d) czasu służby, odliczonego orzeczeniem dyscyplinarnem w myśl odnośnych przepisów.

(Punkty 14), 15), 16), 17) art. 1 niniejszej ustawy zmieniają art. 50 ustawy z dnia 11-go grudnia 1923 r. dotyczący wyłącznie zawodowych wojskowych).

18) W art. 78 ust. 1 skreśla się wyrazy: „funkcjonarjusza lub wojskowego zawodowego w stanie spoczynku“, a zamiast nich wstawia się wyraz: „emeryta“.

Art. 78 w brzmieniu art. 1, p. 18, ustawy z dnia 18-go marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 26. poz. 239.

W razie śmierci emeryta, należy się wdowie, która pozostawała z nim we wspólności małżeńskiej, niezależnie od zaopatrzenia, względnie odprawy (art. 60, względnie 76), pośmiertne w wysokości trzymiesięcznego uposażenia, pobieranego ostatnio przez zmarłego.

Pod temi samemi warunkami w tej samej wysokości należy się pośmiertne w razie śmierci funkcjonarjuszki w stanie spoczynku lub wdowcowi.

W braku wdowy (wdowca) uprawnionej (ego) do pośmiertnego należy się pośmiertne w tej samej wysokości niepodzielnie dzieciom ślubnym, uprawnionym i pasierbom zmarłego, o ile zmarły je utrzymywał. W braku wyżej wymienionych członków rodziny można zwrócić udowodnione koszty leczenia i pogrzebu do wysokości pośmiertnego innym krewnym lub osobom postronnym, jeżeli zmarły nie pozostawił majątku ruchomego lub nieruchomego, wystarczającego na pokrycie tych kosztów.

19) W art. 79 skreśla się wyrazy: „wadliwego lub nieprawdziwego wpisu do wykazu stanu służby“, a zamiast nich wstawia się wyrazy: „późniejszego przedstawienia dokumentów, dotyczących“.

Art. 79 w brzmieniu art. 1, p. 19, ustawy z dnia 18-go marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 26. poz. 239.

Postanowienia art. 36 mają analogiczne zastosowanie do wdów i sierót po funkcjonarjuszach państwowych, względnie zawodowych wojskowych z tą różnicą, że wdowa i sieroty otrzymują w każdym razie powstałą różnicę za czas, nieobjęty obliczeniem z powodu późniejszego przedstawienia dokumentów, dotyczących zmarłego męża, względnie ojca.

20) W art. 81 skreśla się ust. 3 i 4.

Art. 81 w brzmieniu art. 1, p. 20, ustawy z dnia 18-go marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 26. poz. 239.

Funkcjonarjuszom, którzy przed wstąpieniem do służby państwowej polskiej, oraz zawodowym wojskowym, którzy przed wstąpieniem do wojska polskiego, pozostawali na służbie jednego z byłych państw zaborczych, jako też w służbie byłego Wydziału Krajowego Galicyjskiego, lub też którzy byli nauczycielami publicznych szkół ludowych lub wydziałowych i przechodzą w stan spoczynku ze służby państwowej polskiej, względnie ze służby w wojsku polskiem — wlicza się do wysługi emerytalnej pełną ilość lat służby w b. państwie zaborczem, podlegającą zaliczeniu według ustaw emerytalnych odnośnego państwa zaborczego, a względnie według ustaw krajowych galicyjskich, z zastrzeżeniem, że sposób zaliczenia czasu tego do wysługi emerytalnej nie może być korzystniejszy, aniżeli w służbie państwowej polskiej, względnie w wojsku polskiem, na mocy niniejszej ustawy, tudzież lata służby państwowej polskiej. Czas piastowania mandatu poselskiego lub senatorskiego przed wejściem w życie niniejszej ustawy zalicza się przy tem do emerytury.

Funkcjonarjuszom państwowym i zawodowym wojskowym, którzy służyli czynnie w czasie trwania mocy obowiązującej ustaw z dnia 28-go lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 466) i z dnia 5 sierpnia 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 68, poz. 616), a którzy przed wstąpieniem do służby państwowej względnie wojskowej, pełnili służbę samorządową w Państwie Polskiem, zaliczalną do wysługi emerytalnej w myśl punktu d) art. 15 ustawy z dnia 28-go lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 466), względnie punkt a) art. 12 ustawy z dnia 5 sierpnia 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 68, poz. 616), zalicza się do wysługi emerytalnej czas tej służby samorządowej pod warunkami, określonemi w wymienionych ustawach.

Końcowe daty służby w b. państwach zaborczych ustali rozporządzenie Rady Ministrów.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zaliczy do wysługi emerytalnej lata udowodnionej pracy nauczycielskiej tym byłym zawodowym nauczycielom polskich szkół prywatnych w b. zaborze rosyjskim, którzy, posiadając odpowiednie kwalifikacje, wstąpili do służby państwowej polskiej w zawodzie nauczycielskim i pozostają na służbie w dniu 1-go października 1923 r. i ze służby tej przechodzą w stan spoczynku, a to pod warunkiem, iż w ciągu pół roku, licząc od dnia ogłoszenia niniejszej ustawy, przedłożą Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wystarczające dowody o swej pracy nauczycielskiej w wymiarze co najmniej 14 godzin tygodniowo.

21) W art. 84 ust. 1 dodaje się jako zdanie końcowe:

„Ustąpienie na rzecz Skarbu Państwa powyższych praw nie stanowi uiszczenia opłaty emerytalnej do Skarbu Państwa Polskiego w rozumieniu art. 7 ust. 1 ustawy“.

22) W art. 84 ust. 2 skreśla się zdanie ostatnie.

Art. 84 w brzmieniu art. 1, p. 21 i 22, ustawy z dnia 18-go marca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 26. poz. 239.

Funkcjonarjusze państwowi i zawodowi wojskowi, jako też pobierający w dniu 1-go października 1923 r. zaopatrzenie emerytalne ze Skarbu Państwa emeryci (wdowy i sieroty), którzy byli członkami kas emerytalnych lub innych kas zaopatrzenia, albo opłacali składki emerytalne do kas b. państw zaborczych, jeśli udowodnią, że praw, z tego tytułu im przysługujących, nie zrealizowali w b. państwach zaborczych, będą mogli korzystać z uprawnień, wynikających z niniejszej ustawy, jedynie pod warunkiem poprzedniego ustąpienia na rzecz Skarbu Państwa wszelkich praw, przysługujących im z tytułu uczestnictwa w tych kasach, względnie opłacania składek emerytalnych. Ustąpienie na rzecz Skarbu Państwa powyższych praw nie stanowi uiszczenia opłaty emerytalnej do Skarbu Państwa Polskiego w rozumieniu art. 7, ust. 1, ustawy.

Funkcjonarjuszom państwowym i zawodowym wojskowym (wdowom i sierotom), którzy w całości lub w części zrealizowali swe prawa do powyższych kas i przeszli do służby państwowej polskiej, dolicza się do wysługi emerytalnej czas służby, za który podjęli składki, pod warunkiem wpłacenia do Skarbu Państwa kwot, pobranych z tych źródeł, wedle kursu, który ustali rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej.

Postanowienia ustępu 1-go niniejszego artykułu mają analogiczne zastosowanie do wdów i sierót po tych funkcjonarjuszach i wojskowych zawodowych b. państw zaborczych, którzy podnieśli swoje osobiste składki emerytalne, lecz pozostawili składki na rachunek żon i dzieci.

23) W art. 89 ust. 1 zamiast wyrazów: „emerytowanych funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych byłych państw zaborczych“ wstawia się wyrazy: „emerytów, funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych byłych państw zaborczych, którym na mocy przepisów niniejszej ustawy służy prawo do uposażenia emerytalnego ze Skarbu Państwa“.

Art. 89 w brzmieniu art. 1, p. 23, ustawy z dnia 18-go marca 1923 r. Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 239.

Postanowienia artykułów 2, 3, 4, 5, 6, 8, 16, 17, art. 19, artykułu 20 i ust. 2 i 3 art. 22, punkt 1 i 2 art. 23, artykułów 24, 25, 27 i ustępu 1 art. 33, tudzież artykułów 34, 41, 46, 84 i 88 mają analogiczne zastosowanie do emerytów, funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych byłych państw zaborczych, którym na mocy przepisów niniejszej ustawy służy prawo do uposażenia emerytalnego ze Skarbu Państwa. Ust. 1 i 2 art. 60 i ust. 1 art. 61, artykuły 62, 63, 64, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 78 i 80, jak również postanowienia artykułów, wymienionych w ust. 1 z wyjątkiem przepisów art. 20 i 25, stosują się analogicznie do wdów i sierót po osobach, wymienionych w 1 ustępie.

Art. 2. Emeryci, którym przed wejściem w życie ustawy z dnia 18 marca 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 170) został przyznany w myśl art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6, poz. 46) dodatek na żonę, poślubioną po przejściu w stan spoczynku, tracą prawo do tego dodatku z dniem 1 kwietnia 1931 r.

Art. 3. Postanowienia art. 17 ust. 2 i art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6, poz. 46) w brzmieniu ustawy z dnia 18 marca 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 170) mają zastosowanie, począwszy od dnia 1 kwietnia 1931 r. również do emerytów (wdów, sierót), którym uposażenie emerytalne (pensja wdowia, sieroca) zostało przyznane przed dniem 1 kwietnia 1931 r.

Art. 4. Funkcjonarjusze państwowi i zawodowi wojskowi, którzy przed wstąpieniem do państwowej służby polskiej lub do służby w wojsku polskiem pełnili służbę w byłych państwach zaborczych, podlegającą doliczaniu do wysługi emerytalnej na zasadzie art. 81 i 84 ustawy z dnia 11-go grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6, poz. 46), winni najpóźniej do dnia 31 grudnia 1933 r. zgłosić swe prawa z tego tytułu i należycie je udokumentować. Przekroczenie tego terminu może być uwzględnione tylko, o ile samo zgłoszenie nastąpiło we właściwym czasie, a nieudowodnienie tej służby w zakreślonym terminie wywołane było okolicznościami niezależnemi od woli zainteresowanej osoby. Niezgłoszenie w powyżej oznaczonym terminie służby w b. państwie zaborczem, podlegającej doliczeniu do wysługi emerytalnej na zasadzie art. 81 i 84 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r., powoduje utratę prawa do zaliczenia tej służby do wysługi emerytalnej.

Władze, wskazane w art. 27 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych w brzmieniu, ustalonem niniejszą ustawa, w terminie do dnia 31-go grudnia 1935 r. orzekną, czy zgłoszone i należycie udowodnione okresy służby w b. państwach zaborczych podpadają pod postanowienia art. 81 ust. 1 lub art. 84 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych i czy podlegają na zasadzie tych postanowień doliczeniu do wysługi emerytalnej.

Art. 5. Z zaopatrzenia emerytalnego (uposażenia emerytalnego, pensyj wdowich i sierocych). przyznanego przed wejściem w życie niniejszej ustawy, przy wypłatach miesięcznych rat, począwszy od raty za miesiąc maj 1932 r.. potrącana będzie opłata w wysokości ośmiu procent (8%) należnego zaopatrzenia.

Opłata powyższa nie będzie pobierana od wdów i sierót, których zaopatrzenie, wymienione w ustępie poprzednim, nie przekracza: dla wdów — kwoty 50 zł. (pięćdziesięciu złotych), dla sieroty zaś — kwoty 25 zł. (dwudziestu pięciu złotych) miesięcznie.

Jeżeliby przy zastosowaniu opłaty, oznaczonej w ust. 1, zaopatrzenie wdowy miało wynosić mniej aniżeli 50 zł., sieroty zaś mniej aniżeli 25 zł., opłata powyższa ulega zmniejszeniu do kwoty, o którą zaopatrzenie wdowy lub sieroty przekracza granice, oznaczone w ust. 2.

Postanowienia art. 5 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. nie mają zastosowania do opłat, pobieranych na podstawie niniejszego artykułu.

Pobieranie opłaty, wprowadzonej niniejszym artykułem, ustaje z dniem 31 marca 1933 r.; postanowienie to nie dotyczy emerytów oraz wdów i sie-

rót, otrzymujących zaopatrzenia emerytalne na zasadzie art. 82, 95, 102, 103 i 108 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r.

Art. 6. Emeryci oraz wdowy i sieroty, którym zaopatrzenie emerytalne zostało przyznane przed wejściem w życie niniejszej ustawy, otrzymują to zaopatrzenie od dnia 1 kwietnia 1933 r. w wymiarze, ustalonym w art. 19 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. w brzmieniu niniejszej ustawy (art. 1 pkt. 7); wysokość zaopatrzenia tych emerytów oraz wdów i sierót, którym zaopatrzenie emerytalne zostało przyznane za okres czasu krótszy aniżeli 15 lat, określa się według zasad zdania drugiego ustępu 1-go art. 19 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. w brzmieniu niniejszej ustawy (art. 1, pkt. 7).

Postanowienia poprzedniego ustępu nie dotyczą emerytów oraz wdów i sierót, otrzymujących zaopatrzenie emerytalne na zasadzie art. 82, 95, 102, 103 i 108 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r.

Postanowienia ustępu pierwszego nie dotyczą wdów i sierót, których zaopatrzenie, wymienione w tym ustępie, nie przekracza: dla wdów — kwoty 50 zł. (pięćdziesięciu złotych), dla sieroty zaś — kwoty 25 zł. (dwudziestu pięciu złotych) miesięcznie.

Jeżeliby po zastosowaniu postanowień ustępu pierwszego do wdów i sierót, których zaopatrzenie, wymienione w tym ustępie, przekracza 50 zł., względnie 25 zł., okazało się, że zaopatrzenie to miałoby wynosić mniej aniżeli 50 zł., względnie 25 zł., wdowa otrzymuje 50 zł., sierota zaś 25 zł.

Art. 7. Emeryci (wdowy, sieroty), do których zastosowano art. 2 ustawy z dnia 18 marca 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 170), będą otrzymywać zaopatrzenie emerytalne, począwszy od dnia 1 kwietnia 1933 r. za okres służby i pracy zawodowej, zaliczony im do wysługi emerytalnej przed wejściem w życie powołanej ustawy z dnia 18 marca 1931 r., przy równoczesnem zastosowaniu art. 6 niniejszej ustawy.

Art. 8. W wypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, funkcjonarjuszom państwowym i zawodowym wojskowym, którzy w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy pozostawali w służbie państwowej i posiadali co najmniej 10 lat służby względnie służby i pracy zawodowej, zaliczalnych z samego prawa do wysługi emerytalnej, w razie rozwiązania z nimi stosunku służbowego przed osiągnięciem wysługi emerytalnej, wymaganej na zasadzie art. 9 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. w brzmieniu ustawy niniejszej, może być przyznane uposażenie emerytalne w drodze uchwały Rady Ministrów na wniosek właściwej władzy naczelnej za zgodą Ministra Skarbu.

Osobom, o których mowa w ustępie pierwszym, uposażenie emerytalne zostanie wymierzone według zasad, przewidzianych w art. 19 ust. 1 zdanie 2 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. w brzmieniu ustawy niniejszej (art. 1 pkt. 7).

Wdowy i sieroty po osobach, wymienionych w ust. 1, mają prawo do zaopatrzenia z mocy samej ustawy w wysokości, określonej art. 61, względnie art. 62 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. przy uwzględnieniu zasad, przewidzianych w art. 19 ust. 1 zdanie drugie ustawy z dnia 11-go grudnia 1923 r. w brzmieniu ustawy niniejszej (art. 1 pkt. 7).

Funkcjonarjusze państwowi i zawodowi wojskowi, którzy w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy pozostawali w służbie państwowej i posiadali co najmniej 10 lat służby, względnie służby i pracy zawodowej, za-

liczalnych z samego prawa do wysługi emerytalnej, a z którymi zostanie rozwiązany stosunek służbowy przed osiągnięciem przez nich wysługi emerytalnej, wymaganej na zasadzie art. 9 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r., w brzmieniu ustawy niniejszej (art. 1. pkt. 4), uzyskują prawo do uposażenia emerytalnego według zasad, przewidzianych w art. 19 ust. 1, zdanie drugie ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. w brzmieniu ustawy niniejszej (art. 1 pkt. 7) od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu ukończenia przez byłego funkcjonarjusza państwowego lub byłego zawodowego wojskowego 60 roku życia w przypadkach, gdy były funkcjonarjusz państwowy lub zawodowy wojskowy nie uzyskał z tytułu swej późniejszej służby lub pracy, pełnionej po rozwiązaniu z nim stosunku służbowego, jakiegokolwiek innego zaopatrzenia, oraz gdy za tego byłego funkcjonarjusza państwowego, względnie byłego zawodowego wojskowego, nie przekazano ze Skarbu Państwa składki ubezpieczeniowej na mocy art. 7 ustawy z dnia z dnia 11-go grudnia 1923 r.

Art. 9. Funkcjonarjusze państwowi, podlegający tymczasowym przepisom służbowym dla urzędników państwowych z dnia 11 czerwca 1918 r. (Dz. P. K. P. Nr. 6, poz. 13), którzy w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy posiadają co najmniej 10 lat służby, względnie służby i pracy zawodowej, zaliczalnych do emerytury, a zostaną zwolnieni ze służby przed nabyciem prawa do uposażenia emerytalnego, mają prawo do odprawy w wysokości sześciomiesięcznego uposażenia, pobieranego ostatnio w służbie czynnej.

Funkcjonarjusze, którym na zasadzie postanowień ustępu poprzedniego została przyznana odprawa, nie mają prawa do innej odprawy.

Art. 10. Orzeczenia, przewidziane w art. 27 ustawy z dnia 11-go grudnia 1923 r., wydaje Minister Skarbu lub upoważniona przez Ministra Skarbu władza skarbowa II instancji. Od orzeczeń władzy skarbowej II instancji zainteresowana osoba może wnieść odwołanie w terminie trzydziestodniowym.

W innych przypadkach, w których ustawa z dnia 11 grudnia 1923 r. przewiduje co do funkcjonarjuszów państwowych (wdów i sierót po nich) wydawanie orzeczeń przez właściwą władzę naczelną w porozumieniu z Ministrem Skarbu lub za zgodą Ministra Skarbu, orzeczenia te wydaje Minister Skarbu na wniosek właściwej władzy naczelnej. wyjąwszy przypadki, przewidziane w art. 22 ust. 3, art. 24, ust. 1, pkt. 1, art. 27 ust. 3, art. 70 ust. 3 i 4, art. 72 ust. 3 i art. 73 ust. 1 lit. a), w których decyduje wyłącznie Minister Skarbu.

W przypadkach, przewidzianych w art. 22 ust. 3, art. 24 ust. 1 pkt. 1, art. 70 ust. 3 i 4, art. 72 ust. 3 i art. 73 ust. 1 lit. a), decyduje wyłącznie Minister Skarbu również względem emerytowanych zawodowych wojskowych (wdów i sierot po nich).

Postanowienia niniejszego artykułu dotyczą również orzeczeń, wydawanych po wejściu w życie niniejszego przepisu w sprawach, wszczętych przed jego wejściem w życie.

Termin przejęcia czynności, określonych w niniejszym artykule, przez Ministra Skarbu ustali Prezes Rady Ministrów w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 11. W art. 25 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1926 r. o utworzeniu przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe“ (Dz. U. R. P. z 1930 r. Nr. 89, poz. 705) po słowach: „i ich rodzin“

skreśla się przecinek i następujące po nim słowa: „przy przestrzeganiu zasady nieukracania praw, dotychczas nabytych".

Art. 12. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Prezesowi Rady Ministrów i Ministrowi Skarbu oraz innym ministrom we właściwym każdemu z nich zakresie działania.

Zarazem upoważnia się Ministra Skarbu do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej jednolitego obowiązującego tekstu ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6, poz. 46), z uwzględnieniem zmian tekstów, wprowadzonych późniejszemi ustawowemi przepisami i niniejszą ustawą.

Art. 13. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1932 roku, przyczem jednak zmiany, wprowadzone w art. 1 pkt. 5, 8, 9 i 21 niniejszej ustawy, obowiązują od dnia 1 kwietnia 1931 r.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki.*
Prezes Rady Ministrów: *A. Prystor.* Minister Skarbu: *Jan Piłsudski.*

2.

Państwowa pomoc lekarska.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 254) o państwowej pomocy lekarskiej dla funkcjonarjuszów państwowych, sędziów i prokuratorów, członków ich rodzin, oraz emerytów.

Na podstawie art. 10 ustawy z dnia 9-go października 1923 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), art. 6 ustawy z dnia 5 grudnia 1923 r. o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnem i administracyjnem oraz prokuratorów (Dz. U. R. P. Nr. 134, poz. 1107), oraz art. 43 ustawy z dnia 11-go grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1931 r. Nr. 42, poz. 380) zarządza się co następuje:

§ 1. Państwowa pomoc lekarska przysługuje:

1) funkcjonarjuszom państwowym, wyszczególnionym w art. 1 ustawy z dnia 9-go października 1923 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), tak mianowanym na stałe, jak i do odwołania (prowizorycznym), jak również przeniesionym w stan nieczynny, względnie w stan rozporządzalności, z wyjątkiem funkcjonarjuszów państwowych, podlegających Ministrowi Komunikacji;

2) sędziom, prokuratorom i asesorom sądowym;

3) praktykantom w służbie administracyjnej, oraz aplikantom sądowym;

4) nauczycielom, instruktorom i praktykantom publicznych ludowych szkół rolniczych, pozostającym na etacie Państwa;

5) emerytowanym funkcjonarjuszom państwowym polskim, przeniesionym w stan spoczynku z powodu trwałej niezdolności do służby, przekroczonego wieku lub uzyskania prawa do pełnego uposażenia emerytalnego, tudzież tym emerytom, którzy zostali zwolnieni ze służby państwowej na innej zasadzie, ale w chwili zwolnienia mieli nabyte prawo do pełnego

uposażenia emerytalnego, albo przekroczyli 60 lat życia, bądź też istniała co do nich podstawa w formie orzeczenia lekarskiego do przeniesienia w stan spoczynku z powodu trwałej niezdolności do służby; wyłączeni są od pomocy lekarskiej emeryci, którzy otrzymują uposażenie emerytalne z tytułu służby w charakterze funkcjonarjuszów państwowych, podległych Ministrowi Komunikacji, a nadto emeryci, którzy z tytułu swego zatrudnienia podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na wypadek choroby w myśl obowiązujących przepisów, oraz emeryci, którzy przebywają w zakładach leczniczych dla umysłowo chorych w myśl art. 42 ustawy z dnia 11-go grudnia 1923 r., o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1931 r. Nr. 42, poz. 380);

6) członkom rodzin funkcjonarjuszów państwowych, wymienionych w p. 1), 2), 3) i 4) a mianowicie:

a) żonie, poza przypadkami, gdy pobiera uposażenie lub zaopatrzenie z instytucji państwowej, albo gdy jest sądownie separowana, a na mężu nie ciąży obowiązek alimentacji;

b) mężowi zupełnie niezdolnemu do zarobkowania, na którego żona pobiera dodatek ekonomiczny;

c) dzieciom ślubnym i uprawnionym, tudzież pasierbom do ukończenia lat 18, oraz tym dzieciom i pasierbom po ukończeniu lat 18, na które właściwa władza przyznała prawo pobierania dodatku ekonomicznego; wyłączeni są ci członkowie rodziny, którzy podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na wypadek choroby w myśl obowiązujących przepisów.

Funkcjonarjusze państwowi (ust. 1 p. 1, 2, 3, 4), którzy korzystają z bezpłatnego urlopu, tracą prawo do państwowej pomocy lekarskiej na czas trwania tego urlopu; na ten okres czasu tracą również prawo do korzystania z państwowej pomocy lekarskiej członkowie ich rodzin.

§ 2. Państwowa pomoc lekarska obejmuje:

1) poradę lekarską wraz z zapisaniem recepty;

2) pomoc lekarską, do której należą najniezbędniejsze zabiegi chirurgiczne, zabiegi w zakresie chorób gardła, nosa, uszu, oczu, zabiegi ginekologiczne, chirurgiczno - akuszeryjne, zabiegi w zakresie chorób skórnych i wenerycznych, oraz pomoc położniczą;

3) leczenie w szpitalach;

4) prześwietlanie promieniami Roentgena, niezbędne dla celów djagnostycznych przed dokonaniem zabiegu chirurgicznego, i naświetlanie promieniami Roentgena w przypadkach, wymagających nieodzownie tego leczenia, oraz naświetlanie lampą kwarcową;

5) odnośnie do osób, wymienionych w § 1 ust. p. 1) — 5), kąpiele i zabiegi balneoterapeutyczne za pół ceny w państwowych zakładach zdrojowych.

§ 3. Pomocy lekarskiej udzielają lekarze (położne), umówieni w tym celu przez wojewódzką władzę administracji ogólnej.

§ 4. Pomoc lekarska jest udzielana na podstawie „karty porady", którą chory otrzymuje za opłatą manipulacyjną w wysokości 50 groszy, uiszczaną znaczkiem stemplowym.

Osobom, wymienionym w § 1 ust. 1 p. 1, 2, 3, 4 i 6, wydaje kartę porady władza służbowa funkcjonarjusza po stwierdzeniu, że danej osobie przysługuje prawo korzystania z państwowej pomocy lekarskiej. Osobom powyższym, jeżeli przebywają poza siedzibą urzędowania funkcjonarjusza

i nie mogą się zaopatrzyć w kartę porady u władzy służbowej oraz emerytom, wymienionym w § 1 ust. 1 p. 5, wydaje kartę porady właściwa dla miejsca ich przebywania powiatowa władza administracji ogólnej po wykazaniu uprawnienia danej osoby do korzystania z państwowej pomocy lekarskiej.

W przypadkach wymagających śpiesznej pomocy lekarskiej pomoc ta musi być udzielona nawet bez przedstawienia karty porady, którą jednak należy doręczyć lekarzowi najpóźniej w ciągu dni trzech.

Na żądanie lekarza chory winien przedstawić dowód, stwierdzający tożsamość osoby chorego.

„Karta porady" jest ważna do końca tego miesiąca, w którym została wydana.

§ 5. Porady lekarskie udzielane bywają w miejscu wyznaczonem. w pewnych zgóry oznaczonych godzinach; jedynie obłożnie chorych odwiedza lekarz w ich mieszkaniu. Pomoc winna być udzielona zasadniczo w dniu wezwania, a w wypadkach ciężkich bezzwłocznie.

W przypadkach nagłych, (np. krwotoki, złamania, otrucia i t. p.), o ile przybycie lekarza umówionego jest niemożliwe, można wezwać lekarza prywatnego. Koszty w tym przypadku (jedynie za pierwszą wizytę) ponosi Skarb Państwa według taryfy, przyjętej dla miejscowych lekarzy, po sprawdzeniu rachunku przez wojewódzką władzę administracji ogólnej.

W razie koniecznej potrzeby mogą lekarze umówieni kierować chorych do lekarza specjalisty (umówionego); do lekarza specjalisty zamiejscowego (umówionego) może kierować tylko lekarz powiatowy.

§ 6. Naświetlania lampą kwarcową mogą być stosowane tylko na podstawie polecenia lekarza powiatowego oraz mogą się odbywać jedynie w szpitalach lub ośrodkach zdrowia w okresie od dnia 15-go września do dnia 15-go maja; jedynie w przypadkach gruźlicy chirurgicznej naświetlania lampą kwarcową mogą się odbywać przez cały rok.

Zezwoleń na leczenie promieniami Roentgena udziela na wniosek lekarza umówionego wojewódzka władza administracji ogólnej.

Za naświetlania lampą kwarcową oraz za naświetlania i prześwietlania promieniami Roentgena Skarb Państwa opłaca 50% taksy, ustanowionej dla tychże zabiegów w szpitalach publicznych, 50% tej taksy płaci funkcjonarjusz państwowy.

§ 7. Leczenie szpitalne osób, wymienionych w § 1, przeprowadza się:

a) w szpitalach publicznych (art. 5 i 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22-go marca 1928 r. o zakładach leczniczych — Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 382).

b) w innych zakładach leczniczych, uznanych dla tego celu przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

Funkcjonarjuszom państwowym, wymienionym w § 1 ust. 1 p. 1. 3 i 4, do X grupy uposażenia włącznie, sędziom i prokuratorom, asesorom sądowym oraz członkom rodzin tych osób przysługuje leczenie w szpitalu według klasy II, wszystkim innym funkcjonarjuszom państwowym oraz członkom ich rodzin — według klasy III.

Emerytowani funkcjonarjusze państwowi otrzymują leczenie w szpitalu według tej klasy, która przysługiwała im w chwili przeniesienia w stan spoczynku.

Za leczenie w szpitalu publicznym Skarb Państwa uiszcza 75% opłaty dziennej, obowiązującej w danym szpitalu.

Za leczenie w zakładzie leczniczym, wymienionym w ust. 1 pkt. b), Skarb Państwa uiszcza 75% kosztów, obliczonych wedle przeciętnej opłat dziennych, obowiązujących w szpitalach publicznych na obszarze tego województwa, w którego obrębie leczenie się odbyło. W przypadkach, gdy przeciętna opłata dzienna wyższa jest niż opłata dzienna, obowiązująca w danym zakładzie leczniczym, — Skarb Państwa uiszcza 75% opłaty dziennej tego zakładu.

Powyższe koszty leczenia Skarb Państwa ponosi z reguły tylko w przypadkach, gdy leczenie miało miejsce na podstawie „karty skierowania" (§ 8); w innych przypadkach może Minister Spraw Wewnętrznych w drodze wyjątku przyznać zwrot kosztów leczenia w szpitalu publicznym w wysokości, nieprzekraczającej 75% dziennej opłaty szpitalnej, w szpitalu tym obowiązującej, bądź w zakładzie leczniczym, wymienionym w ust. 1 p. b — do wysokości w poprzednim ustępie ustalonej.

Wysokość przeciętnej opłat dziennych, przewidzianej w ustępach poprzednich ustala wojewoda i ogłasza w Dzienniku Wojewódzkim.

§ 8. Umieszczenie chorego w szpitalu publicznym względnie w zakładzie leczniczym uznanym następuje na podstawie karty skierowania, którą na wniosek lekarza umówionego wydaje lekarz powiatowy.

1) w przypadku choroby zakaźnej;

2) w razie potrzeby zabiegu lekarskiego. którego wykonanie w domu chorego powoduje wyższe koszty, aniżeli koszty leczenia w szpitalu;

3) o ile chory nie posiada w domu należytej opieki

4) w przypadkach, kiedy opieka szpitalna jest niezbędnie potrzebna.

W przypadku nagłym chory może być umieszczony w szpitalu bez karty skierowania, którą jednak należy doręczyć zarządowi szpitala w ciągu tygodnia. Konieczność umieszczenia w tym przypadku chorego stwierdza właściwy lekarz powiatowy na podstawie aktów szpitalnych.

§ 9. Leczenie szpitalne, określone w § 7 ust. 1. może trwać co do funkcjonarjuszów państwowych, wymienionych w § 1 ust. 1 p. 1 — 5, najdłużej pół roku, co do członków ich rodzin — najdłużej trzy miesiące w ciągu roku kalendarzowego.

§ 10. Pomocy położniczej udziela się w mieszkaniu położnicy, bądź w zakładach leczniczych, wymienionych w § 7.

Pomocy położniczej w mieszkaniu udziela położna umówiona, opłacana przez Skarb Państwa; poza tem położnicy przysługuje prawo zwrotu udowodnionych wydatków, związanych z porodem, (niezbędne leki. środki opatrunkowe i t. p.) do wysokości, nieprzekraczającej 25% przeciętnej opłaty dziennej, określonej w § 7 — za dni 10.

W razie niemożności udzielenia pomocy położniczej przez położną umówioną, Skarb Państwa zwraca udowodnione wydatki, związane z porodem, odbytym w mieszkaniu położnicy (niezbędne leki, środki opatrunkowe i t. p.) do wysokości, nieprzekraczającej 75% przeciętnej opłaty dziennej, określonej w § 7 — za przeciąg dni 10.

W razie odbycia porodu w zakładzie leczniczym mają analogiczne zastosowanie przepisy, podane w § 7 o leczeniu szpitalnem.

§ 11. Zezwolenia na korzystanie z kąpieli lub zabiegów balneoterapeutycznych za pół ceny w państwowych zakładach zdrojowych będą udzie-

lane przez zarząd zakładu zdrojowego na podstawie zaświadczenia lekarza powiatowego, stwierdzającego konieczność kąpieli, względnie zabiegów, oraz ich liczbę.

§ 12. Koszty leków i środków opatrunkowych pokrywa Skarb Państwa jedynie w przypadku, gdy są zużyte przez lekarzy umówionych w przychodniach i gabinetach lekarskich.

§ 13. Poza świadczeniami, wymienionemi w poprzednich paragrafach, funkcjonarjusze państwowi i członkowie ich rodzin korzystać mogą, za zwrotem kosztów, z zakładów i urządzeń, które ewentualnie zostaną zorganizowane przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych na zasadach samowystarczalności, względnie korzystać z taryf ulgowych w zakładach leczniczych specjalnych, subwencjonowanych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, z któremi zawarte zostaną specjalne umowy.

§ 14. Koszty przejazdu lekarzy do obłożnie chorego (w obie strony) oraz koszt przewiezienia obłożnie chorego do lekarza lub szpitala (w jedną stronę) pokrywa Skarb Państwa.

Za przewiezienie obłożnie chorego pozamiejscowego do lekarza lub szpitala koszty podwody będą opłacane względnie zwracane w wysokości, nieprzekraczającej 50 groszy za przejechany kilometr. O ile podróż odbyła się koleją, będą zwrócone koszty biletu tej klasy, która przysługuje mu przy przesiedleniu służbowem. Koszty podróży lekarza zwracane będą stosownie do umowy.

§ 15. Opłaty, przewidziane w §§ 4, 6, 7 i 13, oraz ograniczenie czasu leczenia w zakładach leczniczych, przewidziane w § 9, nie mają zastosowania, gdy pomoc lekarska następuje wskutek nieszczęśliwego wypadku, doznanego przez funkcjonarjusza państwowego w czasie i wskutek pełnienia służby.

§ 16. Jeżeli zostanie stwierdzone, że wezwanie lekarza do chorego było nieuzasadnione, dany funkcjonarjusz obowiązany będzie zapłacić honorarjum lekarza w wysokości, przyjętej zasadniczo dla lekarzy miejscowych, jako też inne koszty, z wizytą lekarską związane.

§ 17. Państwowa pomoc lekarska, unormowana niniejszem rozporządzeniem, jest zorganizowana jedynie w granicach Państwa Polskiego, a na obszarze Wolnego Miasta Gdańska przysługuje osobom, wymienionym w § 1, jedynie w przypadku, gdy pełnią one służbę względnie mieszkają na obszarze tego miasta.

§ 18. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

§ 19. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia [1]) i obowiązuje aż do odwołania.

Z dniem tym traci moc obowiązującą rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4-go sierpnia 1926 r. o państwowej pomocy lekarskiej dla funkcjonarjuszów państwowych, sędziów i prokuratorów, ich rodzin oraz emerytów (Dz. U. R. P. Nr. 95, poz. 555) [2]).

Prezes Rady Ministrów: *A. Prystor.*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisaw Pieracki,* Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski,* Minister Skarbu: *Jan Piłsudski.*

---

[1]) 31-go marca 1932.

[2]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1926 r., str. 478.

3.

Ustawa uposażeniowa (nowela).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 maja 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 43, poz. 419, o zmianie wysokości uposażeń funkcjonarjuszów państwowych i wojskowych zawodowych oraz zaopatrzeń emerytalnych.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i art. 1 lit. a) ustawy z dnia 17-go marca 1932 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 165) postanawiam co następuje:

Art. 1. Zawiesza się moc obowiązującą art. 8 ustawy z dnia 18-go grudnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 125, poz. 725 [1]) w stosunku do funkcjonarjuszów państwowych, sędziów i prokuratorów, zajmujących stanowiska służbowe poza m. st. Warszawą, oraz w stosunku do emerytów, wdów i sierót, zamieszkałych poza m. st. Warszawą. Zawieszenie powyższe dotyczy także emerytów, wdów i sierót, którzy po dniu wejścia w życie rozporządzenia niniejszego przesiedlą się do m. st. Warszawy.

W stosunku do wojskowych zawodowych, zajmujących stanowiska służbowe poza m. st. Warszawą, zmienia się powołany w ustępie 1 przepis prawny i rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23-go stycznia 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 42) w ten sposób, że wprowadzoną temi przepisami 10%-ową podwyżkę obniża się na 2%. Utrzymanej w ten sposób w mocy 2%-owej podwyżki nie wlicza się na czas obowiązywania niniejszego rozporządzenia do podstawy wymiaru zaopatrzeń emerytalnych.

Art. 2. Termin, od którego zawieszone w ust. 1 art. 1 i zmienione w ust. 2 art. 1 postanowienia art. 8 ustawy z dnia 18-go grudnia 1926 r (Dz. U. R. P. Nr. 125, poz. 725) i rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23-go stycznia 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 7. poz. 42) będą ponownie obowiązywały, ustali na wniosek Ministra Skarbu rozporządzenie Rady Ministrów.

Art. 3. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Prezesowi Rady Ministrów i Ministrowi Skarbu oraz właściwym ministrom.

Art. 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą w odniesieniu do uposażeń w służbie czynnej od

---

[1]) *Art. 8 ustawy z dnia 18-go grudnia 1926 r. Dz. U. R. P. Nr. 125, poz. 725.* Uposażenie funcjonarjuszów państwowych, pełniących służbę na obszarze Państwa Polskiego, oraz wojskowych zawodowych i oficerów rezerwy, zatrzymanych w czynnej służbie, jak również osób, pobierających ze Skarbu Państwa zaopatrzenie emerytalne, wdowie i sieroce, podwyższa się począwszy od 1-go stycznia 1927 r. o 10% przy analogicznem zastosowaniu postanowień ustępu 2 i 3 art. 1 i postanowienia art. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4-go listopada 1926 r. w sprawie jednorazowego zasiłku dla funkcjonarjuszów państwowych i osób wojskowych (Dz. U. R. P. Nr. 110, poz. 642).

dnia 1-go czerwca 1932 r. a w odniesieniu do zaopatrzeń emerytalnych od dnia 1-go lipca 1932 r.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki,* Prezes Rady Ministrów: *A. Prystor,* Minister: *Wł. Zawadzki,* Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki,* Minister Spraw Zagranicznych: *August Zaleski,* Minister Spraw Wojskowych: *J. Piłsudski,* Minister Skarbu: *Jan Piłsudski,* Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski,* Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego: *J. Jędrzejewicz,* Minister Rolnictwa i Minister Reform Rolnych: *Sew. Ludkiewicz,* Minister Przemysłu i Handlu: *Zarzycki,* Minister Komunikacji i Minister Robót Publicznych: *Kühn,* Minister Pracy i Opieki Społecznej: *Hubicki,* Minister Poczt i Telegrafów: *Boerner.*

4.

Powództwo cywilne w procesach karnych.

Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 65 z dnia 30 kwietnia 1932 r. (I. Org. 1043/1/32).

Nr. O. 790/32. Prokuratorja Generalna otrzymuje częstokroć ze strony władz i urzędów państwowych wezwania o wnoszenia powóddztw cywilnych w procesach karnych i o zastępstwo na rozprawach karnych, w sprawach nieskomplikowanych, nienastręczających pod względem prawnym trudności.

Udział Prokuratorji Generalnej w postępowaniu sądowo-karnem unormowany jest w § 6, ust. 3, rozp. Prez. Rzplitej z dnia 9-go grudnia 1924 r. o zmianie ustroju Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. Nr. 107, poz. 967) w sposób odmienny, niż dla postępowania cywilnego.

Podczas gdy na zasadzie art. 1 — 6 wymienionego rozporządzenia Prokuratorja Generalna jest urzędem wyłącznie powołanym do zastępowania w postępowaniu cywilnem majątkowych interesów Skarbu Państwa i osób w § 5 rozp. wymienionych, udział Prokuratorji Generalnej w postępowaniu sądowo-karnem jest warunkowy; zależy mianowicie od tego, czy Prokuratorja Generalna wezwaną zostanie przez zainteresowany urząd do zastępstwa interesów Skarbu Państwa, czy też nie.

Regułę zatem stanowi zastępstwo Skarbu Państwa w postępowaniu karnem przez własne organy urzędów zainteresowanych. Tylko w wypadkach wyjątkowych, gdy skomplikowany pod względem prawnym stan sprawy wymaga udziału Prokuratorji Generalnej, powinna odnośna władza wezwać Prokuratorję o zastępstwo.

Powyższe unormowanie tej kwestji znajduje uzasadnienie w okoliczności, że dochodzone w postępowaniu karnem pretensje wykazują przeważnie zupełnie prostą konstrukcję prawną, zaś o stronie faktycznej tych spraw są zainteresowane urzędy z istoty rzeczy dokładniej poinformowane od Prokuratorji Generalnej, łatwiej też udzielać mogą sądowi wymaganych wyjaśnień.

Z tych powodów zarządzam, by w sprawach majątkowych Skarbu Państwa, które dochodzone być mają w postępowaniu karnem, władze i urzędy podległe Ministerstwu W. R. i O. P. zwracały się do Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej o udział w nich jedynie wówczas, gdy charakter prawny sprawy, lub jej wyjątkowe znaczenie, wymaga w interesie dobra Skarbu Państwa istotnie interwencji tego urzędu.

Podsekretarz Stanu. (—) *K. Pieracki.*

5.

Opłaty stemplowe.

(Zmiana ustawy).

Nr. O. 822/32. Ministerstwo Skarbu okólnikiem Nr. D. V. 10309/5/32 z dnia 26 kwietnia r. b., adresowanym do wszystkich izb i urzędów skarbowych oraz do urzędów opłat stemplowych, oznajmiło, co następuje:

I. W dniu 18-go maja b. r. weszła w życie ustawa z dnia 18-go marca 1932 w sprawie zmiany ustawy o opłatach stemplowych (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 340).

Ponieważ powołana nowela jest obszerna i już poprzednio ustawa o opłatach stemplowych wielokrotnie była nowelizowana, więc na podstawie upoważnienia zawartego w art. 178 u. o. s. został ułożony tekst jednolity, który ogłoszono w Dz. U. R. P. Nr. 41, poz. 724.

Również rozporządzenie wykonawcze do u. o. s. (Dz. U. R. P. z roku 1926 Nr. 123, poz. 713) już wielokrotnie znowelizowane wymaga dalszych zmian. Ponieważ dalsza nowelizacja tego rozporządzenia utrudniłaby stosowanie jego postanowień w praktyce, więc został ułożony tekst całkowity rozporządzenia wykonawczego, na skutek czego powołany tekst z r. 1926 wraz z nowelami przestanie obowiązywać.

Nowe rozporządzenie wejdzie w życie w dwa tygodnie po ogłoszeniu. Do tego czasu należy posługiwać się przepisami dotychczasowemi, ze zmianami, wynikającemi z powołanej na wstępie niniejszego okólnika ustawy z dnia 18-go b. r. (np. zamiast stawki 3 zł. wymienionej w zdaniu ostatniem § 3 r. w. s. należy stosować stawkę 5 zł).

II. Najważniejsze ze zmian, które wprowadza nowela z dnia 18-go marca 1932 r., są następujące:

1) Zasadnicza stawka opłat od podań, wnoszonych do urzędów państwowych, oraz od świadectw [1]) wydawanych przez te urzędy, wynosząca obecnie 3 zł (na mocy art. 145 i 154) zostaje podwyższona na 5 zł. Wyjątek stanowią świadectwa wydawane przez sądy, co do których stawka zasadnicza w wysokości 3 zł nie uległa zmianie. Nie ulega zmianie stawka w wysokości 50 gr od każdego załącznika do podania, przewidziana w artykule 145.

Stawka w wysokości 5 zł ma zastosowanie do podań, które wpłyną począwszy od dnia 18-go maja 1932, nie ma zastosowania do podań, które wpłynęły do dnia 17-go maja br. włącznie, a zostaną załatwione w dniu 18-go maja b. r. lub później.

Postanowienia streszczone w punktach 1 — 8 niniejszego okólnika, mają zastosowanie do świadectw, które zostaną wydane począwszy od dnia 18-go maja 1932, choćby podanie o wydanie świadectwa zostało wniesione przed tym dniem.

2) Opłata od zezwolenia na stałe prowadzenie przedsiębiorstwa zarobkowego, wymagającego koncesji, wynoszącą dotychczas 20 zł (art. 156 p. 5), zostaje podwyższona na 40 zł.

3) Wypisy z aktów notarjalnych, oraz sporządzone przez urzędy państwowe drugie i dalsze egzemplarze dokumentów urzędowych, równo-

[1]) W myśl art. 154 u. o. s. świadectwa szkolne nie podlegają opłacie stemplowej (Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. Nr. 12 z roku 1926, str. 587).

brzmiące z egzemplarzem pierwszym i zaopatrzone w podpis równorzędny (duplikaty art. 157), będą podlegały opłacie w wysokości 2 zł od każdej stronicy pełnej lub zaczętej.

4) Opłacie w wysokości 2 zł będą również podlegały odpisy i wyciągi sporządzone i poświadczone przez urzędy państwowe z wyjątkiem tych, które sporządza i poświadcza notarjusz, te ostatnie będą podlegały opłacie po 50 gr od każdej pełnej lub zaczętej stronicy (zamiast dotychczasowej w kwocie 20 gr).

5) Poświadczenia zgodności z pierwopisem wtóropisów, odpisów i wyciągów, sporządzonych nieurzędownie (art. 157, ustęp drugi) będą podlegały: a) w razie poświadczenia przez notarjusza opłacie po 50 gr od każdej pełnej lub zaczętej stronicy (zamiast dotychczasowych 20 gr), b) w razie poświadczenia zgodności przez inny urząd państwowy opłacie w wysokości 1 zł od każdej pełnej lub zaczętej stronicy (zamiast dotychczasowych 50 gr).

6) Poświadczenie własnoręczności podpisu lub znaku ręcznego przez urząd państwowy z wyjątkiem poświadczenia, dokonanego przez notarjusza (art. 153) będzie podlegało opłacie w wysokości 1 zł 50 gr (zamiast dotychczasowej w wysokości 1 zł).

7) Zostaje uchylone zwolnienie od oplat stemplowych, przewidziane w punkcie 22 art. 142, oraz wiążące się z powołanym przepisem postanowienie zawarte w art. 160. Na przyszłość więc podanie o zezwolenie na urządzenie widowiska lub koncertu publicznego (choćby dochód był przeznaczony w całości na cele społeczne, oświatowe lub kulturalne) będzie podlegało opłacie w wysokości 5 zł oraz po 50 gr od każdego załącznika, a zezwolenie na urządzenie widowiska lub koncertu publicznego opłacie w wysokości 5 zł.

8) Zostają zwolnione od opłat stemplowych (na mocy nowego punktu 4 art. 161) świadectwa, wydawane celem przedstawienia ich zakładom ubezpieczeń przymusowych, niemajatkowych (ubezpieczeń społecznych) dla stwierdzenia uprawnień ubezpieczeniowych. Świadectwo tego rodzaju, wydane bez uiszczenia opłaty stemplowej, ma być przez urząd, wydający świadectwo, zaopatrzone w odpowiednią adnotację. W myśl nowego brzmienia art. 161 osoba, posiadająca świadectwo, o jakiem mowa, jeżeliby chciała przedstawić je nie instytucji ubezpieczen społecznych, lecz innej osobie, ma uprzednio uiścić opłatę stemplową, w razie nieuiszczenia lub uiszczenia spóźnionego lub nieprawidłowego urząd skarbowy wymierzy nakazem płatniczym należną opłatę wraz z podwyżką 5-ciokrotną. Rozporządzenie wykonawcze postanowi, że celem dodatkowego uiszczenia opłaty od świadectwa, o jakiem mowa, posiadacz świadectwa ma nakleić na świadectwie znaczki stemplowe i skasować je przez przepisanie swem nazwiskiem oraz datą skasowania.

9) Opłata od pełnomocnictwa zostaje podwyższona co do tych pełnomocnictw, które nie ograniczają się do upoważnienia w przedmiocie zastępowania przed sądami lub innemi urzędami publicznemi. Co do pełnomocnictw w ten sposób ograniczonych, jak również co do pełnomocnictw, upoważniających do odbioru sumy pieniężnej, pozostają w mocy postanowienia dotychczasowe, a więc w szczególności stawki w wysokości 3 zł, względnie 1 zł. Opłata od pełnomocnictwa innego rodzaju (o ile nie mają zastosowania uwolnienia, przewidziane w art. 112) będzie wynosiła 5 zł (zamiast dotychczasowych 3 zł). Będą więc podlegały opłacie w wysokości

5 zł w szczególności pełnomocnictwa ogólne (generalne), pełnomocnictwo, upoważniające do zawarcia umowy, upoważniające do zarządu pewnym przedmiotem majątkowym, pełnomocnictwo, upoważniające wprawdzie do zastępstwa przed sądem lub innym urzędem publicznym, albo do odbioru sum pieniężnych, ale nadto również do innych czynności i tp.

10) W art. 112, w punkcie 6, uległy skreśleniu wyrazy „wobec sądów", na skutek czego pełnomocnictwo, udzielone pracowniczemu związkowi zawodowemu lub jego funkcjonarjuszowi albo udzielone przez taki związek, będzie wolne od opłaty również wówczas, gdy upoważnia do zastępowania członka związku wobec urzędów administracyjnych lub wobec pracodawcy.

11) W tymże art. 112, p. 7 otrzymał brzmienie następujące: „odpisy pełnomocnictw (art. 111 ustęp 3) składane sądowi, o ile są przeznaczone dla uczestniczących w sprawie osób". Na skutek tej zmiany będą wolne od opłaty nietylko odpisy pełnomocnictw, załączone do skargi, ale też załączone do pism, wnoszonych przez pozwanego.

12) Na mocy nowego punktu 12, art. 112, będą wolne od opłaty pełnomocnictwa, wystawiane w postępowaniu, tyczącem się ubezpieczeń przymusowych niemajątkowych (ubezpieczeń społecznych) przez ubezpieczonych lub członków ich rodzin.

13) Opłata od pokwitowań, wynosząca dotychczas 20 gr (art. 136) pozostaje podwyższona na 25 gr.

Zostały zwolnione od opłaty pokwitowania z odbioru czeku, pokwitowania wydane przez bank bankowi, oraz pokwitowania wystawione zagranicą.

Ministerstwo Skarbu zarządziło sporządzenie nowej kategorji znaczków stemplowych wartości 25 gr. Narazie jednak Ministerstwo Skarbu chce zużyć zapas znaczków po 5 gr wprowadzonych obwieszczeniem Ministra Skarbu z dnia 20 czerwca 1924 r. (Monitor Polski Nr. 142, poz. 412). Te znaczki 5 groszowe, faktycznie nieużywane od 1927 r. ale dotychczas niewycofane, lecz wyraźnie nadal utrzymane na mocy § 1 (punkt 36) rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 25 lutego 1929 (Dz. U. R. P. Nr. 23 poz. 237), zostaną w najbliższych dniach rozesłane kasom urzędów skarbowych. Zostanie rozesłany odrazu cały zapas tych znaczków, znajdujący się w Biurze Znaków Wartościowych, poszczególne kasy mają więc, gdy zapas znaczków 5-cio groszowych będzie na wyczerpaniu, zamówić znaczki 25-cio groszowe (zmniejszając oczywiście odpowiednio ilość zamawianych znaczków 20 groszowych). Dystrybutorzy są uprawnieni w razie sprzedaży nieparzystej ilości znaczków 25-cio groszowych żądać za jeden z tych znaczków (tylko za jeden nie za każdy) tytułem opłaty właściwej wraz z dodatkiem 10%-owym 28 groszy) np. w razie sprzedaży 7 takich znaczków dystrybutor ma prawo żądać 1 zł 93 gr w razie sprzedaży nieparzystej ilości znaczków 5 groszowych, dystrybutor ma prawo żadać za jeden z tych znaczków 6 gr (np. w razie sprzedaży 7-miu takich znaczków ma prawo żądać 39 gr).

14) Opłata w wysokości 3 zł, przewidziana w art. 139 (od niewymienionych w innych postanowieniach u. o. s. aktów notarjalnych i sądowych oraz pism, uwierzytelnionych notarjalnie lub sądownie) zostaje podwyższona na 5 zł., a przewidziana w tymże artykule opłata w wysokości 1 zł. ulega podwyższeniu na 2 zł.

15) Art. 10 i 11 ulegają zmianom, na skutek których stanie się zbędnem utrzymywanie w ewidencji (w R. U. B. II) przypadków, w których podstawę wymiaru opłaty stemplowej stanowi wartość zobowiązania do świadczeń perjodycznych. Mianowicie: a) w przypadkach, w których świadczenie jest ustanowione na oznaczoną ilość lat lub ich części (do pewnego terminu kalendarzowego punkt b) tylko raz jeden, a mianowicie od sumy świadczeń perjodycznych, obliczonej za cały czas trwania zobowiązania — z tem jednak ograniczeniem, że w razie ustanowienia na czas, przewyższający 17 lat, należy wziąć za podstawę wymiaru iloczyn z pomnożenia należności rocznej przez 17.

b) W razie ustanowienia świadczeń na czas nieokreślony (punkt „c" art. 10) obliczy się opłatę tylko raz jeden, biorąc za podstawę wymiaru iloczyn z pomnożenia należności rocznej przez 5.

c) W razie ustanowienia świadczeń na czas nieokreślony z oznaczeniem jednak pewnego terminu, do którego zobowiązanie trwać będzie niewątpliwie, obliczy się opłatę raz jeden, biorąc za podstawę wymiaru sumę dwóch iloczynów a mianowicie iloczynu z pomnożenia należności rocznej przez ilość lat (względnie też ich części), przez które zobowiązanie będzie trwało niewątpliwie oraz iloczynu z pomnożenia należności rocznej przez 5; suma obu iloczynów nie może jednak wynosić więcej niż iloczyn z pomnożenia należności rocznej przez 17.

Art. 11 nie będzie już miał zastosowania do przypadków, przewidzianych w art. 10, lecz zastosowanie jego będzie ograniczone do przypadków, wymienionych w ustępie drugim art. 9. Dotyczy tego przedmiotu § 11 r. w. s. nie ulegnie zmianie.

16) W myśl nowego brzmienia art. 9 może nastąpić ustalenie podstawy wymiaru niezwłocznie przez obliczenie prawdopodobnej sumy wszystkich świadczeń za cały czas trwania zobowiązania. Ministerstwo Skarbu upoważnia niniejszem urzędy skarbowe do stosowania powyższego przepisu w tych przypadkach, w których suma wszystkich świadczeń za cały czas trwania zobowiązania da się obliczyć w przybliżeniu, jeżeli ta suma, w przybliżeniu obliczona, nie przewyższa 5.000 zł. Urzędy skarbowe mogą korzystać z tego upoważnienia zarówno wówczas, gdy pismo, podlegające opłacie, zostało przedstawione urzędowi skarbowemu przez podatnika w myśl zdania drugiego art. 22, jakoteż wówczas, gdy zostało przesłane urzędowi skarbowemu przez notarjusza lub sekretarjat sądowy (art. 27, ustęp drugi; art. 28 ustęp piąty; art. 29, art. 30, punkt 3, art. 31, ustęp piąty. Również może być zastosowany ustęp ostatni art. 9 (o ile zachodzą warunki, wymienione wyżej w zdaniu drugiem niniejszego punktu 16) w przypadkach, które urząd skarbowy już zapisał do RUB. II bez względu na to, czy zapisanie do RUB. II nastąpiło przed dniem 18 maja 1932 r., czy po tym dniu.

III. Ministerstwo Skarbu poleca urzędom skarbowym, aby nie wymierzały podwyżek stemplowych od pism, sporządzonych w czasie od dnia 18 maja 1932 do końca sierpnia 1932 r. jeżeli opłata od danego rodzaju pism została podwyższona nowelą z dnia 18 marca 1932 r., a podatnik uiścił opłatę, obliczoną według przepisów, które obowiązywały przed dniem 18 maja b. r.

Powyższe zarządzenie Ministerstwa Skarbu podaje się wskutek zarządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 11 maja 1932 r. I. R. 4957/32

do wiadomości i stosowania. Jednocześnie nadmienia się, że podany w wymienionem zarządzeniu skrót u. o. s. oznacza ustawę o opłatach stemplowych, a skrót r. w. s. oznacza rozporządzenie wykonawcze do ustawy o opłatach stemplowych.

Kurator Okręgu Szkolnego: p. o. *St. Świderski.* wr.

6.

Pełnomocnictwa żyrowe.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 204 z dnia 23 maja 1932 r. (O. 778/32).

Bank Polski zawiadomił Ministerstwo Skarbu, że poświadczanie przez władze asygnujące na pełnomocnictwach żyrowych własnoręczności podpisów osób upełnomocnionych do podpisywania czeków jest często dokonywane w sposób, sprzeciwiający się wyraźnym postanowieniom przepisów Banku Polskiego. Własnoręczność bowiem podpisu osoby upełnomocnionej jest często poświadczaną przez tę samą osobę w charakterze urzędowym, np. komendant wojewódzki Policji Państwowej lub kierownik szkoły, którzy są upełnomocnieni do podpisywania czeków, poświadczają swoje własne podpisy na pełnomocnictwie przez podpisanie się w charakterze urzędowym pod pieczęcią urzędową. Według przepisów Banku Polskiego własnoręczność podpisów takich osób winna być poświadczona przez ich władzę przełożoną.

Wobec powyższego Kuratorjum poleca przed wysłaniem do P. K. O. lub do Banku Polskiego pełnomocnictw, które zawierają własnoręczne podpisy osób, stojących na czele władz i zakładów szkolnych, a upełnomocnionych do podpisywania czeków, pełnomocnictwa te przesyłać Kuratorjum do poświadczenia przez pp. naczelników odnośnego wydziału szkolnictwa w Kuratorjum.

Zarządzenie powyższe obowiązuje przedewszystkiem te władze i zakłady szkolne, które mają konta czekowe w P. K. O. na obroty zakładu (gimnazja państwowe) oraz zakłady w mieście Lwowie, które w najbliższym czasie dokonywać będą wypłat z rachunków bieżacych zapomocą czeków Banku Polskiego.

Za Kuratora Okr. Szk.: *L. Jus.* wr. p. o. Naczelnika Wydziału.

7.

Publikacje statystyczne.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 187 z dnia 18 maja 1932 r. (O. 782/32 do dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli, szkół zawodowych oraz rad szkolnych powiatowych (miejskiej we Lwowie).

Na terenach poszczególnych okręgów szkolnych wydają niektóre urzędy, szkoły, jak niemniej związki samorządowe i instytucje oświatowe, od czasu do czasu, lub nawet perjodycznie drukowane sprawozdania ze swej działalności, zawierające niejednokrotnie cenne monografje o szkolnictwie i oświacie wogóle lub o poszczególnych zagadnieniach regjonalnych,

materjały statystyczne i t. p. Publikacje te nie są nigdzie zebrane, a tem mniej opracowane z punktu widzenia rozwoju szkolnictwa i oświaty w przeszłości lub ujęcia programowego.

W celu przeprowadzenia dokładnej ewidencji takich publikacyj i zgromadzenia ich zechcą Dyrekcje oraz Rady szkolne zarządzić nadesłanie po dwa egzemplarze tychże bezpośrednio do Ministerstwa W. R. i O. P., w przyszłości zaś przedkładać wprost Ministerstwu W. R. i O. P. zawsze tego rodzaju wydawnictwa w dwóch egzemplarzach oraz w dwóch egzemplarzach Kuratorjum.

W razie gdyby nadesłanie dotychczasowych wydawnictw było niemożliwe z powodu zupełnego wyczerpania nakładu, winny dyrekcje, rady szkolne, podać spis wydanych publikacyj z wskazaniem księgozbioru, w którym się one znajdują.

Kurator Okręgu Szkolnego: p. o. *St. Świderski.* wr.

8.

Propaganda przemysłu krajowego.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 27 maja 1932 r. (Nr. III. 1936/32) do dyrekcyj państwowych i niepaństwowych szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych oraz zakładów kształcenia nauczycieli.

W Państwowej Szkole Ekonomiczno-Handlowej we Lwowie (pl. Strzelecki l. 8) powstała „Sekcja propagandy przemysłu krajowego i eksportu", której celem jest popieranie wszelkiej rodzimej wytwórczości towarowej przez zwiększenie dla niej zbytu wewnętrznego i ułatwienie eksportu. W pracy tej spółdziałają nauczyciele, uczniowie, absolwenci i rodzice uczniów. Sekcja pragnie porozumiewać się stale z organizacjami pokrewnemi, przedewszystkiem zaś z podobnemi sekcjami, któreby powstały w innych szkołach.

Zechce więc Dyrekcja, o ile taka sekcja w tamt. szkole istnieje lub powstanie, zawiadomić o tem dyrekcję Państwowej Szkoły Ekonomiczno-Handlowej, zażądać od niej statutu i informacyj o dotychczasowej pracy. Dalszą wymianę informacyj, wzorów wyrobów lokalnych, broszur, afiszów i reklam polecam uwadze, p. Dyrektora i Grona nauczycielskiego, szczególnie pp. Wychowawców, w pracy których popieranie wytwórczości rodzimej powinno zajmować nieośledne miejsce.

Za Kuratora Okr. Szk.: *L. Jus.* wr. p. o. Naczelnika Wydziału.

9.

Podręczniki szkolne.

Okólnik Kuratorjum O. S. L. Nr. 231 z dnia 2 czerwca 1932 r. (O. 865/32) w sprawie wyboru i zmian podreczników szkolnych w publicznych szkołach powszechnych, państwowych szkołach średnich ogólnokształcących i państwowych seminarjach nauczycielskich oraz ochroniarskich.

Ze względu na wyjątkowo ciężkie warunki materjalne rodziców i opiekunów uczniów Pan Minister okólnikiem z dnia 20 maja 1932 r. Nr. I. Pr. 2228/32 zarządził w sprawie wyboru i zmian podręczników

szkolnych w publicznych szkołach powszechnych, państwowych szkołach średnich ogólnokształcących, seminarjach nauczycielskich i ochroniarskich co następuje:

1) Należy zaniechać jakichkolwiek zmian w wyborze podręczników, utrzymując nadal podręczniki, używane w roku szkolnym 1931/32.

2) Konieczność wprowadzenia na rok 1932/33 nowych podręczników może być uzasadniona wyłącznie okolicznością: a) zupełnego wyczerpania lub b) usunięcie używanego dotąd podręcznika ze spisu książek dozwolonych do użytku w szkołach na rok szkolny 1932/33.

3) Wykaz obowiązujących w danej szkole podręczników winien być podany do wiadomości młodzieży do dnia 15 czerwca b. r.

Za Kuratora Okr. Szk.: *L. Jus.* wr. p. o. Naczelnika Wydziału.

10.

Wycieczki szkolne.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 9 czerwca 1932 r. (Nr. O. 917/32) w sprawie zbiorowych wycieczek szkolnych w pasie turystycznym polsko-czechosłowackim.

Celem ułatwienia i popierania ruchu turystycznego w pasie granicznym, została podpisana w Pradze dnia 30 maja 1925 r. Konwencja Turystyczna pomiędzy Rzecząpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką (Dz. U. R. P. Nr. 57, poz. 333, z dnia 11 czerwca 1926).

Ponieważ dotychczasowa praktyka wykazała, że zarówno nauczyciele jak i kierownictwa szkół nie są o odnośnych przepisach dostatecznie poinformowani, przeto w myśl polecenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 19 maja 1932 r. Nr. I. Pol. 750/32 zwracam uwagę na formalności jakie winny być przestrzegane przy organizowaniu wycieczek:

1) W myśl brzmienia art. 5 powołanej Konwencji Turystycznej zbiorowe wycieczki szkolne winny zaopatrzyć się w specjalne legitymacje, wydawane przez właściwe władze administracyjne pierwszej instancji, ważne na przeciąg 6 dni i uprawniające do swobodnego poruszania się w pasie turystycznym.

2) Kierownik wycieczki wykazać się musi legitymacją osobistą Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego lub Polskiego Związku Narciarskiego, zaopatrzoną w fotografję posiadacza i potwierdzoną przez właściwą władzę administracyjną pierwszej instancji miejsca zamieszkania, oraz przez właściwy urząd konsularny.

3) Kierownik wycieczki musi nadto posiadać poświadczenie dyrekcji szkoły z listą imienną uczestników wycieczki, potwierdzoną przez władze administracyjne pierwszej instancji miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły.

Kurator Okręgu Szkolnego: p. o. *St. Świderski.* wr.

11.

Ochrona zwierząt.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 6 czerwca 1932 r. (Nr. O. 904/32) w sprawie ochrony tępionych gatunków zwierząt.

Ministerstwo W. R. i O. P. zarządzeniem z dnia 24 maja 1932 r. Nr. II. P. 3255/32 zwróciło uwagę na sprawę ustosunkowania się do t. zw. zwierząt drapieżnych, tępionych bez zastrzeżeń z racji wyrządzanych przez nie szkód. Oto zarówno wśród ogółu społeczeństwa jak również wśród nauczycielstwa szkół powszechnych i średnich rozpowszechnione jest mniemanie o obowiązku bezwzględnego zwalczania i tępienia „zwierząt drapieżnych". Znane są wypadki, że profesorowie, uczący przyrodoznawstwa, mówiąc o ptakach drapieżnych, wzywali uczniów do bezwzględnej z niemi walki. Tymczasem, jak wiadomo, objektywne badania naukowe wykazały, iż pogląd taki jest niesłuszny, gdyż „drapieżniki" (np. drapieżne ptaki, ryby i zwierzęta ssące) spełniają doniosłą rolę w przyrodzie.

Wobec tych zapatrywań nauki na rolę zwierząt drapieżnych w przyrodzie, należy propagować wśród uczniów racjonalny pogląd na problem tępienia t. zw. drapieżników, należy wyjaśnić uczniom właściwą rolę drapieżników w przyrodzie, zaznaczając, że walka z niemi jest wskazaną tylko wtedy, jeżeli się nadmiernie rozmnożą i przynoszą człowiekowi gospodarcze szkody. Ale i wtedy walki tej nie można głosić bezwzględnie, lecz z zastrzeżeniami dyktowanemi przez zdobycie współczesnej wiedzy o biologji drapieżników.

Z pośród ptaków drapieżnych jest znikoma ilość takich gatunków, które rzeczywiście chwytają żywą zwierzynę łowną. Większość żywi się myszami, żabami, owadami i t. p. — jest więc w gospodarce człowieka obojętną lub też bardzo pożyteczną. Większość drapieżników, jak np. orzeł przedni, bielik, krótkoszpon, sokół raróg, sokół wędrowny, kania ruda, puhacz i t. d. stały się przez tępienie tak rzadkie, a są taką ozdobą krajobrazu, że zasługują obecnie na bezwzględną ochronę.

W związku z powyższem oraz w związku z nasuwającem się zagadnieniem przeciwdziałania bezmyślnemu tępieniu rzadkich w naszym kraju okazów fauny i ochrony tych gatunków należy pouczyć nauczycieli, zwłaszcza biologji, o konieczności odpowiedniego ujęcia i przedstawienia uczniom tej kwestji.

Kurator Okręgu Szkolnego: p. o. *St. Świderski.* wr.

12.

Etaty nauczycieli urlopowanych dla szkolnictwa zagranicą.

Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 59 z dnia 18 kwietnia 1932 r. (II. P. 21059/31.

W związku z zapytaniem jednego z kuratorjów okręgów szkolnych wyjaśniam, iż nauczyciele szkół powszechnych, oraz nauczyciele szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli, urlopowani zagranicę, celem pełnienia obowiązków nauczycielskich, pozostają nadal na etacie osobowym kuratorjum okręgu szkolnego, na którego terenie pracowali do czasu urlopowania zagranicę, gdyż stosunek służbowy nie jest

z nimi rozwiązany przez fakt wyjazdu zagranicę. Wspomniani nauczyciele nie obciążają natomiast finansowo kredytów kuratorjum (t. j. w ogólnej liczbie etatów kuratorjum nie mieszczą się etaty, zajęte przez nauczycieli, pełniących obowiązki służbowe zagranicą), ponieważ są opłacani z budżetu Ministerstwa. Zasadniczo, wobec nierozwiązania stosunku służbowego, nauczyciel urlopowany zagranicę ma prawo w razie powrotu do kraju, ewentualnie odwołania, zająć swe poprzednie stanowisko. Nie tyczy się to oczywiście nauczycieli kontraktowych, z którymi, po odwołaniu ich do kraju, można rozwiązać wogóle umowę służbową. Zatem w danej szkole etat nauczyciela, pracującego zagranicą, może być obsadzony tylko przez siłę kontraktową.

W wypadku, gdy dla dobra szkoły etat nauczyciela urlopowanego zagranicę wymaga bezwarunkowego obsadzenia przez siłę stałą, można zastosować przeniesienie nauczyciela, pracującego zagranicą, na inne miejsce służbowe ze względu na to, iż przeniesienie nauczyciela na podstawie art. 58, ustęp 2, ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462) nie wymaga uprzedniej prośby interesowanego o przeniesienie. Z uwagi jednak na specyficzne warunki pracy nauczycieli urlopowanych zagranicę zechce kuratorjum stosować wspomniane przeniesienie nauczyciela na inne miejsce złużbowe jedynie w wypadkach zupełnie wyjątkowych i to tylko po każdorazowem uzyskaniu zgody Ministerstwa.

Ze sprawą urlopowania nauczycieli szkół powszechnych zagranicę łączy się sprawa użytkowania mieszkania i gruntu. Wypłacanie nauczycielom, pracującym zagranicą, odszkodowania za mieszkanie i grunt ze Skarbu Państwa oraz żądanie od nich deklaracyj, że po powrocie do kraju przyjmą równorzędną posadę, jaką wyznaczą im władze szkolne, byłoby sprzeczne z obowiązującemi ustawami.

Podstawą stanowiska, jakie należy zająć w omawianej sprawie, winna być zasada, że na posady, opróżnione przez nauczycieli, pełniących służbę zagranicą, można angażować jedynie nauczycieli kontraktowych, nie zaś przydzielać nauczycieli etatowych z innych posad. Otóż każdy nauczyciel etatowy, zajmujący etat w danej miejscowości, a więc i nauczyciel przydzielony na inne miejsce służbowe (np. urlopowany zagranicę) ma niewątpliwie prawo do otrzymywania od gminy, względnie obszaru dworskiego, mieszkania w naturze lub równoważnika w pieniądzach, a to na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 grudnia 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 662). O ile nauczyciel urlopowany zagranicę zajmuje mieszkanie w naturze w gminie, w której posiada etat nauczycielski, nie może być tego mieszkania pozbawiony, nawet w okresie pełnienia obowiązków zagranicą. Natomiast przed wyjazdem odnośnych nauczycieli kuratorjum winno na nich wpłynąć, by zgodzili się na zajmowanie ich mieszkań na czas ich pobytu zagranicą przez zastępujących ich nauczycieli kontraktowych.

Analogicznie należy traktować sprawę użytkowania gruntów na podstawie art. 44 ustawy uposażeniowej z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924).

Ministerstwo zwraca uwagę, iż sprawę zatrudnienia sił zastępczych na miejsce nauczycieli urlopowanych zagranicę, należy co rychlej uregulować w myśl powyższych wskazań, celem umożliwienia ewentualnego

powrotu nauczycieli urlopowanych zagranicę na poprzednio zajmowane stanowisko służbowe.

O ile Kuratorjum nie posiada dokładnej ewidencji nauczycieli, pracujących zagranicą, należy zwrócić się o wyjaśnienie do Ministerstwa.

Za Dyrektora Dep.: *Dr. M. Mendys.* Naczelnik Wydziału.

Zarządzenie Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 23 maja 1932 r. Nr. B. P. 7842/32.

W związku z powyższem zarządzeniem Ministerstwa W. R. i O. P. zechcą Rady Szkolne Powiatowe sprawdzić, czy sprawy zatrudnienia sił zastępczych na miejsce nauczycieli publicznych szkół powszechnych, urlopowanych zagranicę, zostały uregulowane zgodnie ze wskazaniami podanemi przez Ministerstwo, a w razie stwierdzenia odmiennego stanu tych spraw donieść o tem niezwłocznie Kuratorjum z odpowiednim wnioskiem, celem wydania stosownych zarządzeń.

Za Kuratora Okr. Szk.: *L. Jus.* wr. p. o. Naczelnika Wydziału.

13.

Egzamin dojrzałości.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 199 z dnia 21 maja 1932 r. (II. 4338/32) do dyrekcyj państwowych i prywatnych gimnazjów w sprawie przedmiotów I-ej części egzaminu dojrzałości dla eksternów typu matematyczno-przyrodniczego.

Ministerstwo W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 29 kwietnia 1932 roku Nr. II. S. 22205/31 oznajmiło, że przy zastosowaniu programu wydziału matematyczno-przyrodniczego mają eksterniści w pierwszej części egzaminu dojrzałości zdawać z geografji, rysunku i propedeutyki filozofji, czyli zasada wyboru pomiędzy propedeutyką filozofji i przyrodoznawstwem w zakresie dawnego kursu klasy VIII. istnieć nie może.

W drugiej części egzaminu dojrzałości ekstern zdaje z przyrodoznawstwa w zakresie kursu obecnie w szkołach typu matematyczno-przyrodniczego obowiązującego.

Za Kuratora Okr. Szk.: *L. Jus.* wr. p. o. Naczelnika Wydziału.

14.

Taksa administracyjna.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 70 z dnia 27 maja 1932 r. (O. 800/32) o zwalnianiu młodzieży z wychodźtwa od taksy administracyjnej i wszelkich opłat szkolnych.

W związku z okólnikiem Nr. 20 z dnia 27 stycznia 1932 r. (Nr. O. 154/32) wydanym wskutek zarządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 16 stycznia 1932 r. Nr. II. 23067/31 wyjaśniam na podstawie zarządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 12 maja 1932 r. Nr. I. Pol. 1871/32, że zarządzenie o zwalnianiu młodzieży z wychodźtwa od taksy administracyjnej należy rozumieć w ten sposób, że młodzież ta winna być zwalniana od wszelkich opłat i świadczeń szkolnych.

Za Kuratora Okr. Szk.: *L. Jus.* wr. p. o. Naczelnika Wydziału.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 20 z dnia 27 stycznia 1932 r. (O. 154/32) o zwalnianiu młodzieży z wychodźtwa od taksy administracyjnej.

W celu umożliwienia uczęszczającej obecnie do szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych, oraz zakładów kształcenia nauczycieli młodzieży z wychodźtwa, pozostającej pod opieką Polskiego Towarzystwa Emigracyjnego, ukończenia nauki w państwowych zakładach, polecam wskutek zarządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 16 stycznia 1932 r. (II. 23067/31), by młodzież ta była zwolniona w całości od taksy administracyjnej, choćby w ten sposób mogła być przekroczona norma (10%).

15.

Umieszczanie oceny z geografji na świadectwach dojrzałości.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 239 z dnia 9-go czerwca 1932 r. (II. 5995/32) do dyrekcyj wszystkich państwowych i prywatnych gimnazjów.

W związku z zarządzeniem Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 2-go stycznia 1929 r. Nr. II. 235/29 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 2, poz. 1 [1]), którem wprowadzono obowiązkowe nauczanie geografji w kl. VI (szóstej) od roku szkolnego 1929/30, Kuratorjum O. S. Lwowskiego przypomina konieczność umieszczania oceny z tego przedmiotu na świadectwach dojrzałości tych abiturjentów, którzy kończąc normalnie studja gimnazjalne uczyli się geografji w kl. VI.

Kurator Okręgu Szkolnego: p. o. *St. Świderski*, wr.

16.

Termin niedopuszczenia do szkoły uczniów w przypadkach chorób zakaźnych oraz zamykanie szkół z powodu epidemji.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 45 z dnia 11 marca 1932 r. (I. WF. 838/32) (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 1, poz. 8).

W porozumieniu z Departamentem Służby Zdrowia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych ustalam podług podanej w załączniku tablicy terminy niedopuszczania do szkoły chorej dziatwy szkolnej, osób z pośród personelu nauczycielskiego i służbowego, dotkniętych chorobą zakaźną, jak również zdrowych współmieszkańców chorego oraz terminy zamykania klas lub całych szkół w przypadkach poszczególnych chorób zakaźnych.

Jednocześnie traci moc obowiązującą tabela z terminami w tej sprawie, podana jako załącznik do „Przepisów zapobiegawczych przeciw szerzeniu się chorób zakaźnych przez szkoły i zakłady wychowawcze" z dnia 19 lutego 1918 r. (Dz. Urz. Nr. 3 z r. 1919, poz. 10), oraz okólnik z dnia 13 grudnia 1926 r. Nr. O. Prez. 12320/26 (Dz. Urz. Nr. 1 z r. 1927, poz. 10 [2]) w sprawie zamykania szkół z powodu epidemij.

Minister W. R. i O. P. (—) *J. Jędrzejewicz.*

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. Nr. 2 z 1929 r., str. 49.

[2]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1924 r., str. 271; z 1926 r., str. 562; z 1927 r., str. 75.

Tablica terminów niedopuszczania do szkoły:

a) chorej dziatwy szkilnej i osób z pośród personelu nauczycielskiego i służbowego, dotkniętych chorobą zakaźną;

Nazwa choroby	I. Termin niedopuszczania do szkoły chorego dziecka oraz chorych osób z pośród personelu nauczycielskiego i służbowego	II-a. Termin niedopuszczania do szkoły zdrowych współmieszkańców, którzy poprzednio danej choroby nie przechodzili po ścisłem odosobnieniu ich od osoby chorej w czasie całego trwania choroby
Płonica (szkarlatyna)	5 tygodni od wystąpienia wysypki, jeśli niema śladów powikłań ropnych ze strony ucha, nosa i gruczołów.	2 tygodnie.
Odra	2 tygodnie od wystąpienia wysypki.	2 tygodnie.
Różyczka	1 tydzień od wystąpienia wysypki.	Mogą uczęszczać do szkoły bez ograniczeń. W razie ciężkiej epidemji — 3 tygodnie.
Ospa naturalna	6 tygodni od początku choroby.	Mogą uczęszczać do szkoły bez ograniczeń, o ile mają ślady dwukrotnego szczepienia ospy ochronnej.

b) zdrowych współmieszkańców chorego.

Przepisy i terminy poniżej podane dotyczą przypadków chorób zakaźnych tylko o przebiegu normalnym, bez jakichkolwiek powikłań.

II-b. Termin niedopuszczania do szkoły zdrowych współmieszkańców, którzy poporzednio daną chorobę już przeszli po ścisłem odosobnieniu ich od osoby chorej w czasie całego trwania choroby.	Kiedy należy zamknąć klasę lub całą szkołę
2 tygodnie. Wyjątkowo w przypadkach, gdzie uprzednio przebycie płonicy było stwierdzone przez lekarza — 3 dni.	Jeżeli w tej samej klasie zdarzyło się kilka przypadków zachorowań na płonicę, poddać klasę odkażeniu i zamknąć ją na 2 tygodnie. Jeżeli liczne przypadki zdarzyły się w kilku klasach, zamknąć całą szkołę na 2 tygodnie i poddać ją odkażeniu. W miarę możności poddać uczniów badaniu na stopień uodpornienia przeciw płonicy.
2 tygodnie. Wyjątkowo w przypadkach, gdzie uprzednio przebycie odry było stwierdzone przez lekarza — 3 dni.	Jeżeli więcej, niż czwarta część dzieci w klasie zapadła, klasę zamknąć na 2 tygodnie. Uwzględnić liczbę dzieci, które odry nie przebywały.
Mogą uczęszczać do szkoły bez ograniczeń. W razie ciężkiej epidemji — 3 tygodnie.	Niepotrzeba.
Mogą uczęszczać do szkoły bez ograniczeń.	W razie choćby jednego przypadku ospy naturalnej, zamknąć szkołę dla dokonania odkażenia. Współkolegom chorego zaszczepić ospę. U reszty sprawdzić, czy szczepieni powtórnie pomyślnie.

Nazwa choroby	I. Termin niedopuszczania do szkoły chorego dziecka oraz chorych osób z pośród personelu nauczycielskiego i służbowego	II-a. Termin niedopuszczania do szkoły zdrowych współmieszkańców, którzy poprzednio danej choroby nie przechodzili po ścisłem odosobnieniu ich od osoby chorej w czasie całego trwania choroby
Ospa wietrzna	2 tygodnie od wystąpienia wysypki, jeżeli strupki odpadły.	Mogą uczęszczać do szkoły bez ograniczeń. W razie ciężkiej epidemji — 3 tygodnie.
Krztusiec (koklusz)	6 tygodni od początku choroby, jeżeli kaszel napadowy ustał zupełnie.	3 tygodnie.
Błonica (dyfteryt)	3 tygodnie od początku choroby. Pożądane badanie nosa i gardzieli na obecność prątków błonicy.	1 tydzień jeżeli w gardzieli niema zmian zapalnych lub po dwukrotnym ujemnym wyniku badania bakterjologicznego.
Świnka	2 tygodnie od wystąpienia opuchnięcia ślinianek przyusznych.	Mogą uczęszczać do szkoły bez ograniczeń. W razie ciężkiej epidemji — 3 tygodnie.
Nagminne zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych (drętwica karku)	Co najmniej 6 tygodni od początku choroby. Pożądane dwukrotne badanie wydzielin z jamy nosa i gardła na drobnoustroje specyficzne.	2 tygodnie. Pożądane dwukrotne badanie wydzielin z nosa i z gardła na drobnoustroje specyficzne.

II-b. Termin niedopuszczania do szkoły zdrowych współmieszkańców, którzy poporzednio daną chorobę już przeszli po ścisłem odosobnieniu ich od osoby chorej w czasie całego trwania choroby.	Kiedy należy zamknąć klasę lub całą szkołę
Mogą uczęszczać do szkoły bez ograniczeń. W razie ciężkiej epidemji — 3 tygodnie.	Niepotrzeba.
3 tygodnie. Wyjątkowo w przypadkach, gdzie uprzednie przebycie kokluszu było stwierdzone przez lekarza — 3 dni.	W razie licznych przypadków krztuśca, zamknąć klasę lub szkołę na 3 tygodnie i poddać ją odkażeniu.
1 tydzień jeżeli w gardzieli niema zmian zapalnych lub po dwukrotnym ujemnym wyniku badania bakterjologicznego.	Jeżeli w tej samej klasie zdarzyło się kilka przypadków zachorowań na błonicę, poddać klasę odkażeniu i zamknąć ją na 1 tydzień. Jeżeli liczne przypadki zdarzyły się w kilku klasach, zamknąć całą szkołę na 1 tydzień i poddać ją odkażeniu, a uczniów w miarę możności poddać badaniu na nosicielstwo zarazka i na stopień uodpornienia przeciw błonicy.
Mogą uczęszczać do szkoły bez ograniczeń. W razie ciężkiej epidemji — 3 tygodnie.	Niepotrzeba.
2 tygodnie. Wyjątkowo w przypadkach, gdzie uprzednie przebycie choroby było stwierdzone przez lekarza — 3 dni.	W razie kilku przypadków zamknąć szkołę dla dokonania odkażenia.

Nazwa choroby	I. Termin niedopuszczania do szkoły chorego dziecka oraz chorych osób z pośród personelu nauczycielskiego i służbowego	II-a. Termin niedopuszczania do szkoły zdrowych współmieszkańców, którzy poprzednio danej choroby nie przechodzili po ścisłem odosobnieniu ich od osoby chorej w czasie całego trwania choroby
Tyfus (dur) plamisty lub powrotny	6 tygodni od początku choroby.	3 tygodnie.
Tyfus (dur) brzuszny lub rzekomy (paratyfus)	6 tygodni od początku choroby. Pożądane jest badanie bakterjologiczne wypróżnień.	3 tygodnie.
Biegunka krwawa (czerwonka — dyzenterja)	W tydzień po ustąpieniu zupełnem biegunki. Pożądane jest badanie bakterjologiczne wypróżnień.	1 tydzień.

U w a g a 1. Przed pójściem do szkoły po chorobie dziecko powinno być dwukrotnie wykąpane, chłopcy winni mieć krótko obcięte włosy.

U w a g a 2. W przypadkach płonicy, ospy naturalnej, błonicy, tyfusu plamistego, drętwicy karku, uczeń, przybywający do szkoły po chorobie, powinien przedstawić świadectwo lekarza sanitarnego lub zakładu dezynfekcyjnego o dokonaniu odkażenia jego mieszkania i odzieży.

U w a g a 3. O ustatecznem dopuszczeniu ucznia do szkoły w każdym poszczególnym przypadku choroby zakaźnej rozstrzyga lekarz szkolny, a tam gdzie istnieje dozór sanitarny — lekarz szkolny po porozumieniu się z lekarzem sanitarnym.

II-b. Termin niedopuszczania do szkoły zdrowych współmieszkańców, którzy poprzednio daną chorobę już przeszli po ścisłem odosobnieniu ich od osoby chorej w czasie całego trwania choroby.	Kiedy należy zamknąć klasę lub całą szkołę
3 tygodnie. Wyjątkowo w przypadkach, gdzie uprzednie przebycie choroby zostało stwierdzone przez lekarza, po odwszeniu i wykąpaniu — 3 dni.	W razie choćby jednego przypadku zachorowania ucznia w szkole, zamknąć szkołę dla dokonania odkażenia, zbadać wszystkie dzieci na wszawicę, a w razie potrzeby poddać je i ich odzież odwszeniu.
3 tygodnie. Wyjątkowo w przypadkach, gdzie uprzednie przebycie choroby było stwierzone przez lekarza — 3 dni.	W razie wystąpienia kilku przypadków zachorowań w szkole zamknąć szkołę na 3 dni, poddać badaniu wodę do picia w szkole i odkazić miejsca ustępowe. Uczniów w miarę możności poddać badaniu na nosicielswo zarazka.
1 tydzień.	W razie wystąpienia kilku przypadków o złośliwym przebiegu, zamknąć szkołę na 3 dni i poddać ją odkażeniu, zwłaszcza miejsca ustępowe. Uczniów w miarę możności poddać badaniu na nosicielstwo zarazka.

Uwaga 4. Podczas odkażania klasy lub całej szkoły pożądane jest, gdzie tylko można, wybielenie ścian.

Uwaga 5. Szczególną opieką higieniczno-lekarską szkoła winna otoczyć personal nauczycielski, służbę szkolną i jej rodzinę w razie wystąpienia wśród nich chorób zakaźnych.

17.

Ochranianie młodzieży od szkodliwych następstw upałów.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. Nr. 210 z dnia 25-go maja 1932 r. (O. 840/32).

W celu zabezpieczenia dziatwy i młodzieży szkolnej od szkodliwych następstw zbyt wysokiej temperatury powietrza Pan Minister W. R. i O. P. okólnikiem z dnia 20-go maja 1932 r. Nr. I. W. F. 2214/32 zarządził co następuje:

1) W porze ciepłej, tam gdzie otoczenie szkoły na to pozwala, a już bezwarunkowo po wsiach, lekcje w klasach odbywać się winny, jeśli nie przy otwartych oknach, to przynajmniej przy uchylonych nadświetlach (oberluftach).

2) W dni upalne programy wszelkich uroczystości, na których gromadzi się młodzież z całej szkoły w jednem pomieszczeniu, należy skracać, a same pomieszczenia, natłoczone młodzieżą, starannie i często przewietrzać.

3) T. zw. szkolne święta sportowe, święta wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego i związane z niemi pokazy i ćwiczenia cielesne należy organizować w ten sposób, by nie przetrzymywać zbyt długo młodzieży na otwartem powietrzu pod palącemi promieniami słońca w godzinach południowych.

4) W wyjątkowych przypadkach, przy ciepłocie, wynoszącej ponad 35° C, dyrekcje i kierownictwa szkół, zwłaszcza mieszczących się w budynkach i lokalach nieodpowiednich, mogą zezwalać na zakończenie zajęć szkolnych już o godzinie 11-tej przed południem, zawiadamiając o tem, gdy chodzi o szkoły średnie, kuratorja, gdy chodzi o szkoły powszechne, inspektoraty szkolne.

Za Kuratora Okr. Szk.: *L. Jus.* wr. p. o. Naczelnika Wydziału.

18.

Nabywanie testów do badań psychotechnicznych.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 23-go maja 1932 r. Nr. III. 1387/32 do dyrekcyj państw. i pryw. szkół zawodowych.

Na skutek wyjaśnień udzielonych przez Ministerstwo W. R. i O. P. z dnia 30-go marca 1932 r. Nr. III. T. P. 1057/32 (Nr. 51) celem ułatwienia zaopatrywania szkół zawodowych w testy do badań psychotechnicznych zarządzam co następuje.

1) Szkoły zawodowe będą kierować odpowiednie zapotrzebowania na testy do Zakładu Psychotechnicznego przy Państwowej Szkole Budownictwa w Warszawie (Wspólna 81) najdalej do dnia 15-go kwietnia każdego roku.

2) Zakład Psychotechniczny na podstawie tych zapotrzebowań dokona zamówienia druku testów w Państwowej Szkole Przemysłowej w Bydgoszczy.

3) Państwowa Szkoła Przemysłowa w Bydgoszczy będzie rozsyłać testy wraz z odpowiednim rachunkiem bezpośrednio szkołom, które po otrzymaniu testów wpłacą należność na konto czekowe Kasy Urzędu

Skarbowego w Bydgoszczy Nr. 200963, otwarte w Pocztowej Kasie Oszczędności. do zarachowania na rachunek bieżący Państwowej Szkoły Przemysłowej w Bydgoszczy Nr. .... B.

Na odwrotnej stronie blankietu nadawczego należy podać datę i numer rachunku, na którego pokrycie uiszcza się należność.

4) Dokładny numer rachunku bieżącego, o którym mowa w końcu ustępu pierwszego p. 3, będzie podawała każdorazowo Państwowa Szkoła Przemysłowa w Bydgoszczy na swych rachunkach. wystawianych szkołom za wysłane testy.

5) Państwowe szkoły zawodowe opłacą te rachunki z funduszu na doraźne pomoce naukowe.

Podając powyższe do wiadomości szkół, polecam zastosować się do powyższego okólnika.

Kurator Okręgu Szkolnego: p. o. *St. Świderski.* wr.

19.

Opłaty szkolne w szkołach zawodowych.

Okólnik Minist. W. R. i O. P. Nr. 82 z dnia 25-go maja 1932 r. (III. RP. 1860/32) w sprawie uzupełnienia zarządzenia o opłatach szkolnych w szkołach zawodowych odnośnie państwowych szkół rzemiosł budowlanych.

Nr. III. 2109/32. Zarządzam uzupełnienie niektórych postanowień zarządzenia z dnia 12-go września 1931 r. Nr. III. T. 5944/31 [1]) w sprawie opłat szkolnych w szkołach zawodowych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 9, poz. 106) odnośnie państwowych szkół rzemiosł budowlanych w następujący sposób:

1) Wymienione wyżej zarządzenie wchodzi w życie z dniem 1-go listopada 1931 r.

2) Opłaty wymienione w punktach VI A) i VII powinny być uiszczone w I. półroczu najpóźniej do dnia 31-go lipca a w II. półroczu najpóźniej do dnia 31-go stycznia pod rygorem bezwarunkowo niedopuszczenia ucznia do zajęć szkolnych.

3) Wnioski o zwolnienie uczniów ponad 20% normę winny być złożone przez dyrekcję szkół kuratorjum w I. półroczu najpóźniej do dnia 10-go czerwca, a w II. półroczu najpóźniej do dnia 10-go grudnia.

4) Dyrekcje szkół składają kuratorjum okręgu szkolnego cyfrowe sprawozdania z ilości uczniów, podlegających opłatom oraz zwolnionych od opłat z podaniem podstawy zwolnienia (według schematu załączonego do zarządzenia z dnia 12-go września 1931 r. Nr. III. T. 5944/31) w I. półroczu przed dniem 1-go lipca a w II. półroczu przed dniem 1-go stycznia

Podsekretarz Stanu. (—) *K. Pieracki.*

---

[1]) Dz. Urz. Kur. O. S. Lw. z 1931 r., str. 542.

20.

Kwalifikacje nauczycieli szkół dokształcających.

Okólnik Kuratorjum O. S. Lw. z dnia 19-go maja 1932 r. Nr. III. 411/32 do kierownictw publ. i pryw. szkół zawodowych dokształcających w sprawie przyznania kwalifikacyi nauczycielom przedmiotów ogólnokształcących w szkołach dokształcających zawodowych.

Na zasadzie przepisów art. 29 rozporządzenia Pana Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7-go marca 1928 (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 271) o kwalifikacjach zawodowych do nauczania w szkołach zawodowych i w myśl przepisów punktu III. okólnika Ministerstwa W. R. i O. P. z 25-go kwietnia 1931 r. Nr. III. A) 361/31 Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego będzie przyznawało czynnym nauczycielom szkół dokształcających kwalifikacje do nauczania przedmiotów ogólnokształcących w wspomnianych szkołach na podstawie art. 11 p. b. cytowanego na wstępie rozporządzenia Pana Prezydenta Rzeczypospolitej.

O tem Kuratorjum zawiadamia Kierownictwa szkół z tem, iż należy wezwać interesowanych nauczycieli, by wnieśli do Kuratorjum odpowiednio udokumentowane podania.

Kurator Okręgu Szkolnego: p. o. *St. Świderski.* wr.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 25-go kwietnia 1931 r. Nr. III. A. 361/31. Ustalenie kwalifikacyj nauczycieli (instr.) szkół zawodowych.

Nr. III. 2359/31. Wobec wejścia w życie rozporzadzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 28-go listopada 1930 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12, poz. 188) w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7-go marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 271) winno Kuratorjum przystąpić do sprawdzania kwalifikacyj zawodowych do nauczania w szkołach zawodowych wszystkich nauczycieli (instruktorów) państwowych i niepaństwowych szkół zawodowych, celem uregulowania tych spraw zgodnie z wyżej przytoczonemi przepisami. Przy przeprowadzeniu tych prac zechce Kuratorjum kierować się niżej podanemi wyjaśnieniami.

Przytoczone na wstępie rozporządzenia dzielą nauczycieli (instruktorów), którzy mają, względnie którym mogą być przyznane kwalifikacje zawodowe do nauczania w szkołach zawodowych, na cztery grupy.

I. Nauczyciele (instruktorzy), przez których posiadanie kwalifikacyj do nauczania w szkołach zawodowych uzależnione jest tylko od ukończenia przepisanych studjów, względnie od posiadania kwalifikacyj do nauczania w szkołach średnich ogólno-kształcących lub powszechnych. W tych wypadkach świadectwo ukończenia przepisanych studjów, względnie świadectwo upoważniające do nauczania w szko- ogólnokształcących lub powszechnych, uprawnia do nauczania w szkołach zawodowych.

II. Nauczyciele (instruktorzy), którym przyznanie kwalifikacyj do nauczania w szkołach zawodowych uzależnione jest od ukończenia przepisanych studjów oraz uznania przez Ministerstwo W. R. i O. P. ich praktyki zawodowej lub nauczycielskiej za odpowiednią.

Wydawane dyplomów tym nauczycielom (instruktorom) należy do Ministerstwa W. R. i O. P., wobec czego winno kuratorjum nadesłać Ministerstwu dane, indywidualne co do każdego nauczyciela (instruktora) (w/g wzoru zał. Nr. 1. lub

Nr. 2, wraz z odpowiedniemi dokumentami i wnioskiem P. Kuratora, sporządzony w/g wzoru zał. Nr. 3).

III. Nauczyciele (instruktorzy), którym przyznanie kwalifikacyj do nauczania w szkołach zawodowych uzależnione jest od złożenia egzaminu nauczycielskiego przed komisją egzaminacyjną.

Sprawa powołania do życia komisyj egzaminacyjnych zostanie uregulowana w najbliższym czasie. Akty tych nauczycieli (instruktorów) kuratorjum będzie przesyłało bezpośrednio do odnośnej komisji egzaminacyjnej.

Uprawnienia, wynikające z postanowień art. 29 rozporządzenia Pana Prezydenta z dnia 7-go marca 1928 r., w stosunku do czynnych nauczycieli, wymienionych w punkcie „b", art. 11 tegoż rozporządzenia, przekazuje się P. Kuratorowi, który w sprawach tych będzie decydował na podstawie oceny dotychczasowej pracy nauczycielskiej wyżej wymienionych nauczycieli w szkołach dokształcających.

IV. Nauczyciele (instruktorzy), którym przyznanie kwalifikacyj do nauczania w szkołach zawodowych uzależnione jest od uznania ich praktyki zawodowej przez Ministerstwo W. R. i O. P. za odpowiednią, oraz od złożenia egzaminu nauczycielskiego przed komisją egzaminacyjną.

W tych wypadkach kuratorjum winno nadesłać Ministerstwu dane, indywidualnie co do każdego nauczyciela (instruktora) (według wzoru zał. Nr. 1. wraz z odpowiedniemi dokumentami i wnioskiem P. Kuratora, według wzoru zał. Nr. 4).

Po utworzeniu komisyj egzaminacyjnych kuratorjum będzie przesyłało akta tych nauczycieli (instruktorów), wraz z decyzją Ministerstwa o uznaniu praktyki zawodowej za odpowiednią do komisji egzaminacyjnej.

U w a g a. Uznanie pracy zawodowej, wymaganej postanowieniem punktu c), art. 22 rozporządzenia Pana Prezydenta z dnia 7-go marca 1928 r., należy do Ministra W. R. i O. P.

Nauczyciele (instruktorzy), którzy nie posiadają warunków, przewidzianych wyżej wymienionemi rozporządzeniami, a którzy pragną skorzystać z uprawnień art. 32 rozp. Pana Prezydenta z dnia 7-go marca 1928 r., winni złożyć odpowiednio udokumentowane podania do Ministra W. R. i O. P. za pośrednictwem kuratorjum okręgu szkolnego.

Podania te, zgodnie z postanowieniem ust. 2, § 13, rozporz. Ministra W. R. i O. P. z 28-go listopada 1930 r. prześle Kuratorjum do Ministerstwa, uzupełniając je ponadto zestawieniem studjów, pracy zawodowej, oraz nauczycielskiej (według wzoru zał. Nr. 1 i 2, wraz z wnioskiem P. Kuratora według wzoru zał. Nr. 5).

Sprawdzanie kwalifikacyj nauczycieli (instruktorów) winno Kuratorjum dokonywać stopniowo, dzieląc szkoły na kategorje w/g działów szkolnictwa zawodowego.

Organizacja szkół.

Szkolnictwo powszechne.

P. Kurator O. S. L. rozporządzeniem z dnia 2-go maja 1932 r. Nr. I. 8579/32 udzielił 7 klasowej prywatnej szkole powszechnej z p. j. n., utrzymywanej przez Konwent SS. Urszulanek we Lwowie, prawa publicznych szkół powszechnych na rok szkolny 1931/32.

Szkolnictwo zawodowe.

Nr. III. 1777/32. Ministerstwo W. R. i O. P. zarządzeniem z dnia 27-go kwietnia 1932 r. Nr. IV. Szt. 3050/32 zarejestrowało filję Instytutu Muzycznego im. Łysenki we Lwowie z siedzibą w Złoczowie.

P. Kurator O. S. Lw. rozporządzeniem z dnia 19 czerwca 1932 r. Nr. III. 2089/32 udzielił Towarzystwu Średniej Szkoły Technicznej w Drohobyczu zezwolenia na otwarcie i prowadzenie w Drohobyczu w budynku Szkoły Technicznej prywatnych kursów technicznych pod nazwą „Kursy Techniczne Towarzystwa Średniej Szkoły Technicznej w Drohobyczu".

Ruch służbowy.

Kuratorjum O. S. Lw.

Rada Ministrów uchwałą z dnia 20 maja 1932 r., zakomunikowaną rozporządzeniem Min. W. R. i O. P. z dnia 24 maja 1932 r. Nr. B. P. 7684/32, przeniosła w stan nieczynny:

Bielecką Emilję, kancelistkę XI. st. sł. (Nr. B. P. 8674/32). Bilika Adama, adjunkta kancelaryjnego IX. st. sł. (Nr. B. P. 8813/32). Hołodyńską Olgę, kancelistkę XI. st. sł. (Nr. B. P. 8673/32). Juźkowa Stefana, adjunkta kancelaryjnego IX. st. sł. (Nr. B. P. 8677/32). Lebiszczakównę Augustynę Aleksandrę, rachmistrza XI. st. sł. (Nr. B. P. 8672/32). Pannenkę Józefa, rachmistrza X. st. sł. (Nr. B. P. 8675/32). Wehrna Wiktora, asesora VII. st. sł. (Nr. B. P. 8678/32). Wereszczakową Józefę, adjunkta kancelaryjnego IX. st. sł. (Nr. B. P. 8676/32).

P. Kurator O. S. Lw. przeniósł w stan spoczynku p. Zygmunta Fedorowskiego, księgowego w VIII. st. sł. Kuratorjum O. S. Lw.

Inspektoraty.

Przeniesieni: Pan Minister W. R. i O. P. przeniósł:

rozporządzeniem z dnia 14 maja 1932 r. Nr. B. P. 6499/32 **p. Wiktora Urbańskiego,** inspektora szkolnego w Krośnie, na równorzędne stanowisko inspektora szkolnego w Mościskach;

rozporządzeniem z dnia 14 maja 1932 r. Nr. B. P. 6500/32 **p. Józefa Wiśniaka,** inspektora szkolnego w Mościskach, na równorzędne stanowisko inspektora szkolnego w Krośnie.

Pan Kurator O. S. Lw. przeniósł:

rozporządzeniem z dnia 8 czerwca 1932 r. Nr. B. P. 5024/32 p. Michała Suszyńskiego, kancelistę XI. st. sł. w Radzie Szkolnej Powiatowej w Przeworsku, do Rady Szkolnej Powiatowej w Brzozowie;

rozporządzeniem z dnia 9 czerwca 1932 r. Nr. B. P. 4747/32 p. Adama Szybińskiego, kancelistę XI. st. sł. w Radzie Szkolnej Powiatowej w Brzozowie, do Rady Szkolnej Powiatowej w Przeworsku.

Szkolnictwo powszechne.

Mianowani: Bodnarczuk Dymitr kierownikiem 2-klasowej szkoły w Żywaczowie (Horodenka); Burghardt Józef kierownikiem 5-klasowej szkoły w Witkowie Nowym (Radziechów).

Górecki Józef kierownikiem 2-klasowej szkoły w Witryłowie (Brzozów).

Lela Tadeusz kierownikiem 3-klasowej szkoły w Zawidowicach (Gródek Jag.).

Stein Ludwik kierownikiem 2-klasowej szkoły w Rozworzanach (Przemyślany).

Wasilewski Władysław kierownikiem 5-klasowej szkoły w Zadwórzu (Przemyślany).

Przeniesieni: Drechslerowa Wiktorja, nauczycielka 4-klasowej szkoły w Roszniowie (Tłumacz), do 3-klasowej szkoły w Stryhańcach (Tłumacz).

Gawlikowska Matylda, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Mszczonowie, powiatu błońskiego, do 4-klasowej szkoły w Bucowie (Przemyśl); Gilewiczówna Helena, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Łopuszance-Chominie (Turka), do 5-klasowej szkoły w Starej Ropie (Sambor).

Jung Wanda, nauczycielka 6-klasowej szkoły w Husowie (Łańcut), do 6-klasowej szkoły im. św. Jadwigi w Rakszawie (Łańcut); Jurkiewiczowa Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. św. Kingi w Jarosławiu, do 7-klasowej szkoły im. A. Mickiewicza w Jarosławiu.

Kwiatkowska Eugunja, nauczycielka 7-klasowej szkoły męskiej im. A. Mickiewicza w Jarosławiu, do 7-klasowej szkoły im. St. Konarskiego w Jarosławiu.

Pedenkowski Tadeusz, kierownik 3-klasowej szkoły w Rozhurczu (Stryj), do 2-klasowej szkoły w Kolbuszowej Dolnej (Kolbuszowa).

Rubczakowa Marja, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. Zygmunta Krasińskiego w Stanisławowie, do 7-klasowej szkoły żeńskiej im. król. Jadwigi w Stanisławowie.

Sadowska Kazimiera, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. św. Kingi w Jarosławiu, do 7-klasowej szkoły żeńskiej im. ks. Ostrogskiej w Jarosławiu; Setniowski Paweł, nauczyciel 7-klasowej szkoły męskiej im. ks. Piotra Skargi w Jarosławiu, do 7-klasowej szkoły im. A. Mickiewicza w Jarosławiu; Sysak Kazimierz, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Krzywotułach Starych (Tłumacz), do 1-klasowej szkoły w Skopówce (Tłumacz); Szczepańska Wanda, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Radwańcach (Sokal), do 7-klasowej szkoły męskiej w Sokalu; Szumilak Czesław, nauczyciel 7-klasowej szkoły męskiej im. A. Mickiewicza w Jarosławiu, do 7-klasowej szkoły im. ks. Piotra Skargi w Jarosławiu.

Winogrodzka Stanisława, nauczycielka 7-klasowej szkoły męskiej im. St. Konarskiego w Jarosławiu, do 7-klasowej szkoły im. św. Kingi w Jarosławiu; Wojtowicz Józef, nauczyciel 7-klasowej szkoły męskiej im. Konarskiego w Jarosławiu, do 7-klasowej szkoły im. A. Mickiewicza w Jarosławiu.

Żmudzińska Stanisława, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. ks. Ostrogskiej w Jarosławiu, do 7-klasowej szkoły im. kr. Jadwigi w Jarosławiu.

Spensjonowani: Burghardowa, nauczycielka szkoły w Wyżnem (Rzeszów); Buszyńska Zofja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Skopówce (Tłumacz).

Chlamtaczowa Michalina, nauczycielka 3-klasowej szkoły w Suchostawie (Kopyczyńce).

Franczuk Juljan, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Beremowcach (Zborów).

Gramski Justyn, nauczyciel 7-klasowej szkoły męskiej w Jaworowie.

Hoszowska Marja, nauczycielka szkoły w Artyszczowie (Gródek Jagiell.).

Illaszewicz Leon, kierownik 2-klasowej szkoły w Sokołówce (Bóbrka).

Kamocka Emilja, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Hucie Suchodolskiej (Bóbrka); Karpiakowa Stefanja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Przemyślu; Körner Sprince, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Borysławiu (Drohobycz).

Margosches Jutta, nauczycielka 6-klasowej szkoły żeńskiej w Bohorodczanach; Mudryj Teofil, nauczyciel 2-klasowej szkoły w Bonarówce (Strzyżów); Musiał Piotr, nauczyciel 7-klasowej szkoły im. Jachowicza w Rzeszowie.

Nawrocka Wanda, nauczycielka szkoły w Siemuszowej (Sanok); Nawrocki Michał, nauczyciel szkoły w Siemuszowej (Sanok); Nowotna Marja, nauczycielka szkoły w Posadzie Górnej (Sanok).

Olijnykowa Julja, nauczycielka 2-klasowej szkoły w Leszczynie (Bóbrka).

Pańczakiewiczowa Wanda, nauczycielka 7-klasowej szkoły żeńskiej im. Konopnickiej w Rzeszowie; Prasek Józef, nauczyciel 1-klasowej szkoły w Kulawie (Żółkiew).

Rutowa Aniela, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Leżajsku (Łańcut).

Tarnawska Melanja, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Szczercu (Lwów); Tebinkówna Jadwiga, nauczycielka 1-klasowej szkoły w Czarnej (Łańcut); Tobiasiewiczowa Irena, nauczycielka 7-klasowej szkoły w Złoczowie.

Zmarli: Balak Jan, nauczyciel 3-klasowej szkoły w Teleśnicy Sannej (Sokole), powiat Lesko, zmarł dnia 24 maja 1932 r. w 26 roku życia, a w 4 roku służby nauczycielskiej.

Dziurmanowa Marja, nauczycielka 3-klasowej szkoły powszechnej w Baworowie, zmarła dnia 9 kwietnia 1932 r.

Słyszówna Emilja, nauczycielka 4-klasowej szkoły powszechnej w Słobódce Leśnej, powiatu kołomyjskiego, zmarła dnia 31-go maja 1932 roku, przeżywszy 39 lat, w 12 roku służby w zawodzie nauczycielskim.

Dnia 14-go czerwca 1932 r. zmarł w szpitalu we Lwowie ś. p. **Alojzy Gajkowski,** kierownik 7-mio-klasowej szkoły powszech. im. Ad. Mickiewicza w Stanisławowie. Zmarły urodził się dnia 7-go maja 1885 roku w Stanisławowie. Po ukończeniu piątej klasy szkoły powszechnej w Tyśmienicy, wstąpił do seminarjum nauczycielskiego w Stanisławowie, gdzie był uczniem w latach 1901/2 — 1905/6. Po złożeniu egzaminu dojrzałości otrzymał

pierwszą posadę tymczasowego nauczyciela w Opryszowcach. Następnie pracował w 4 kl. szkole powsz. w Kuhininie - mieście, potem zaś w szkole im. Tad. Czackiego w Stanisławowie. W roku szk. 1925/26 uczęszczał na Wyższy Kurs Nauczycielski (grupa humanistyczna) w Krakowie. Dnia 1-go sierpnia 1929 został mianowany kierownikiem 7-mio kl. szkoły powszech. im. Adama Mickiewicza w Stanisławowie.

Oprócz tego był kierownikiem szkoły zawodowo - dokształcającej im. Adama Mickiewicza Nr. III. i kierownikiem kursu dokształcającego dla podoficerów zawodowych garnizonu stanisławowskiego.

Zmarły należał do wszystkich towarzystw oświatowo - społecznych i humanitarnych w Stanisławowie i oddał wielkie usługi na polu oświaty pozaszkolnej jako kierownik kursu analfabetów garnizonu stanisławowskiego. Był też założycielem i długoletnim członkiem Związku Nauczycielstwa Polskiego w Stanisławowie. Cieszył się uznaniem władz i społeczeństwa. Odszedł na wieki jako cichy i niestrudzony pracownik na niwie oświatowej.

Zakłady kształcenia nauczycieli.

Przeniesieni: Dr. Czubaty Mikołaj, nauczyciel seminarjum męskiego we Lwowie, do seminarjum II. żeńskiego we Lwowie.

Golański Kazimierz, nauczyciel seminarjum męskiego w Rudniku n/S., do seminarjum męskiego w Sokalu;

Hamerski Eustachy, nauczyciel seminarjum męskiego w Rudniku n/S., do seminarjum męskiego w Rzeszowie;

Dr. Konopnicki Jan, nauczyciel seminarjum męskiego w Zaleszczykach, do seminarjum męskiego w Stanisławowie; Kopczyk Paweł, nauczyciel seminarjum męskiego w Rudniku n/S., do seminarjum żeńskiego w Kołomyi; Kozietulski Czesław, nauczyciel Państwowych Kursów Nauczycielskich we Lwowie, do seminarjum żeńskiego im. Asnyka we Lwowie; Dr. Kulczycki Aleksander, nauczyciel seminarjum męskiego w Stanisławowie, do seminarjum żeńskiego w Kołomyi;

Ley Djonizy, nauczyciel seminarjum męskiego w Rudniku n/S., do seminarjum męskiego w Krośnie;

Myćko Stanisław, nauczyciel seminarjum męskiego w Rudniku n/S., do seminarjum w Rzeszowie;

Pokiziakówna Marja, nauczycielka Państwowych Kursów Nauczycielskich we Lwowie, do seminarjum żeńskiego im. Asnyka we Lwowie; Poradowska Aniela, nauczycielka seminarjum żeńskiego we Lwowie, do szkoły ćwiczeń I. państwowego seminarjum żeńskiego we Lwowie;

Sztaba Stanisław, nauczyciel seminarjum męskiego w Rudniku n/S., do seminarjum męskiego w Stanisławowie;

Tychowski Włodzimierz, nauczyciel seminarjum II. żeńskiego we Lwowie, do seminarjum żeńskiego I. we Lwowie;

Włodykówna Stanisława, nauczycielka Państwowych Kursów Nauczycielskich we Lwowie, do I. seminarjum żeńskiego im. Asnyka we Lwowie.

Szkoły średnie ogólno-kształcące.

Mianowani: Grabowski Jan, nauczycielem gimnazjum II. w Stryju; Wojtowicz Marjan, nauczycielem gimnazjum II. w Stryju.

Przeniesieni: Czernecki Karol, nauczyciel gimnazjum II. w Jarosławiu, do gimnazjum w Brzeżanach;

Jacków Mikołaj, nauczyciel gimnazjum w Nisku, do gimnazjum z r. j. n. w Przemyślu;

Korostil Teodor, profesor gimnazjum z r. j. n. w Przemyślu, do gimnazjum w Nisku;

Sadowski Wiktor, nauczyciel gimnazjum II. w Jarosławiu, do gimnazjum męskiego w Jaworowie;

Wiktor Dymitr, nauczyciel gimnazjum w Brodach, do gimnazjum w Buczaczu.

Spensjonowani: Gładyszowski Roman, pozostający w stanie nieczynnym profesor I. gimnazjum w Stanisławowie;

Dr. Jamrógiewicz Roman, profesor gimnazjum VII. we Lwowie;

Pohorecki Onufry, pozostający w stanie nieczynnym nauczyciel gimnazjum w Śniatynie;

Sens - Taubes Simche, profesor gimnazjum VIII. we Lwowie;

Starschedl Juljusz, profesor gimnazjum I. w Jarosławiu.

Śp. Władysław Probulski.

Dnia 15-go maja br. zmarł nagle w sile wieku Dyrektor Państw. XI. Gimn. Mat.-przyrodniczego we Lwowie. Wybitny fizyk, znakomity dydaktyk i wychowawca, powołany przed dwoma laty na zaszczytne stanowisko wizytatora szkół średnich, opuścił je przed rokiem z powodu nadwątlonego zdrowia, by powrócić do spokojniejszej pracy we własnym zakładzie.

Śp. Zmarły nie ograniczał swojej działalności jedynie do pracy zawodowej, lecz był zarazem wybitnym działaczem społecznym. Prowadził po wojnie przez szereg lat z ramienia Tow. „Dzieci na wieś“ kolonje wakacyjne, wysyłając co roku setki ubogiej dziatwy szkolnej na wywczasy wakacyjne i poświęcał dla tego celu bezinteresownie wolny czas, przeznaczony na własny odpoczynek po uciążliwej rannej pracy nauczycielskiej.

W r. 1925 należał do nielicznej grupy nauczycieli, założycieli Związku Nauczycieli Polskich Szkół Średnich, którego głównem zadaniem było propagowanie na tutejszym terenie idei jednolitego szkolnictwa w Polsce. W pracy tego Oddziału brał żywy udział jako kilkuletni zastępca a później jego przewodniczący.

Zawsze czynny i niezłomny współpracownik idei państwowej, głoszonej przez ludzi obozu Wielkiego Budowniczego Odrodzonej Ojczyzny, odszedł od nas, pozostawiając głęboki żal w sercach współtowarzyszy pracy i wielką wdzięczność szeregu pokoleń młodych, których wychował. Cześć Jego pamięci!

Szkolnictwo zawodowe.

Spensjonowani: Więcek Józef, instruktor Państw. Szkoły Sukienniczej w Rakszawie.

Konkursy.

Konkursy na stanowiska kierowników publ. szkół powszechnych

L. p.	Powiat	Miejscowość	Stopień organizacyjny szkoły	Charakter (męska, żeńska, koedukacyjna) szkoły	Nazwa im. . . . . . . szkoły	Język wykładowy	Do użytku kierownika: mieszkanie służbowe złożone z . . . ubikac.	Do użytku kierownika: grunt o obszarze	Uwaga
1	Jarosław	Kramarzówka	3 klas	koed.	—	polski	3 ubik.	$1^1/_2$mg	
2	„	Jodłówka	7 „	„	—	„	3 „	3 mg	Konkurs 2-gi
1	Kałusz	Przewoziec	2 „	„	—	pol.-r.	3 „	—	Konkurs 3-ci
2	„	Uhrynów Stary	2 „	„	—	„	3 „	$1^1/_2$mg	Konkurs 3-ci
1	Krosno	Węglówka	3 „	„	—	ruski	3 „	8·4 a	Ponowny
1	Lesko	Berehy Dolne	2 „	„	—	pol.-r.	3 „	1865 m^2	Ponowny
2	„	Ustrzyki Dolne	7 „	„	J. Piłsudskiego	polski	4 „	500 m^2	Pierwszenstwo mają z w.k.n.
3	„	Czaszyn	2 „	„	—	pol.-r.	3 „	800 m^2	
4	„	Olszanica	2 „	„	—	polski	3 „	500 m^2	
5	„	Polana	2 „	„	—	„	2 „	$^3/_4$ mg	
6	„	Skorodne	2 „	„	—	pol.-r.	3 „	$^1/_4$ mg	
7	„	Stężnica	2 „	„	—	„	4 „	740 sąż.	
1	Rzeszów	Rzeszów	7 „	żeńska	M. Konopnickiej	polski	—	—	Konkurs 2-gi
1	Złoczów	Podhorce Dół	3 „	koeduk.	—	polski	3 ubik.	—	Konkurs 3-ci
2	„	Ryków wieś	3 „	„	—	pol.-r.	—	—	

Podania o posady objęte powyższym konkursem należy wnosić drogą służbową w terminie do końca sierpnia 1932 r.

Wolne stanowiska w szkołach prywatnych.

Zarząd Koła T. S. L. im. Asnyka w Przemyślu ogłasza kokurs na stanowisko „przełożonej" Średniej Szkoły Zawodowej Żeńskiej T. S. L. w Przemyślu.

Kandydatki winne odpowiadać warunkom przewidzianym ustawą o stosunkach służbowych nauczycieli z dnia 1-go lipca 1926 r. w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3-go lutego 1928 r. oraz rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7-go marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych do nauczania w szkołach zawodowych.

Podania należycie udokumentowane, skierowane do Zarządu Koła T. S. L., należy wnosić do dyrekcji szkoły w Przemyślu, przy ul. Czarnieckiego 1.

Ogłoszenia.

Kursy wakacyjne.

Wykaz prywatnych kursow wakacyjnych dla nauczycielstwa szkół powszechnych w Okręgu Szkolnym Lwowskim w 1932 r

Miejscowość. Termin. Insp. szk. Informacje.	Kurs. Uwagi.
Jarosław I.	*Robót ręcznych i rysunków.*
Kurs organizuje Rada Szkolna Pow.	Wyrób pomocy naukowych w zakresie potrzeb szkoły powsz. Nauka rysunku i wskazówki metodyczne.
Sambor I.	*Przyrodniczo - geograficzny.*
Rada Szk. Pow.	Organizacja pracy w zakresie przyrody żywej. Hodowla. Muzeum przyrodnicze. Pomoce naukowe. Ogród szkolny. Wybrane zagadnienia z geografji Polski.
Lwów.	*Metodyczny.*
Od 6-go lipca do 16-go sierpnia. Kurs organizuje Wzajemna Pomoc Ukr. Nauczycielstwa.	Metoda nauczania elementarnego w zakresie szkoły powszechnej.
Kołomyja I.	*Pedagogiczno - polonistyczny.*
Rada Szk. Pow.	Rozwój zainteresowań u dzieci i metody akywne w nauczaniu. Wybrane zagadnienia z gramatyki języka polskiego.

Miejscowość. Termin. Insp. szk. Informacje.	Kurs. Uwagi.
Skole.	*Pedagogiczny.*
Od 6-go lipca do 6-go sierpnia. Rada Szkolna w Stryju. Kurs organizuje Ognisko Związku N. Pol.	Praktyczne zagadnienia organizacyjne i administracyjne z punktu widzenia potrzeb początkującego nauczyciela. Rozwój zainteresowań u dzieci i metody aktywne w nauczaniu.
Sokal.	*Pedagogiczny.*
Od 2-go do 27-go sierpnia. Rada Szk. Pow.	Zarys faz rozwoju psychicznego dziecka w wieku szkolnym, ich znaczenie dla nauczania i wychowania.
Stanisławów I.	*Pedagogiczny.*
Kurs organizuje Ogn. Zw. Naucz. Pol.	Organizacja pracy dydaktycznej i wychowawczej w szkołach niżej zorganizowanych.
Stryj. I.	*Pedagogiczny.*
Rada Szk. Pow.	Rozwój zainteresowań u dzieci i metody aktywne w nauczaniu. Praktyczne zagadnienia organizacyjne i administracyjne z punktu widzenia potrzeb początkującego nauczyciela.
Rzeszów.	*Pedagogiczny.*
Od 5-go lipca do 5-go sierpnia. Kurs organizuje Sekcja Ped. i Kształcenia Naucz. Oddz. Pow. Zw. Naucz. Pol.	Wychowanie państwowe. Współpraca szkoły z domem. Organizacje wychowawcze. Metodyka naucz. element.
Zborów I.	*Pedagogiczny.*
Rada Szk. Pow.	Organizacja pracy dydakycznej i wychowawczej w szkołach niżej zorganizowanych.

Ograniczenia budżetu oraz wydatki z taksy administracyjnej.

Okólnik Ministerswa W. R. i O. P. Nr. 64 z dnia 22-go kwietnia 1932 r. (I. R. 3855/32)

Nr. O. 729/32. W uchwalonym budżecie Ministerstwa W. R. i O. P. na rok 1932/33 niema przewidzianego kredytu w Dz. I. Rozdział 3, § 5, pozycja 2, na opał, oświetlenie i utrzymanie porządku w inspektoratach szkolnych (Nadzór szkolny).

Wydatki z tego tytułu będą pokrywane od 1-go kwietnia 1932 r. z funduszu specjalnego „Taksy Administracyjnej“.

W związku z tem uzupełniam zarządzenie, podane okólnikiem z dnia 15-go grudnia 1931 r. Nr. I. R. 12888/31 [1]), nadając ustępowi I. B. powyższego okólnika następujące brzmienie:

B) W dziale I. rozdział 3 (inspektoraty szkolne).

Z kredytów budżetowych będą pokrywane wydatki przewidziane § 2 (różne wydatki osobowe), § 5 pozycja 1 (komorne i należności uboczne) i § 9 (remont i konserwacja budowli).

Z funduszu specjalnego „Taksy Administracyjnej“ będą pokrywane wydatki na podróże służbowe, przesiedlenia i ryczałty inspektorów (§ 3), na opał, oświetlenie i utrzymanie porządku w inspektoratach (§ 5, pozycja 2, a) wydatki osobowe, b) wydatki rzeczowe), na wydatki biurowe inspektoratów (§ 6), inne wydatki (§ 8).

Podsekretarz Stanu: (—) *K. Pieracki.*

Wyroki N. T. A.

Orzeczenie N. T. A. z dnia 30-go stycznia 1932 r. L. Rej. 1290/27 w sprawie używania języka ruskiego (rusińskiego) przez zarząd szkoły w odniesieniu do władz.

Zarząd prywatnej szkoły z językiem wykładowym ruskim, utrzymanej przez „Krużok Ridnoji Szkoły“ w Gródku Jagiellońskim, przedłożył we wrześniu 1926 r. Radzie Szkolnej Powiatowej w Gródku Jagiellońskim w języku ruskim podział godzin do zatwierdzenia oraz wykaz dzieci, uczęszczających do tej szkoły i sprawozdanie w tej sprawie.

Pisma te zwróciła Rada Szkolna Powiatowa zarządowi szkoły odręcznem zarządzeniem z 27-go września 1926 r. L. 2763 z wezwaniem do przedkładania pism w języku polskim.

Od tego zarządzenia wniósł „Krużok Ridnoji Szkoły“ w Gródku Jagiellońskim odwołanie do Kuratorjum Okręgu Szkolnego we Lwowie.

Orzeczeniem z dnia 10-go grudnia 1926 r. L. 9318 Kuratorjum nie uwzględniło powyższego odwołania „z uwagi na wyraźny przepis rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 26-go maja 1925 r. Nr. 1119/O. Prez“. Nadmienia się w tem miejscu, iż powołane w orzeczeniu Kuratorjum pismo Ministra W. R. i O. P. Nr. O. Prez. 1119/25 podało kuratorjum lwowskiemu do wiadomości i zastosowania się wyjaśnienie, iż właściciel (koncesjonarjusz, utrzymujący) prywatnej szkoły, jako strona w myśl ustawy z dnia 31-go lipca 1924 r. Dz. Ust. poz. 724, może zwracać się do władz w języku niepolskim z zachowaniem przepisów powyższej ustawy, natomiast dyrekcja (kierownictwo) szkoły może występować do urzędów, jako swej władzy zwierzchniej, jedynie w języku polskim.

Na powyższe orzeczenie kuratorjum wniósł „Krużok Ridnoji Szkoły“ skargę do N. T. A., w której zarzuca, iż narusza ono postanowienia Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (art. 110), ustawy z 31 lipca 1924 r. Dz. Ust. poz. 724 (art. 2) oraz rozporządzenie z dnia 24-go września 1924 r. Dz. Ust. poz. 820. Skarga podnosi, że prywatne szkoły towarzystwa „Ridnoji Szkoły“ muszą być uważane w odniesieniu do władz za osoby prywatne, nie zaś

---

[1]) Dz. Urz. Kurat. O. S. Lw. z 1932 r. str. 92.

za państwowe instytucje władzom tym podległe, stąd też przysługuje im prawo składania podań do władz w języku macierzystym (ruskim według § 54 statutu Twa „Ridnoji Szkoły“). Na kwestję tę pozostaje, zdaniem skarżących, bez wpływu postanowienie art. 117, ust. 2, Konstytucji, poddające także szkoły prywatne nadzorowi władz państwowych w zakresie określonym przez ustawę. Nie można również uważać kierownictwa szkoły prywatnej za urząd podległy władzom, gdyż żaden obowiązujący przepis prawny tego nie uzasadia. Skarga podnosi, że prawa przysługującego w zakresie językowym Twu „Ridnaja Szkoła“ przysługują także przez to towarzystwo zgodnie z § 4 tego towarzystwa, instytucjom stworzonym i utrzymywanym i domaga się uchylenia zaskarżonego orzeczenia.

Pozwana władza nie nadesłała odpowiedzi na skargę.

Rozpatrując niniejszą sprawę, Najwyższy Trybunał Administracyjny rozważył, co następuje:

Art. 117 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej postanawia w ustępie drugim, iż wszystkie szkoły i zakłady wychowawcze, zarówno publiczne, jak i prywatne, podlegają nadzorowi władz państwowych w zakresie przez ustawy określonym.

Według art. 1 ustawy z dnia 4-go czerwca 1920 r. Dz. Ust. poz. 304 kierownictwo naczelne i nadzór zwierzchni nad wychowaniem publicznem w Rzeczypospolitej Polskiej sprawuje Minister W. R. i O. P., według art. 4 tejże ustawy do zakresu działania kuratora okręgu szkolnego należy także nadzór, opieka i kontrola nad szkolnictwem, wychowaniem przedszkolnem i pozaszkolnem oraz oświatą w okręgu. O ile idzie o przepisy o nadzorze Państwa nad szkolnictwem prywatnem na obszarze b. zaboru austrjackiego, przewiduje ustawa z dnia 14-go maja 1869 r. Dz. Pr. P. Nr. 62, ustanawiająca zasady nauczania w szkołach ludowych, powyższy nadzór w stosunku do prywatnych szkół powszechnych i seminarjów nauczycielskich w zakresie statutu szkoły, planu nauczania, doboru kierownika szkoły i grona nauczycielskiego, lokalu szkolnego, wydawania świadectw (§§ 68—70); § 71 powyższej ustawy, wyraźnie zaznaczając, że szkoły prywatne pozostają pod nadzorem państwowym, głosi, iż odpowiedzialnym wobec władz nadzorczych za prawidłowy stan szkoły jest jej przełożony.

Z przytoczonej ostatnio normy prawnej wynika, iż niesłusznym jest zarzut skargi, jakoby czynienie przez pozwaną władzę różnicy między właścicielem szkoły, a samą szkołą, względnie jej kierownictwem, było nieuzasadnione, skoro między przełożonym szkoły a władzą nadzorczą powstaje z mocy przepisu prawnego szczególny stosunek o cechach odrębnych od stosunku właściciela szkoły do władzy.

Z natury nadzoru, określonego podanemi powyżej normami prawnemi, wynika po stronie władzy prawo żądania, w celu spełnienia przysługujących jej uprawnień nadzorczych, wyjaśnień i sprawozdań w zakresie objętym nadzorem, zaś po stronie nadzorowanego obowiązek uczynienia zadość temu żądaniu. Spełniając żądanie władzy nadzorczej i przedkładając sprawozdania, względnie informacje piśmienne, nie występuje kierownictwo, ze względu na istotę jego stosunku do władzy nadzorczej, w charakterze strony, składającej, celem osiągnięcia zamierzonych przez nią skutków prawnych, podanie w postępowaniu administracyjnem.

Według art. 2 ustawy z dnia 13-go lipca 1924 r. Dz. Urz. poz. 724, cywilne władzy i urzędy administracyjne I. i II. instancji oraz władze samorządowe i zakłady przyjmują podania oraz ustne oświadczenia w spra-

wach, których załatwienie do nich należy, na obszarze województwa lwowskiego od obywateli polskich narodowości ruskiej (rusińskiej) w ich języku macierzystym. Gdy, jak już wyżej wypowiedziano, składane przez kierownictwo szkoły władzom nadzorczym sprawozdania nie posiadają charakteru podań stron, wnoszonych w postępowaniu administracyjnem, nie podpadają one pod przepis art. 2 ustawy z dnia 31-go lipca 1924. Podnieść należy w tem miejscu, że wspomniany art. 2 ustawy jako wyjątkowy (art. 1 ust. 2 ustawy), ulega wykładni ścisłej, nie zaś rozszerzającej.

W tym stanie rzeczy nie mógł się N. T. A. dopatrzeć w zaskarżonem orzeczeniu, którem utrzymano w mocy żądanie przedłożenia przez zarząd prywatnej szkoły powszechnej Ukr. Towarzystwa Pedagogicznego „Ridna Szkoła" podziału godzin i wykazu dzieci w języku polskim, zarzucanego przez stronę skarżącą naruszenia jej praw, względnie obrazy obowiązujących przepisów prawnych. Zauważyć jeszcze należy, że zarzut skargi, jakoby zaskarżone orzeczenie obrażało postanowienie art. 110 Konstytucji, nie jest trafny, już z tej przyczyny, że powyższe postanowienie, jak wynika z użytych w niem słów „w nich" odnosi się do używania mowy obywateli polskich, należących do mniejszości językowych, wewnątrz, w życiu wewnętrznem, szkoły, nie zaś w jej stosunkach na zewnątrz.

W wyniku powyższych rozważań Najwyższy Trybunał Administracyjny postanowił oddalić skargę, jako nieuzasadnioną.

Część druga.

Obserwacje nieba latem.

Ciepłe i niedługie noce letnie nadają się doskonale do obserwacyj nieba przez miłośników astronomji, nie wymagają bowiem od nich prawie żadnych wyjątkowo trudnych zabiegów i wysiłków. Nasuwa się pytanie, co można zobaczyć na niebie w czasie tych dwóch miesięcy wakacyjnych?

Przedewszystkiem należy zwrócić uwagę na wspaniale jaśniejącą drogę mleczną, która właśnie w lipcu jest najwybitniejszem zjawiskiem astronomicznem.

W drugiej połowie lipca i w drugiej połowie sierpnia wskutek przyświecającego księżyca widok nieba ulega zmianie niekorzystnej dla obserwacyj. Warto zwrócić uwagę na księżyc, oglądnąć go przez zwykłą lub pryzmatyczną lornetkę i zapoznać się z wielu szczegółami jego tarczy. We wrześniu, a więc już po wakacjach, dnia 14-go o godzinie 19 minut 5 rozpocznie się częściowe zaćmienie księżyca trwające do godziny 24-tej minut 55. Środek zaćmienia przypada na godzinę 22-gą, przyczem zaćmionych będzie 98% średnicy tarczy księżyca.

Z planet obserwować będzie można w pierwszej połowie lipca Merkurego. Obserwacje jego będą jednak utrudnione z tego względu, że planeta znajduje się nisko nad zachodnim horyzontem na tle zorzy wieczornej. Najlepsze warunki obserwacyjne mogą zajść 20-go lipca.

Wenus widzialna w czerwcu, jako gwiazda wieczorna, niknie w pierwszej połowie lipca, a w drugiej ukazuje się już jako jutrzenka przed wschodem słońca, osiągając największy blask w dniu 3-go sierpnia.

Mars widoczny będzie tylko dla tych miłośników nieba, którzy zrezygnują z nocnego snu, wschodzi bowiem dopiero po północy.

W pierwszej połowie lipca przesuwa się on przez gwiazdozbiór Byka, przechodząc ponad Aldebaranem, któremu prawie dorównywa jasnością.

Jowisza nie będziemy widzieli ani w lipcu ani w sierpniu. Zanurza się on w tym czasie w blasku słonecznym, jest bowiem blisko złączenia ze słońcem, które nastąpi 26-go sierpnia.

Lipiec jest miesiącem najstosowniejszym do obserwacyj Saturna, w tym miesiącu świeci on na niebie prawie przez całą noc. 24-go lipca znajdzie się w opozycji do słońca i będzie widzialny przez całą noc. Obserwacje jego utrudni fakt, że przemierza on niskie części ekliptyki, wskutek czego nawet w chwili kulminacji należy go szukać na południu nisko nad horyzontem. Charakterystyczne są jego pierścienie, które w tym roku są jeszcze szeroko rozwarte i dla posiadacza średniej lunety dostrzegalne.

Uran świeci jako gwiazda szóstej wielkości nad wschodnim horyzontem a więc dla oka nieuzbrojonego przedstawia ogromne trudności obserwacyjne.

Prawdopodobnie niejeden z obserwatorów spostrzeże w czasie lata jakiś niezwykły meteor. W takim wypadku trzeba możliwie dokładnie podać czas jego pojawienia się, kierunek jego biegu, zaznaczając o ile możliwe gwiazdozbiory, przez które przebiegnie. Dane te należy wysłać pocztówką do Oddziału Lwowskiego P. T. P. A. Lwów, ul. Długosza 8.

Jak widać z tego krótkiego artykułu, ma miłośnik nieba bogaty program obserwacyj, których może dokonać podczas miesięcy letnich.

M. Wojtowicz
Lwów — Obserwatorjum.

Szkolne pokazy nieba P. T. P. A.

W ubiegłym roku szkolnym 1931/32 zorganizowało Kuratorjum Ok. Szkolnego we Lwowie, w porozumieniu z Oddziałem Lwowskim Polskiego Towarzystwa Przyjaciół Astronomji, systematyczne pokazy nieba dla młodzieży szkół średnich. Polskie Towarzystwo Przyjaciół Astronomji, uważając za jeden z najważniejszych swych statutowych celów popularyzację astronomji wśród szerokich warstw społeczeństwa, pracowało w tym kierunku drogą urządzania publicznych odczytów i pokazów nieba. Drogą tą nie mogło jednak Towarzystwo trafić do młodzieży szkolnej.

Dopiero dzięki życzliwej inicjatywie P. Wiz. Koziary i jego niestrudzonej pracy organizatorskiej udało się trafić do tej młodzieży przez pokazy nieba i prelekcje, specjalnie dla niej urządzane w Instytucie Astronomji U. J. K. Kierownik tego instytutu prof. dr. Eugenjusz Rybka, będący zarazem jednym z najstarszych członków P. T. P. A., zezwolił życzliwie na urządzenie tych pokazów w dostrzegalni instytutu, za co Zarząd Oddziału Lwowskiego P. T. P. A. składa mu na tem miejscu serdeczne podziękowanie.

Przez lunety dostrzegalni naszej oglądnęło w tym roku księżyc, planety i gwiazdy około tysiąca młodzieży szkół średnich męskich i żeńskich. Każdy pokaz nieba połączony był z pogadanką naukową na temat taki, jaki w danym dniu widok nieba nasuwał. W dni niepogodne zamiast pokazu nieba urządzano prelekcje ilustrowane przeźroczami. Udział młodzieży w pokazach i prelekcjach był nadzwyczaj liczny, a stopień zainteresowania bardzo wysoki. Szczególniej miłą była rozmowa z tymi uczniami, którzy

uczyli się kosmografji już przedtem w klasie, a w czasie pokazu nieba wiadomości swoje sprawdzali lub też poglądowo korygowali.

Pokazy nieba przyczyniły się bezwątpienia do rozbudzenia zainteresowań astronomją u młodzieży szkół średnich. Dowodem tego zainteresowania jest coraz większa liczba uczniów i uczennic obecnych na popularnych odczytach, urządzanych przez Oddział Lwowski P. T. P. A.

Dostrzegalnię Instytutu Astronomicznego U. J. K. zwiedziły w tym roku następujące szkoły:

A) Gimnazja: państwowe I., VIII., IX., X., gimnazjum prywatne im. Jordana, gimn. żeńskie im. Słowackiego, gimnazjum SS. Urszulanek, gimn. Żydowskiego T-wa Szkoły Średniej, Korpus Kadetów, (dwie wycieczki).

B) Seminarja: państwowe seminarjum męskie i żeńskie, II. państwowe seminarjum żeńskie, seminarjum prywatne SS. Bazylianek, seminarjum pryw. im. Bolesława Prusa, seminarjum ochroniarskie, razem 16 wycieczek z ponad tysiącem uczestników.

Pokazy, pogadanki, a w wypadku niepogody prelekcje, przeprowadzał autor niniejszego artykułu sprawozdawczego. Dwa pokazy nieba urządził dla swoich uczniów p. prof. Alfred Stachy, któremu za wyręczenie mnie w pracy serdecznie dziękuję.

Towarzystwo Przyjaciół Astronomji poczuwa się również do miłego obowiązku podziękowania za życzliwą inicjatywę Kuratorjum Szkolnemu Lwowskiemu oraz tym wszystkim paniom i panom profesorom, którzy przez swój udział w wycieczkach pracom towarzystwa pomogli.

Towarzystwo Przyjaciół Astronomji pragnie popularyzować tę wiedzę nietylko w szeregach inteligencji, chce ono przez tę inteligencję dotrzeć do szerokich warstw społeczeństwa, ponieważ samo ma wśród swoich członków przedstawicieli wszystkich stanów — od profesorów uniwersytetu do uczniów zorganizowanych w Kołach Młodzieży, od jednostek z najbardziej arystokratycznych rodzin do niezamożnych wyrobników.

Do tych szerokich warstw trafimy nietylko przez szkołę średnią, ale i przez szkołę powszechną — tę najważniejszą podbudowę wykształcenia obywateli państwa. Dlatego też zadaniem P. T. P. A. na przyszły rok szkolny będzie udostępnienie pokazów nieba i pogadanek astronomicznych starszej młodzieży szkół powszechnych. Trudności techniczne będą w tym wypadku większe, praca wymagająca w jeszcze wyższym stopniu zdolności popularyzatorskich, ale wyniki tej pracy okażą się z pewnością bardziej widoczne, niż w roku poprzednim. Na tym bowiem terenie zetkniemy się naprawdę z szerokim ogółem.

Ze stanowiska, jakie w tej sprawie zajęło nauczycielstwo szkół powszechnych, z licznych listów nadchodzących nieraz z głuchej prowincji wynika, że w pracy tej P. T. P. A. spotka się z gorącem poparciem wychowawców, widzących w poznaniu nieba silny walor wychowawczy.

M. Wojtowicz
Lwów — Obserwatorjum.

Szkolne kasy oszczędności (S. K. O.) na terenie powiatu jarosławskiego.

Stawiając sobie i naszej szkole najbardziej nowoczesne dziś hasła oszczędnościowe, które brzmią: „Im mniej mamy, tem więcej powinniśmy oszczędzać“ i „Im cięższe czasy, tem skromniej powinniśmy żyć, a więcej oszczędzać“ — stwierdzić musimy, że zdrowe te zasady są wysoce brze-

mienne w walory wychowawcze, i to tak w stosunku do nas, jak i kształcącej się dziatwy. Ją przedewszystkiem winniśmy zainteresować temi hasłami oszczędnościowemi oraz wdrożyć do czynu już na terenie szkoły.

Wszak przez młodzież trafimy najłatwiej do pokolenia starszego, które w pogoni za potrzebami codziennego życia nie zwraca baczniejszej uwagi na głęboką wartość realizacji tych poczynań. A przecież jasną jest rzeczą, że wspólnym i skoordynowanym wysiłkiem szkoły i domu, młodzieży i starszego społeczeństwa, stworzyć jesteśmy w stanie ogromny kapitał państwowo - obrotowy, który zgotowałby nam niezawodnie to nasze upragnione „lepsze jutro". Ale ono samo do nas nie przyjdzie. Na nie musimy sobie zapracować znojnym trudem, wysiłkiem całego społeczeństwa. Nie może w tym wysiłku braknąć tych, którzy będą włodarzami naszego dotychczasowego dorobku, jego pomnożycielami, oraz ekonomicznymi szafarzami, a tymi jest nasza młodzież, którą wdrażać i zaprawiać winniśmy w wartościowych poczynaniach społecznych.

By z akcją oszczędnościową była dziatwa nasza dosadnie obeznaną i wartości jej doceniającą, szerzy się w naszym powiecie intensywnie S. K. O., które prócz szerzenia cnoty oszczędnościowej, uczy dużo rzeczy praktycznych z tego działu, gdyż już w wyższych klasach szkoły powsz. prowadzić może szkolne kasy sama młodzież skupiona i zainteresowana tym zagadnieniem.

Na terenie powiatu jarosławskiego, na ogólną ilość szkół w powiecie 121, są już S. K. O. w 83 szkołach. Jest to 61% szkół całego powiatu. W jednych z nich są prowadzone one w całości szkoły, w innych zaś tylko w poszczególnych oddziałach. Według naszej statystyki 56 szkół zdołało zainteresować tą akcją dziatwę całej szkoły, w 27 przypadkach czyni się to częściowo, eksperymentując najpierw wśród najstarszej dziatwy i jej wyższych oddziałach (choć sam jestem innego zdania pod tym względem). Naogół 20% dziatwy całego powiatu bierze już czynny udział w szerzonej akcji oszczędnościowej. 4.900 dzieci szkolnych składa już swoje zbywające grosze do S. K. O. I to nie przez wymuszenie lub jakiś nakaz wychowawczy, ale na skutek nasłuchania się pouczeń swego nauczyciela i głębokiego własnego przekonania się, że dobra to rzecz. Że tak jest, najlepszy dowód — uciecha i radość wielka z otrzymanej własnej książeczki oszczędnościowej. Nic tak nie zachęci dziatwy do oszczędzania jak posiadanie książeczki oszczędnościowej przez kolegę i najbliższego jego sąsiada. A jak ją potem ceni i troskliwie chowa, gdy ją dostanie do rąk własnych.

Cieszy się dzieciak niezmiernie, że ma już swoje konto w P. K. O. i własną książeczkę w kajecie. Tych oszczędnościowych książeczek ma już wydanych powiat tutejszy 1.198 sztuk, prócz 63 książeczek szkolnych (jedna dla całości szkoły). Ogółem ma już dziatwa tutejsza zaoszczędzonych 14.426 złotych 27 groszy. Jest to dość pokaźna kwota. Gdyby każdy z 62 powiatów naszego Kuratorjum miał zaoszczędzonych tylko tyle gotówki, to akcja ta dałaby w całości Kuratorjum sumę blisko 900.000 zł., która zasiliłaby dość poważnie lokalne instytucje finansowe tym swoim dorobkiem. Podwoić a może i potroić te szkolne oszczędności nie przyszłoby chyba tak trudno. Ot, nieco dobrych chęci i tyleż drugie wysiłku wychowawczego.

Akcja ta w tut. powiecie ujętą została w zapiski, dające możność orjentowania się w postępie pracy i dokładności w prowadzeniu jej na te-

renie szkoły. Jest to konieczne tak ze strony wychowawczej jak i rzeczowej. Jedna i druga na tem cierpią, gdy tych zapisków niema. Są one zarazem żywą i narastającą statystyką, która w propagandzie każdej akcji ma tak doniosłe i iście amerykańskie znaczenie. Mówi zresztą ona sama za siebie.

S. K. O. prowadzi się tu systemem gotówkowym, jako jedynie najpraktyczniejszym a zarazem najlepszym, choć nie brak także i innych. I tak: w 49 szkołach prowadzi się S. K. O. systemem gotówkowym, w 25 szkołach systemem znaczkowym a tylko w 9-ciu wypadkach systemem kombinowanym, który jest pośrednim pomiędzy systemem znaczkowym a gotówkowym.

Na koniec apel wychowawczy: Im bardziej sroży się dotkliwy w swych skutkach kryzys ekonomiczny, tem intensywniej szerzmy akcję oszczędnościową u siebie i na terenie szkoły, wykorzystując ów czas dla celów wychowawczych. A jeżeli i tym czynem pedagogicznym przyczynimy się choć w części do wychowania bardziej uspołecznionego i czynnego obywatela - państwowca, tem większe pozostanie zadowolenie po naszej stronie.

Paweł Letniowski, instruktor S. K. O.

Teatr szkolny.

Sprawozdanie z przedstawień klasycznych młodzieży Państwowego Gimnazjum w Czortkowie.

Wystawianie na scenie tragedyj klasycznych datuje się w naszem gimnazjum od roku 1927, t. j. od czasu, gdy powstało Koło Miłośników Dramatu Klasycznego. Pierwszą próbę zrobiono z „Antygoną". Udały ten pierwszy występ oraz uznanie, jakie spotkało tę nową na naszym terenie imprezę artystyczną, było zachętą do odegrania w r. 1930 tragedji Sofoklesa „Eletry", Chęć zaś stworzenia tradycji teatru antycznego była podnietą do odegrania w tym roku „Ifigenji w Aulidzie" Eurypidesa.

Potrzeba wystawienia na scenie tragedyj antycznych wynikała przedewszystkiem z potrzeb szkolnych. Nauczycielowi języka polskiego chodziło o ułatwienie zrozumienia przez młodzież architektury tragedji, filologowi o pokazanie tragedji w całej jej wspaniałości i sile, nauczycielowi zaś muzyki o nastręczenie młodzieży sposobności przeżyć estetycznych. Taki cel przyświecał mi w zrealizowaniu tej wielkiej myśli.

Rozumie się, że staranne wystawienie tragedji wymaga ogromnego nakładu pracy zarówno ze strony kierownika, jak również ze strony wykonawców — uczniów. Musiałem bowiem wyszukać wśród młodzieży odpowiednich aktorów, przygotować chór, opracować ilustrację muzyczną, rozglądnąć się za orkiestrą, pomyśleć o dekoracji odpowiedniej, strojach antycznych, ewolucjach tanecznych, oraz o technicznem przeprowadzeniu, tak aby cała ta machina sprawnie funkcjonowała. Do pracy zabrałem się zaraz z początkiem roku szkolnego, by, mając długi okres czasu, uniknąć kolizji z normalnemi zajęciami szkolnemi. Próby odbywały się dwa razy tygodniowo, oddzielnie dla aktorów, chóru, orkiestry i baletu.

Nader wartościowym współpracownikiem był reżyser p. Kajetanowicz, urzędnik P. K. U. w Czortkowie, absolwent szkoły dramatycznej, który należytem zrozumieniem i subtelnem wyczuciem tragedji umiał wydobyć z niej całą potęgę jej piękna.

Podkreślić należy życzliwe poparcie tych imprez przez dyrekcje miejscowych seminarjów nauczycielskich. Z chętną pomocą spieszyło mi całe grono, rozumiejąc doniosłość tej sprawy. Podkreślić też trzeba ofiarność rodziców, którzy mimo ciężkich warunków finansowych sprawili swym dzieciom-aktorom sute, złotem kapiące, stroje.

Na pochwałę zasługuje cała młodzież, która bardzo chętnie wzięła się do pracy, podporządkowując się wszelkim wskazówkom. Zapał wśród młodzieży był tak wielki, że bardzo często rodzice przemocą musieli zatrzymywać w domu swe dzieci, które mimo choroby rwały się rano do szkoły, by po południu mogły pójść na próbę.

Dzięki więc współpracy tylu ludzi, zarówno ze strony nauczycielstwa, młodzieży wszystkich szkół średnich, szerokich warstw społeczeństwa i wojska, wykonaliśmy rzecz monumentalną, która było najwymowniejszym dowodem współżycia różnych szkół i współpracy domu ze szkołą na naszym terenie, nietylko w dziedzinie materjalnej, ale przedewszystkiem intelektualnej.

O wartości tej imprezy świadczyło, że zainteresował się nią nawet prof. Uniw. J. K. dr. R. Ganszyniec. Nie zważając na znaczną odległość, przyjechał ze Lwowa i wygłosił wstępne słowo do „Elektry", co było wyrazem uznania i zaszczytem dla wykonawców. Pochlebną zaś recenzję umieścił w Kwartalniku Klasycznym, zeszyt I. 1931 r.

W rezultacie zaś ogromnego nakładu pracy udało się nam wskrzesić na chwilę starożytność, której piękno nieśmiertelne oczarowało wszystkich uczestników naszych wieczorów klasycznych, a przeżyte wrażenia estetyczne w czasie przedstawienia nierychło zatrą się w naszej pamięci.

Krwawicz Stanisław, naucz. gimn. w Czortkowie.

Polski Czerwony Krzyż.

Sprawozdanie Zarządu Okręgu Polskiego Czerwonego Krzyża za rok 1931.

Działalność Zarządu Okręgu Lwowskiego P. C. K. w roku sprawozdawczym polegała głównie na wykonaniu programu szczegółowego, uchwalonego przez Walne Zgromadzenie Okręgu w dniu 22 marca 1931 roku, oraz na wykonywaniu zarządzeń władz centralnych P. C. K.

Przedewszystkiem postanowiono ujednostajnić, usprawnić i ożywić działalność poszczególnych oddziałów. W tym celu utrzymywał Zarząd Okręgu stałego instruktora, którego zadaniem była praca instruktywna w zakresie programowej działalności oddziału.

Z ważniejszych poczynań należy podkreślić dążność Zarządu do zaopatrzenia oddziałów w sprzęt pogotowia sanitarnego, organizowanie drużyn ratowniczych P. C. K. i pogotowia drogowego.

W 47 oddziałach przeprowadzono propagandę P. C. K. wśród społeczeństwa przez urządzenie tygodnia P. C. K.

Sanatorjum chirurgiczne we Lwowie, prowadzone przez Radę Okręgu, było głównym źródłem dochodów na liczne wydatki, związane z akcją towarzystwa.

W akcji ratowniczej udzielono pomocy powodzianom na Wileńszczyźnie, w akcji zaś pomocy dla bezrobotnych Zarząd Okręgu ściśle współdziałał z komitetami wojewódzkiemi. Z zapasów składnicy wydał Zarząd Okręgu pewną ilość bielizny i odzieży używanej Zakładowi dla

Ociemniałych Dzieci we Lwowie, oraz dla najuboższej ludności miasta Lwowa, za pośrednictwem Ośrodka Zdrowia na Zamarstynowie. Drużynie harcerskiej we Lwowie darowano namiot kompletny na kolonje letnie dla harcerzy.

Zasoby materjalne pogotowia sanitarnego zwiększyły się w roku sprawozdawczym o 21 ekwipunków drużyn ratowniczych, dwa punkty sanitarno-odżywcze i jeden samochód sanitarny.

Pogotowie drogowe P. C. K., zorganizowane przez Zarząd Główny P. C. K., zostało zorganizowane także i w okręgu lwowskim.

W roku 1931 udzielono w 17 wypadkach pomocy na posterunkach pogotowia drogowego.

Akcja pomocy dla biednej dziatwy szkolnej prowadzoną była przez Okręgową Komisję Kół Młodzieży.

Koła Młodzieży spełniały ważne zadanie w życiu społecznem młodzieży, dążąc do wywołania należytego zrozumienia wśród młodzieży potrzeby higjeny życia codziennego w domu i w szkole. Szerzono znaczenie miłości bliźniego, a drogą korespondencji międzyszkolnej, a nawet międzynarodowej, starano się nawiązać stosunki współżycia narodów.

W roku szkolnym 1931/32 było czynnych 99 kół szkolnych P. C. K. z 15.861 członkami. Sprawozdanie kasowe Komisji Okręgowej Kół Młodzieży wykazuje w roku sprawozdawczym obrót 3.135 zł. 25 gr.

Zarząd Okręgu utrzymuje stały kontakt z oddziałami drogą korespondencji i wizytacji oddziałów. Delegaci oddziałów biorą udział w posiedzeniach komitetu okręgowego i w walnych zgromadzeniach Okręgu.

Inspektor okręgowy zwizytował w 1931 r. 58 oddziałów, niektóre z nich nawet kilkakrotnie.

Krajoznawstwo i turystyka.

Ulgi taryfowe.

Zniżki taryfowe dla dzieci wyjeżdżających na kolonje.

Nr. O. 734/32. Pan Minister Komunikacji decyzją z dnia 2 kwietnia 1932 roku (Dziennik Taryf i Zarządzeń Kolejowych 1932, Nr. 22, poz. 155) zarządził, by w roku bieżącym (w okresie czasu od 1 maja do 1 listopada 1932) dzieci wyjeżdżające na kolonje letnie bez względu na wiek mogły korzystać z 75% zniżki od cen normalnych przy przejazdach kolejami państwowemi w wagonach III klasy pociągów osobowych grupami, składającemi się co najmniej z 10 osób.

Na każde 10 dzieci jedno dziecko przewozić się będzie bezpłatnie.

Poza tem personel nadzorczy, towarzyszący dzieciom, będzie mógł korzystać również z ulgi powyższej (1 osoba na 10 dzieci).

Przewóz bagażu w ilości 10 kg na osibę odbywać się będzie za opłatą 1/4 taryfy normalnej.

Zniżka taryfowa dla młodzieży szkolnej przy wycieczkach Wisłą.

Nr. O. 730/32. Na podstawie pisma Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. I. Org. 2540/32 Kuratorjum podaje do wiadomości, że zarząd Żeglugi

Rzecznej „Vistula“ w Warszawie wprowadza od dnia 15 maja b. r. specjalnie zniżoną taryfę turystyczną, która przewiduje na wszystkich linjach pomiędzy Sandomierzem, Warszawą i Gdańskiem zniżki dla uczącej się młodzieży przy grupowych przejazdach do 60% od taryfy normalnej.

Bliższych informacyj udziela Zarząd: Warszawa — Sewerynów 5.

Szkolne schronisko wycieczkowe okręgu wileńskiego.

Nr. O. 662/32. W Wilnie zostało otworzone szkolne schronisko wycieczkowe dla wycieczek młodzieży szkolnej i organizacyj społecznych; jest ono czynne przez cały rok. Schronisko wyposażone jest w 60 łóżek z materacami, poduszki, prześcieradła i koce. Wygodne noclegi po minimalnych opłatach: dorośli płacą za dobę 1 zł, młodzież szkolna 50 gr. Lokal estetycznie urządzony w centrum miasta, przy przystanku autobusowym (Nr. 3). Od dworca 10 minut drogi piechotą. Na miejscu śniadania i kolacje, obiady w sąsiednim domu.

Zgłoszenia należy kierować: Szkolne Schronisko Wycieczkowe, Wilno, ul. Dominikańska Nr. 5, Gimnazjum im. Słowackiego (tel. Nr. 100). Wycieczki, które chcą mieć zapewnione miejsca, powinny na trzy tygodnie przed terminem przyjazdu nadesłać zgłoszenia wraz z opłatą. Zgłoszone wycieczki oczekuje na dworcu przewodnik. Wycieczki zatrzymujące się w szkolnych schroniskach otrzymują na cały czas wycieczki przewodników.

Dom wycieczkowy we Lwowie.

Kuratorjum O. S. Lw. komunikuje, że wycieczki szkolne i pozaszkolne jak również uczestnicy różnych zjazdów nauczycielskich, konferencyj i zebrań, odbywających się we Lwowie, znaleźć mogą, tak w obecnym sezonie letnim, jak i w porze zimowej, odpowiednie pomieszczenie w „Domu Emigracyjnym“ przy ul. Wiśniowieckich l. 4, tel. 97-62.

„Dom“ ten, będący własnością Skarbu Państwa, prowadzony jest przez Związek Społecznych Organizacyj Opieki nad Emigrantami. Obecnie jednak, gdy ruch emigracyjny z powodów konjunkturalnych znacznie się zmniejszył, hotel Związku S. O. O. n. E. dysponuje stale większą ilością (około 70) wolnych miejsc.

Ponieważ „Dom Emigracyjny“, przeznaczony na cele państwowo-społecznej opieki nad emigrantami, władze państwowe oddały w zarząd społecznych organizacyj, ambicją ich jest świadczyć swoje usługi na rzecz osób, korzystających z urządzeń tego „Domu“ w sposób jak najrzetelniejszy i po cenach, zawierających w sobie tylko zwrot kosztów efektywnych. Prócz mniejszych kilku łóżkowych pokoi posiada „Dom“ większe sale zbiorowe, mogące pomieścić po kilkanaście osób, nadto świetlicę, zaopatrzoną w aparat radjowy, książki i t. d., tusze, łazienkę, osobne umywalnie dla chłopców i dziewcząt, poradnię lekarską oraz jadłodajnię, wydającą dziennie do 200 obiadów.

„Dom“ ten posiada i tę dogodność, że leży w pobliżu głównego dworca kolejowego, u zbiegu linji tramwajowych (Nr. 1 i 11) w kierunku śródmieścia, dworca kolejowego oraz Targów Wschodnich. To też Kura-

torjum O. S. Lw. przez wzgląd na higjeniczne i wygodne urządzenie 4-ro piętrowego gmachu „Domu Emigracyjnego", oraz z uwagi na jego zadania społeczne, jak również przystępną cenę, zachęca młodzież i nauczycielstwo do korzystania z wymienionego „Domu".

Opłata za nocleg od osoby wynosi zasadniczo 1 zł. za jedną dobę (łóżko z materacem, poduszką puchową, kocem i bielizną pościelową), przyczem w razie dłuższego pobytu ponad 2 doby opłata obniżoną zostaje za dni następne do 75 gr. od osoby. Dla orjentacji podaje się również ceny niektórych posiłków w jadłodajni: obiad z dwóch dań — 70 gr., szklanka mleka — 10 gr., herbaty szklanka — 12 gr., bułka lub chleb z masłem — 15 gr.

Ze względów organizacyjnych należy zgłaszać przyjazd na kilka dni przed zamierzonym terminem przybycia.

Harcerstwo.

O czasopismach harcerskich.

Harcerstwo polskie, poczęte na zasadach angielskiego skautingu, a przystosowane do ducha i życia naszego, przedstawia ze stanowiska szkoły liczne wartości wychowawcze. Powinno ono być ważnym środkiem pomocniczym w wychowaniu młodzieży. Metody i programy harcerskie mają wyrobić ludzi silnych fizycznie i duchowo, wykuć charaktery o żelaznej woli, zdolne do twórczej pracy w społeczeństwie.

O wartości ruchu harcerskiego nie trzeba zresztą wiele przekonywać sfery nauczycielskie, bo zrozumienie jego ważności, zainteresowanie się nim i praca w tym kierunku z każdym dniem niemal wzrasta. W bardzo jednak wielu wypadkach nauczyciel często sam nieharcerz, opiekując się drużyną harcerską w szkole lub nawet sam ją prowadząc, napotyka mimo serdecznego oddania się pracy, na szereg trudności. Przyczyna leży w braku bezpośredniego zetknięcia się z tym ruchem. Oprócz wielu niezbędnych podręczników harcerskich nieocenioną przysługę oddadzą tu nauczycielowi czasopisma harcerskie.

Mamy obecnie w harcerstwie 5 najważniejszych czasopism; 2 starszyzny harcerskiej i 3 młodzieży harcerskiej.

„Harcmistrz" i „Skrzydła" są pismami instruktorów drużynowych (starszyzny). „Harcmistrz" dla ruchu męskiego i „Skrzydła" dla ruchu żeńskiego. Pisma te poza działem dyskusyjnym zawierają stały dział, poświęcony metodyce harcerskiej. Wszystkie wskazówki dotyczące prowadzenia pracy w drużynach podane są z bezpośredniego doświadczenia drużynowych. Oba wyżej wymienione pisma zawierają też wiadomości urzędowe naczelnictwa Związku Harcerstwa Polskiego.

„Harcerz", „Na Tropie", „Skaut" — to czasopisma młodzieży harcerskiej. Zawierają one wskazówki programowe prowadzenia pracy w zastępach gawed, gier, ćwiczeń i t. p. wiadomości ze świata skautowego i harcerskiego. Umieszczają również prace swych czytelników. „Na Tropie"

zawiera też „Kącik zuchowy“ przeznaczony dla instruktorów drużyn zuchowych. „Skaut“ jest pismem najstarszem. Początki tego wydawnictwa przypadają na początki harcerstwa w 1911 r. Warunki prenumeraty wyżej wymienionych pism są następujące: „Harcmistrz“ miesięcznik starszyzny harcerskiej. Wydawca: Naczelnictwo Z. H. P. w osobie St. Sedlaczka, Warszawa, Zielna 35, m. 9. Prenumerata kwartalna 3,50 zł. Cena 1 numeru 1,40 zł. Konto P. K. O. Nr. 10.020.

„Skrzydla“ miesięcznik instruktorek harcerskich. Wydawca: w imieniu Instruktorek harc. i Głównej Kwatery Żeńskiej Zofja Kańska, Warszawa, Zielna 35. Konto P. K. O. Nr. 21.850. Prenumerata roczna 12 zł., półroczna 6 zł., kwartalna 3 zł. Cena 1 numeru 1,20 zł.

„Harcerz“ pismo młodzieży harcerskiej. Wydawca: St. Sedlaczek, Warszawa, Zielna 35. m. 9. Konto P. K. O. Nr. 202.806. Prenumerata roczna 8 zł., półroczna 4 zł.

„Na Tropie“ pismo młodzieży polskiej. Wydawca: Zarząd Oddziału Śląskiego Związku Harcerstwa Polskiego, Katowice, ul. Szafranka, „Domek Harcerski“. Konto w P. K. O. Katowice Nr. 305.330. Prenumerata roczna 6 zł., półroczna 3 zł. Cena 1 numeru 50 gr.

„Skaut“ czasopismo polskiej młodzieży harcerskiej. Wydawca: Zarząd Oddziału Lwowskiego Związku Harcerstwa Polskiego, Lwów, ul. Fredry 3. Prenumerata roczna 3,50 zł., półroczna 1.80 zł., kwartalna 1,05 zł. Cena 1 numeru 35 gr. Przy odbiorze od 10 egzemplarzy wzwyż po 25 gr. od 1 numeru.

Helena Lejczakówna, Tarnopol.

Międzynarodowa konferencja i zlot skautowy w Polsce.

Nr. O. 726/32. Kuratorjum podaje do wiadomości, że Związek Harcerstwa Polskiego organizuje w sierpniu b. r. za zgodą i w porozumieniu z władzami państwowemi: a) Międzynarodową Żeńską Konferencję Skautową i b) Międzynarodowy Zlot Skautów Wodnych.

Międzynarodowa żeńska konferencja skautowa odbędzie się w czasie od 6 do 20 sierpnia b. r. w Hercerskiej Szkole Instruktorskiej w Buczu (w wojew. śląskiem). W konferencji wezmą udział delegatki zagranicznych organizacyj skautowych oraz delegatki żeńskiego harcerstwa polskiego.

Wybrane z poszczególnych chorągwi żeńskie drużyny harcerskie wezmą czynny udział w przygotowaniu służb pomocniczych dla konferencji, w czasie zaś jej trwania zorganizują obozy w okolicy Bucza i wystąpią z pokazami regionalnemi. gier polowych i techniki harcerskiej.

Międzynarodowy zlot skautów wodnych odbędzie się nad jeziorem Garczyńskiem koło Kościerzyny (w wojew. pomorskiem) w czasie od 7 do 20 sierpnia b. r., poprzedzony zaś będzie zlotem polskich drużyn żeglarskich w czasie od 1 do 6 sierpnia b. r.

Zlot ma na celu wzajemne zbliżenie się skautów wodnych różnych państw, wykazanie zamiłowania i wyrobienie młodzieży w dziedzinie spor-

tów wodnych, ponadto zaś zapoznanie skautowej młodzieży zagranicznej z Polską. Program zlotu przewiduje wspólne obozowanie, zawody drużyn zagranicznych, popisy i pokazy drużyn polskich na jeziorze Garczyńskiem i Charzykowskiem oraz w Gdyni i wycieczki po Polsce.

Uznając konferencję oraz zlot skautowy wodny za ważny czynnik propagandowy państwa, jak również doceniając znaczenie wychowawcze zetknięcia się polskiej młodzieży harcerskiej z młodzieżą różnych państw na gruncie zamiłowań do sportów wodnych, gorąco zachęca się Dyrekcje i Kierownictwa szkół do otoczenia żywą opieką prac szkolnych drużyn harcerskich, przygotowujących się do udziału w zlotach i obozach.

Za Kuratora Okr. Szk.: *R. Koestlich.* wr. p. o. Nacz. Wydz.

Pszczelnictwo, ogrodnictwo i jedwabnictwo.

Stan pszczelnictwa w powiecie skałackim.

Podole, kraina mlekiem i miodem płynąca, zdawiendawna obfitowało w bardzo liczne pasieki. Pszczelnictwo stało się obok rolnictwa drugiem zajęciem przynoszącem znaczne dochody rolnikowi podolskiemu.

Nie całe Podole było jednakowo gęsto zasiane pasiekami. Przypuszczać należy, że najbardziej miodną okolicą na Podolu był powiat skałacki. Świadczy o tem nazwa jedynego pasma górskiego, przebiegającego przez powiat, które wzięło swą nazwę od miodu. Są to Miodobory czyli Miodogóry. Miodogóry pokryte ongiś olbrzymiemi borami dawały w dziuplach starych drzew oraz w rozpadlinach skalnych schronienie tysiącom rodzin pszczelich. Oprócz Miodoborów zachowały się i inne nazwy wskazujące na liczne pasieki. W każdej niemal wsi można się spotkać z nazwą „Pasieka“, „Pasieczysko“, „Pasieki“ i t. p. Są to nazwy pól, na które ludność wywoziła i wywozi do dzisiaj pszczoły na czas głównego pożytku. Po wytrzebieniu bowiem lasów wstawiano pasieki około domów, lub wywożono w pole na specjalnie wyszukane miejsca w jarach przy strumykach. Ustawiano również pasieki na otwartych miejscach, które okopywano rowem, a z ziemi usypywano wysoki wał zalesiany żywopłotem lub drzewami owocowemi w celu zabezpieczenia przed silnemi wiatrami. O popularności pszczelnictwa świadczą także liczne przysłowia, zwyczaje świąteczne oraz opowiadania.

Rozwojowi pszczelnictwa sprzyjała wielka ilość roślin miododajnych. Pola, łąki i zręby leśne pokryte kobiercem roślin, na których brzęk pszczół od rana do wieczora wskazywał na intensywną pracę. Z rozwojem gospodarki rolnej wzięto pod uprawę znaczne obszary ziemi, a chociaż obecnie rolnik podolski nie zostawia ugorów, zato obsiewa pola hreczką, białą koniczyną i esparzetą, które zupełnie powetowały stratę ugorów. Przy dzisiejszym stanie kultury rolnej pszczoły zbierają miód głównie z hreczek. W okolicach położonych w pobliżu lasów, zręby leśne dostarczają i dzisiaj obfitego zbioru. Drzewa owocowe kwitną w takiej porze, że z nich pszczoły bardzo mało korzystają. Chłodne podolskie wiatry nie pozwalają na zbieranie miodu w czasie kwitnienia drzew, a masy pszczół zwabionych słońcem i zapachem kwiecia giną z zimna.

Okres kwitnienia hreczki przypada na czas od 5—20 lipca. Ponieważ hreczka należy do roślin nadzwyczaj czułych na ujemne wpływy warunków klimatycznych jak zimno, posucha i t. p. zdarza się często, że zbiór miodu z hreczek nie dopisuje zupełnie. Wtedy pszczoły padają ofiarą katastrofy i tysiące pni ginie z głodu. Tylko zamożniejsi pszczelarze ratują pszczoły od niechybnej śmierci głodowej, podkarmiając je cukrem.

Organizacje rolnicze na czele z Ministerstwem Rolnictwa przechodzą w takich razach z pomocą, przydzielając do podkarmienia nieopodatkowany cukier zanieczyszczony w 8% trocinami i piaskiem. Starania o przydział cukru denaturowanego są dosyć żmudne a duży procent zanieczyszczenia bezwartościowemi trocinami oraz wysoka cena (1.24 zł za 1 kg loco Chodorów) uniemożliwiają korzystanie a temsamem ratowanie pszczół.

W najdawniejszych czasach bartnik podolski w poszukiwaniu za miodem wspinał się ze zręcznością wiewiórki po drzewach, posługując się przytem sznurem. W późniejszych czasach używał barci dzianych w grubych pniach, które jako leżaki lub stojaki ustawiał przy swojej zagrodzie. Po wprowadzeniu uli rozbieralnych dostały się one i do powiatu skałackiego. Propagatorem tych uli na terenie powiatu był kierownik szkoły ś. p. Józef Wasilkowski, który wyrabiał sam nowe ule i rozsprzedawał je okolicznym pszczelarzom. Ule jego, budowane na wzór uli Ciesielskiego, szybko wyrugowały kłody, zwłaszcza że wynalezienie miodarek pozwalało odbierać miód bez niszczenia ramek. Pierwsze ule rozbieralne były to ule snazowe ks. Dzierżana wprowadzone tu około 1870 roku. Dotychczas wśród pszczelarzy tutejszych utrzymała się nazwa dzierżan zamiast ul. Ule zbudowane w roku 1875 przez prof. Ciesielskiego tak zwane słowiańskie, wprowadzone zostały do powiatu skałackiego około 1880 roku. Te ostatnie utrzymały się do dnia dzisiejszego i są tu nazywane ule Ciesielskiego, słowiańskie lub dzierżony. W niektórych wsiach odbiegły one nieco szerokością lub długością ramek od uli wzorowych.

Po wojnie rozpoczęła się propaganda za wprowadzeniem uli dostępnych z góry jako łatwiejszych w usłudze i obszerniejszych. Z boku dostępny ul Ciesielskiego absorbuje we większej pasiece w czasie miodobrania wiele czasu i wymaga uciążliwej pracy. Z uli dostępnych z góry spotykamy tu ule Dadant-Blatté, związkowe oraz Webera. Przerabia się także ule Ciesielskiego na ule dostępne z góry. Jest to najtańszy sposób zmodyfikowania pasiek.

Propagandą uli dostępnych z góry zajmuje się nauczycielstwo, które szukając sposobów ułatwienia pracy przy równoczesnem zwiększeniu dochodów, buduje samo ule, posługując się opisami w czasopismach pszczelarskich lub sprowadzonemi wzorami.

Kierownicy szkół w Ostapiu, Krzywem, Iwanówce, Kokoszyńcach i Połupanówce prowadzą usilną propagandę na rzecz nowych uli z dobrym wynikiem.

Ogół pszczelarzy prowadzi gospodarkę wybitnie miodową. Tu i ówdzie można zauważyć także gospodarkę rojową idącą w kierunku sprzedaży roji np. w Chmieliskach i Tarnorudzie sprzedawano po kilkadziesiąt roji rocznie w specjalnie budowanych małych ulach. Przy szkole w Rosochowaćcu istniała przed wojną wcale dobrze prosperująca hodowla matek.

Przed wojną w powiecie skałackim było około 20.000 pni pszczół. Gminy Hałuszczyńce, Kaczanówka i Kołodziejówka miały ponad 1.000 pni.

Wojska zaborcze zniszczyły w czasie wojny prawie doszczętnie pszczelnictwo na terenie powiatu. Największe pasieki padły ofiarą apetytów żołnierskich i do dnia dzisiejszego nie odbudowały się zupełnie. W roku 1918 było w powiecie zaledwie 2.000 pni.

Dzięki nadzwyczajnym latom oraz wysokiej cenie miodu, pszczelnictwo szybko dźwignęło się z upadku i w roku 1922 w 53 gminach jest już 17.721 pni. Nauczycielstwo w tym roku posiadało 500 pni. Ilość miodarek w powiecie wynosiła pokaźną liczbę 400, pras do wyrobu węzy sztucznej było 60 oraz 1 walce. Szybkiemu rozwojowi pszczelnictwa sprzyjała także i ta okoliczność, że w czasie wojny zniszczono tylko same pszczoły, ule natomiast prawie wszystkie zostały. Niektóre wsie jak: Bucyki, Chmieliska, Iwanówka, Kaczanówka, Kamianki, Mysłowa, Panasówka, Połupanówka, Rosochawaciec, Sadzawki, Zadniszówka i Zielona doszły w tym czasie już do stanu przedwojennego, inne zaś jak: Dubkowce, Krzywe i Nowosiółka Grzymałowska zostały daleko w tyle, nie osiągając nawet 20% ilości przedwojennej.

W roku 1931 ma 1028 pszczelarzy 25.944 pni. Najliczniejsze pasieki są w Kaczanówce, Rosochowaćcu, Sorocku, Taustem, Turówce i Wolicy.

Rolnicy powiatu skałackiego obsiali w b. r. 13.804 morgi hreczką, 1.600 morgów białą koniczyną i 520 morgów esparzetą. Hreczkę i białą koniczynę sieją na całym terenie powiatu, zaś esparzetę tylko w północno-wschodnich połaciach. Zasiąg tej ostatniej rozciąga się powoli na południe.

Obecny rok był pod względem miodu dobry. Największy zbiór miodu z jednego pnia w ulu związkowym wynosił 54 kg. w pasiece w Wawelówce, najmniejszy zaś bo zaledwie 11 kg w Hałuszczyńcach. Przeciętna ilość zebranego miodu dla całego powiatu wynosiła 20 kg z pnia. Ogólna ilość zebranego miodu wynosiła 5.188 kwintali. Przy dzisiejszej bardzo niskiej cenie miodu, licząc hurtownie po 1 zł za 1 kg, dały pasieki 518.880 złotych dochodu. W poprzednich latach cena miodu wahała się około 2 zł. za kilogram.

Część zebranego miodu idzie na konsumcję miejscową resztę zaś wywozi się do zachodnich połaci Polski. Miód podolski jest zaliczany zupełnie niesłusznie do gorszych gatunków. Jest on koloru ciemniejszego od miodu górskiego, smak i zapach ma ostrzejszy. Wychodzi z rąk pszczelarza czysty tylko niesumienni pośrednicy często zanieczyszczają go i to popsuło mu dobrą markę.

Według słów redaktora „Bartnika postępowego" p. L. Webera pszczelarze tutejsi są mistrzami w swoim zawodzie. Wprawdzie metody stosowane w pasiekach są trochę przestarzałe, ale ściśle przystosowane do systemu uli. Na czas głównego pożytku odbiera się matki, by pozbyć się czerwia i zrobić miejsce na miód, wskutek tego tysiące matek ginie w pierwszym roku życia, gdy jeszcze nie rozwinęły w całej pełni swoich zdolności rozrodczych. Jest to bardzo radykalny i barbarzyński sposób pozbycia się matek, lecz niestety musi być stosowany ze względu na małe (ośmio do dziesięcioramowe) ule. W ulach dostępnych z góry stosuje się nadstawki i matki pozostawia się na następne lata.

Każdy większy pszczelarz jest zaopatrzony w miodarkę, a wielka ilość stosowanej węzy sztucznej, wyrabianej na prasach i walcach świadczy chlubnie o postępie w pszczelnictwie. Wśród pszczelarzy daje się zauważyć dążenie ku postępowi i chęć do wprowadzenia nowszych uli i narzędzi.

Zauważany pęd do wiedzy wykorzystało nauczycielstwo na czele z Radą Szkolną Powiatową w Skałacie w następujący sposób:

W roku 1923 R. S. P. zwołuje konferencję pszczelarzy w której wzięło udział 56 osób ze sfer nauczycielskich i rolniczych. Na konferencji uchwalono następujące postulaty:

1) Zorganizowanie zbytu miodu. 2) Dążenie do założenia pasieki przy każdej szkole, 3) Organizacja kursów dokształcających dla pszczelarzy, 4) Założenie sekcji pszczelarskiej dla powiatu. 5) Wprowadzenie ulepszonych uli przy pomocy pracowni stolarskiej jednej ze szkół. 6) Zalesienie nieużytków i obsadzenie dróg drzewami miododajnemi a zwłaszcza akacją. Wprowadzenie w życie powyższych postulatów powierzono sekcji pszczelarskiej, do której kooptowano przewodniczącego R. S. P. z głosem stanowczym.

Staraniem R. S. P. urządzony został w roku 1927 kurs ogrodniczo-pszczelarski dla nauczycielstwa tut. powiatu, który ukończyło 17 osób.

Zainteresowano się też młodzieżą opuszczającą szkołę powszechną i w kilku szkołach urządzono przy finansowem poparciu i z inicjatywy R. S. P. półroczne kursy gospodarstwa wiejskiego, na których pszczelnictwo było udzielane w szerokim zakresie. Jedna ze szkół urządziła taki kurs specjalnie pszczelniczy. Na kursach młodzież oprócz wykładów zajęta była w pasiekach, wyrabiała ule, węzę sztuczną oraz narzędzia pszczelarskie. Młodzież bardzo chętnie uczęszcza na naukę a frekwencja od początku do końca nie słabła. Kursy te odbywają się od 1928/29 roku bez przerwy.

W b. r. przy 29 szkołach jest 832 pni, stanowiących własność nauczycielstwa oraz 5 pni funduszowych. Dwie pasieki liczą ponad 100 pni, reszta to małe pasieki liczące po kilka do kilkunastu pni. Nauczycielstwo zajmuje się pszczelnictwem nietylko dla korzyści materjalnych w postaci miodu, ale także i w celach naukowych.

Nauczycielstwo bardzo chętnie dzieli się z pszczelarzami - włościanami najnowszemi zdobyczami naukowemi, oraz udziela rad i wskazówek dawniej dorywczo przy okazji obopólnych odwiedzin, a obecnie w czasie systematycznie urządzanych pogadanek. Pszczelarze - włościanie, widząc nowe ule i narzędzia oraz poznając sposób obchodzenia się z niemi, chętnie korzystają ze wskazówek.

Nauczyciel posiadający pasiekę jest nauczycielem pszczelnictwa w danej miejscowości. Pszczelnictwo jest jednym ze środków zdążających do zbliżenia między szkołą a wsią.

Ono osładza odpowiedzialny zawód nauczycielski, a zmuszając nauczyciela i dzieci po odbyciu pięciogodzinnej nauki, nieraz w ciasnej i dusznej sali szkolnej do kilkugodzinnego przebywania na świeżem powietrzu, wśród brzęku pszczół i zapachu miodu, daje siłę i podnietę do dalszej wytężonej pracy.

Szady Feliks.
Kierownik szkoły w Połupanówce.

Książki, czasopisma.

Miesięcznik „Wychowanie Fizyczne".

Okólnik Min. W. R. i O. P. Nr. 50 z dnia 23 marca 1932 r. (I. WF. 1204/32.

Nr. O. 566/32. Ministerstwo podaje do wiadomości, że redakcja i administracja miesięcznika „Wychowanie Fizyczne" przeniesiona została z Poznania do Centralnego Instytutu Wychowania Fizycznego w Warszawie, na Bielanach i że z dniem 1 kwietnia b. r. miesięcznik ten wychodzi pod redakcją pułk. dra Zygmunta Gilewicza, dyrektora C. Inst. Wych. Fiz.

„Wychowanie Fizyczne" jest jedynem w Polsce poważnem czasopismem, poświęconem zagadnieniom higjeny szkolnej i wychowania fizycznego. Pragnie ono służyć przedewszystkiem potrzebom szkół w sprawach naukowych, wychowawczych, higjenicznych i metodycznych, związanych z całokształtem wychowania fizycznego.

Ze względu na ten charakter pisma oraz jego dużą użyteczność dla szkół oraz szerokich kół nauczycielstwa i lekarzy szkolnych polecam Dyrekcjom wszystkich państwowych szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli i średnich szkół zawodowych zaprenumerowanie tego czasopisma, przyczem przypominam, iż koszty prenumeraty opłacone być powinny z funduszu gier i zabaw, pozostającego w dyspozycji dyrekcyj.

Jednocześnie zachęcam gorąco Panów Inspektorów szkolnych oraz Dyrekcje wszystkich szkół prywatnych do zainteresowania się tem cennem czasopismem i do zaabonowania go.

Adres redakcji i administracji miesięcznika „Wychowanie Fizyczne" Warszawa 21 Bielany, Centr. Instytut Wychowania Fizycznego. Prenumerata roczna wynosi 14 złotych.

Podsekretarz Stanu: *Kazimierz Pieracki.* wr.

Warunki prenumeraty:

Cena prenumeraty rocznej Dziennika Urzędowego Kur. O. S. Lw. wynosi 7 zł. które można wpłacać całkowicie lub w 2—4 ratach częściowych w ciągu roku do Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych we Lwowie, ul. Kurkowa 21. Nr. konta P. K. O. 141.751 Telefon zarządu 28-47. Dział zamówień 80-20.

Nakładem Państwowego Wydawnictwa Książek Szkolnych Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego.

Odbito w drukarni i litografji Piller-Neumanna we Lwowie, ul. Łyczakowska 3.